

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

Wordt de integratievisie het wondermiddel voor het gerechtelijk functioneren? (*Rede uitgesproken door procureur-generaal C. Dekkers op de openingszitting van het Hof van Beroep te Antwerpen op 3 september 2001*) 689

Rechtspraak

Gemeenschap en gewest – Bevoegdheid – Federale Staat – Motivering van bestuurshandelingen – Toepasselijkheid op bestuurshandelingen van gemeenschappen, gewesten en de van hen afhangende besturen
Arbitragehof 8 mei 2001 696

Overeenkomst – Gevolgen ten aanzien van derden – Derde die zich beroept op een overeenkomst om zijn verplichtingen ten aanzien van een van de contractanten te beperken
Cass. 9 december 1999 697

Strafvordering – Burgerlijke rechtsvordering – Ontvankelijkheid – Belang bij de strafrechtelijke betuigeling – Vereiste van schade veroorzaakt door het misdrijf
Cass. 27 maart 2001 (*met conclusie van advocaat-generaal M. De Swaef*) 698

Deskundigenonderzoek – Burgerlijke zaken – Kosten – Vergoedende interest
Cass. 30 maart 2001 699

Milieu – Milieuvergunning – Vlare I – Beroep – Geen kennisgeving van beslissing binnen de voorgeschreven termijn – Termijn van orde – Geen stilzwijgende vergunning R.v.St. 1 maart 2001 (*met noot van A. Coppens, «Geen stilzwijgende milieuvergunning in geval van een te late kennisgeving van beroepsbeslissing»*) 700

Onrechtmatige daad – Aansprakelijkheid – Bank – Opening van bankrekening ten name van vennootschap – Vertegenwoordiging door onbevoegde – Niet laten overleggen van vereiste verantwoordingsstukken
Hof Brussel 7 september 1999 704

Collectieve schuldenregeling – Rechtsmiddelen – Hoger beroep – Termijn – Vertrekpunt – Kennisgeving bij gerechtsbrief
Hof Antwerpen 3 januari 2001 707

Arbeidsongeval overheidspersoneel – Subrogatie – Omvang – Vakantiegeld en jaareindepremie – Werknemersbijdragen en fiscale inhoudingen op het loon
Corr. Antwerpen 1 februari 1999 708

Huur – Aansprakelijkheid van de huurder voor de brand van het gehuurde goed – Toepassingsgebied – Gemene delen van het gebouw waarin het verhuurde goed zich bevindt
Vred. Merksem 23 december 1999 709

Sport – Veiligheid bij voetbalwedstrijden – Administratieve sanctie – Hoorrecht van de overtreder – Geen mogelijkheid tot delegatie van de door de Koning aangewezen ambtenaar – Verhoor door een andere ambtenaar – Rechten van verdediging

Pol. Mechelen 28 juli 2000 (*met noot van C. Idomon, «Administratieve sancties in de wet van 21 december 1998 betreffende de veiligheid bij voetbalwedstrijden: enkele opmerkingen omtrent het hoorrecht tijdens de administratieve procedure en het hoger beroep bij de politierecht-bank»*) 710

Kanttekening

E. Dirix, Borgtocht in het Ontwerp Reparatiwet Faillissement: «Omwille van je blauwe ogen» 716

J. Laenens, De ontmoeting van het procesrecht in Europa 718

Boeken

D.M.Wille, De curator en intellectuele eigendom (*door H. Vanhees*) 718

L. Siemerink, De wenselijkheid en mogelijkheid van infiltratie en pseudo-koop op Internet (*door L. Demeyere*) 718

R. Barents, Belastingen op inkomen, winst en kapitaal (*door S. Van Crombrugge*) 719

L.J. Hijmans, Van Den Bergh en G. Van Solinghe, Implementatie van de dertiende richtlijn – een terrein-verkenning (*door I. De Poorter*) 719

A. Alen, Jurisprudentie van het Belgisch Staatsrecht (*door P. Popelier*) 720

Mededelingen

De Belgisch-Luxemburgse Unie voor Strafrecht 720
XVe Lustrum V.R.G. 720

Informatiezitting: Intrusie en intrusietests 720

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

Opgericht in 1931, verschijnt iedere week van september tot juni.

Hoofredacteurs: René Victor (1931-1984), Edgar Boonen (1984-1993), Camiel Caenepeel (1993-1998)

Redactie: A. Van Oevelen (hoofredacteur), E. Dirix, J. Laenens, J.R. Rauws, M. van Damme, A. Vandeplas

Redactiesecretaris: Mevr. C. Meeusen

Vaste medewerkers:

A. Alen, F. Aps, R. Boes, A. Carette, G. Debersaques, A. De Wilde, Gh. Dhaeyer, J. Erauw, M. Gelders, P. Humblet, W. Lambrechts, R. Leysen, J. Meeusen, H. Nys, I. Opdebeek, W. Pintens, P. Popelier, W. Rauws, D. Simoens, G. Suetens-Bourgeois, L. Vandenberghe, H. Vanhees, S. Van Overbeke, C. Van Schoubroeck, J. Wouters

Redactieadres: V.Z.W. Rechtskundig Weekblad
Mechelsesteenweg 210 bus 6
2018 Antwerpen
(redactiesecretariaat bereikbaar van 9 tot 12 uur)
Tel. 03/248.49.84
Fax 03/248.08.70

Abonnementen, advertenties: N.V. INTERSENTIA, Churchilllaan 108, 2900 Schoten
tel.: 03/680.15.50 - fax: 03/658.71.21
Abonnementsprijs: 122,71 €, Advocaten-stagiair: 115,27 €, Studenten: 73,13 €
Abonnementen worden automatisch verlengd, behoudens schriftelijke opzegging ten minste drie maanden vóór de uitgifte van het eerste nummer van de nieuwe jaargang

Richtlijnen voor de auteurs:

De teksten van hoofdartikelen en annotaties worden, samen met een diskette (WP of Word) toegezonden aan het redactiesecretariaat. Getipt op anderhalve interlinie bedraagt een hoofdartikel bij voorkeur niet meer dan 25 bladzijden, een annotatie niet meer dan 6 bladzijden. De redactie dankt bij voorbaat alle auteurs voor het in acht nemen van deze richtlijnen.

HET ARBITRAGEHOF

*Koningsplein 7
1000 Brussel*

organiseert vergelijkende examens met
het oog op de aanwerving van
een **attaché** (jurist) en
een **documentalist**
(gegradueerde in het bibliotheekwezen).

*Voor meer informatie kan men
het Belgisch Staatsblad van 12 december 2001
(pp. 42.726-42.727) of
de website van het Arbitragehof
(www.arbitrage.be) rubriek "vacatures"
raadplegen.*

Inschrijven kan tot 31 januari 2002

Notariskantoor
Van Hoestenbergh
te Jabbeke,
Gistelsteenweg 295,
tel. 050/81.12.32

zoekt
juridisch medewerker
voor onmiddellijke indiensttreding.

WORDT DE INTEGRATIEVISIE HET WONDERMIDDEL VOOR HET GERECHTELIJK FUNCTIONEREN?

Rede uitgesproken door procureur-generaal C. Dekkers op de openingszitting van het Hof van Beroep te Antwerpen op 3 september 2001

INLEIDING

De opbouw van het openbaar ministerie is in België in een maalstroom terecht gekomen. Stilaan, maar zeker, groeide de consensus dat het openbaar ministerie grondig hervormd moest worden, wil het in de toekomst zijn basisrol en -opdracht nog naar behoren blijven vervullen. De ervaring van de voorbije jaren leerde evenwel dat het verkieslijker was dat de reorganisatie niet van buitenaf werd opgedrongen.

In een democratisch land ligt de eindbeslissing bij de natie, bij de wetgevende macht, maar het past, in onze tijd, dat met open vizier gedialogeerd wordt onder mensen die zin hebben voor reële mogelijkheden op basis van juridisch wetenschappelijk onderbouwde teksten. Daarnaast is het van fundamenteel belang halt te houden bij de, door de wetgevende macht gegeven signalen, zoals deze in de jongste wetgevingen zijn verwoord zijnde:

- 1) een opening in de besluitvorming waardoor *het politiek beleid* weerklank vindt in de werking van het gerecht (leiding van de minister van Justitie over het college van procureur-generaal en de federale procureur)
- 2) een meer *op elkaar afgestemde werking* van het openbaar ministerie (verticale en horizontale integratie)
- 3) een *performanter* openbaar ministerie (informatica meer rationele werking, integrale kwaliteitszorg)
- 4) een meer *maatschappelijk verantwoordelijk* openbaar ministerie (uitwerking, strafbeleid, rapportering met jaarverslagen).

De boodschap die de beleidsmaker aan het openbaar ministerie heeft gegeven, is de start geweest tot een uitgebreide interne bezinning op het niveau van de eerste lijn, zowel binnen het klassieke parket en het auditoraat als op het niveau van de tweedelijnsmagistratuur.

Vertrekkende vanuit de opdrachten die het Gerechtelijk Wetboek aan het openbaar ministerie geeft, blijkt dat het beleid op drie vlakken is gelegen: 1) een beleid in burgerlijke zaken (art. 138 Ger. W.); 2) een beleid in de goede werking van het gerecht in zijn geheel (art. 140 Ger. W.); 3) een strafrechtelijk beleid (art. 143bis en *ter* Ger. W.).

Dat elke beleidstak aan herziening toe was, en dus ook voor verbetering in aanmerking kwam, mag dan al snel een uitgemaakte zaak zijn geweest; dat het nieuw te ontwikkelen beleid zou moeten gelegen zijn op een hoger niveau, en getuigen van meer transparantie en slagkracht, is evenmin een onderwerp van discussie geweest; wat evenwel niet zo eenvoudig bleek, is hoe het proces op gang te brengen en verder volgens welke methode er gewerkt moet worden.

De vier cruciale indicatoren van de beleidsmaker hebben het openbaar ministerie van de parketten-generaal een bijna volledig gerechtelijk jaar beziggehouden. Nochtans had professor Alain De Nauw¹ reeds op 12 december 1997 gepleit voor een omgevormd openbaar ministerie in de zin van

een doortimmerd bouwwerk met vele verticale en horizontale verbindingen, waarbij diverse verbindingsschakels tussen de verschillende niveaus gecreëerd zouden moeten worden opdat iedere deelnemer zijn inbreng zou kunnen hebben in de beleidsbepaling.

In dit zelfde kader kan eveneens worden verwezen naar het eindverslag van het onderzoek van de Faculteit der rechtsgeleerdheid van de V.U.B. van 23 mei 2000 «Bouwen voor een geïntegreerde criminele politiek». Kort daarop dringt professor De Nauw² opnieuw aan opdat een rechtstreekse en concrete dialoog tussen de korpsversten en de basis zou totstandkomen. Immers, ieder van bovenuit gedictieerd beleid is gedoemd te stranden op onbetrokkenheid en wereldvreemdheid, of anders gezegd, een modern personeelsbeleid is dringend nodig.

I. REFLECTIES VANUIT BEDRIJFSCULTURELE HOEK, GEKOPPELD AAN ERVARINGEN VANUIT DE MAGISTRATUUR

Is de ervaring binnen de rechterlijke macht een unicum of kan een vergelijking worden gemaakt met de organisatieveranderingen binnen om het even welke sector? Dit is een vraag waarmee menig magistraat kampt.

Lectuur³ uit de bedrijfseconomische wereld leert ons dat het einde van de jaren '60 werd gekenmerkt door begrippen als «creativiteit, inspiratie, kwaliteit, vitaliteit, eigen verantwoordelijkheid, persoonlijke groei en transformatie».

Gedurende de jaren '70 is aan het licht gekomen dat ervaringen die aan de grondslag liggen van deze begrippen in vele gevallen werden vervangen door oppervlakkig functionele «maniertjes» van handelen, gericht op het boeken van (economische) resultaten.

Het begin van de jaren '80 werd gekenmerkt door stromingen zoals de «no-nonsense-beweging» en de «transformatiebeweging». De «no-nonsense-beweging» was gericht op kortetermijn- en pragmatisch handelen, teneinde sneller en efficiënter in te spelen op de behoeften van de markt. Na enige tijd werd evenwel duidelijk dat de beperking van deze gedachtegang precies lag in het gebrek aan een langetermijnvisie. Het was niet meer duidelijk waarom en waartoe handelingen eigenlijk dienden. Zo ontstond de «transformatiebeweging», die van het geloof uitging dat

¹ Zie slotrede van XXIVste Postuniversitaire cyclus Willy DELVA – 1997 – 1998 – te Gent op 12 december 1997, «De instelling van het college van procureurs-generaal» door A. DE NAUW.

² A. DE NAUW, «L'absence de cohérence dans les réformes du ministère public», in *Liber amicorum Jean du Jardin*, (363), 379 en 380.

³ Zie D. OFMAN, *Bezieling en kwaliteit in organisaties*.

mensen werkelijk vanuit een diepe persoonlijke bezieling het dagelijkse werk vorm konden geven.

Aan het einde van de jaren '80 en het begin van de jaren '90 zijn er dan in de bedrijfsweld vele pogingen ondernomen om het goede van de twee stromingen te verenigen of een koppeling te maken tussen een zinvolle langetermijnvisie en het pragmatisch handelen in de dagelijkse werkelijkheid.

De magistratuur heeft deze evolutie ook doorgemaakt, alleen moeten de data verschoven worden en maken wij nu mee dat de hiërarchische bevelvoering van de voorbije decennia overschakelt naar een – wat ik zou noemen – bundelend leiderschap of «leiding geven van binnenuit», waarbij het niet langer gaat om een managementtechniek of een vaardigheid, maar om het ontwikkelen van een bewustzijn, met als consequentie dat elkeen mee bijdraagt tot het begrip van «leiderschap».

De parketten-generaal, de parketten eerste aanleg zijn levende organisaties, met een taak zowel naar binnen als naar buiten; het zijn organismen die zich kenmerken door ritme en balans, waarin tevens plaats is voor expansie en contractie. Zo worden het gezonde organismen die vitaliteit en gelijkgerichtheid uitstralen. Het is de bedoeling dat de organisatie een eenheid uitmaakt, een entiteit met een ziel wordt, zodat men van de «spirit» of «elan» van de organisatie kan spreken. Vanuit de groep straalt kracht, wat een bron van ongekennde energie wordt. Het prille enthousiasme werkt aanstekelijk en inspireert andere niveaus.

Maar vóór het zover is moeten de missie (of de opdracht) en de visie van de organisatie van een parket of een parket-generaal in een klare en heldere structuur geformuleerd zijn. In sommige organisaties komt men «mission statements» tegen, die van dwingende aard zijn, terwijl het juist de bedoeling zou moeten zijn dat een missie voortvloeit uit de vrije wil om een bijdrage te leveren aan het grotere geheel.

Wanneer echter missie en visie als verlengstukken aan elkaar gekoppeld zijn, wordt vermeden dat de organisatie fragmenteert en uit elkaar valt, want zonder bundeling van krachten heeft een organisatie de neiging energie te verspillen.

De hamvraag blijkt evenwel steeds opnieuw dezelfde te zijn, namelijk hoe creëert een manager een organisatie waarin mensen verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen professionele werkteer, waarin mensen zich gedragen als delen van het grotere geheel, waarin mensen in hoofdzaak handelen vanuit hun eigen kernkwaliteiten en waarin mensen realiseren wat ze zeggen te willen waarmaken.

Kernkwaliteiten voor managers kunnen worden aangeleerd in trainingen en opleidingen, zodat afhankelijk van elke situatie een verschillende stijl ontwikkeld zal worden (b.v. instrueren, overtuigen, ondersteunen of delegeren).

Een leider met de kernkwaliteit «doorzettingsvermogen» zal de leiderschapsstijl «instrueren» kleuren met vasthoudendheid. Wie als kernkwaliteit «zorgzaamheid» heeft zal het begrip «instrueren» een totaal andere tint geven, of wie als kernkwaliteit het begrip «behulpzaamheid» hoog in het vaandel draagt, zal snel doorschieten naar een «bemoeizuchtige toestand», en een daadkrachtige figuur zal dan weer vlug evolueren naar een «drammerige persoonlijkheid».

Waar het om gaat, is de balans te vinden tussen daadkracht en geduld, tussen flexibiliteit en ordening, tussen behulpzaamheid en delegerend optreden (loslaten).

De rol van de leidinggevende in ontwikkelingstrajecten bestaat erin zorg te dragen voor gelijkgerichtheid en afstemming.

«Gelijkgerichtheid» treedt op wanneer leden van een organisatie zich gedragen als delen van een geïntegreerd geheel, waarbij elk van hen de gelegenheid vindt om zijn of haar werkelijk doel via dat van de organisatie tot uitdrukking te brengen.

«Afstemming» daarentegen kan beter worden omschreven als resonantie of harmonie tussen de delen van een systeem en tussen de delen en het geheel. «Afstemming» is trouwens ontvankelijk voor subtielere energieën, temt gedrevenheid en brengt deze in evenwicht door zichzelf open te stellen voor de behoeften van een ander. Zonder afstemming in organisaties zal er geen rust worden gevonden, alleen maar een onophoudelijk streven.

Vreemd is wel dat het begrip «bedrijfscultuur» nog altijd voor velen een zo ongrijpbaar wollig «iets» is. Daarom is het nuttig even stil te staan bij volgende reflexies.

Al te vaak ontstaan conflicten rond de inrichting van een organisatie. Vastgesteld wordt dat het implementeren van gekozen structuren moeizaam gaat en na verloop van tijd moet de gekozen structuur weer veranderd worden.

De oorzaak van deze problemen ligt nogal eens in de miskenning van het feit dat mensen die belang hebben bij een organisatie (leiding, medewerkers, externe belanghebbenden) de organisatie en de problemen op een verschillende manier percipiëren.

Dit percipiëren of waarnemen gebeurt namelijk op basis van eigen persoonlijke normen en waarden; het zijn nu net deze normen en waarden van de individuen die samen maken wat men de cultuur van een organisatie zou kunnen noemen.

Onder «cultuur» wordt eveneens begrepen het gedrag dat «normaal» geworden is, of de ingebakken gewoontes, evenzo goed als de talloze geschreven en ongeschreven regels die in het bedrijf worden gehanteerd. Wil men inzicht verwerven in de eigen gewoontes, dient een cultuuranalyse te worden georganiseerd.

Een cultuuranalyse is een procesinstrument, dat wil zeggen dat het in eerste instantie niet bedoeld is als diagnosemethode, maar eerder als een hulpmiddel om de organisatie in een ontwikkelingsproces te brengen. Een cultuuranalyse is bovendien een middel om de energie van binnenuit op gang te brengen, en dit is van fundamenteel belang; immers, zelden komt een werkelijke verandering van bovenuit, maar begint ze van binnenuit.

Daarom is het, immers, zo nuttig de verschillende kwaliteiten van groepen, afdelingen, divisies nader onder de loupe te nemen, waardoor men zicht krijgt op uitdagingen. Aldus kunnen precies de uitdagingen voor de ene, de kernkwaliteit van de andere zijn, en door beide groepen hun ervaringen met elkaar te laten uitwisselen, zal het respect voor elkaar groeien, terwijl de minachting (of de allergie) voor elkaar zal afnemen.

Voor een leidinggevende wil dit zeggen dat hij zicht moet hebben op hoe de cultuur werkt, hoe deze wordt in stand gehouden en van binnenuit opgewaardeerd kan worden (of door hemzelf gecreëerd kan worden).

De kracht van een cultuuranalyse ligt in hoofdzaak hierin dat een goed gebruik ervan de wil mobiliseert en gelijkgerichtheid schept. Als voorbeeld wordt trouwens de dienst-

verlenende organisatie en het semi-overheidsbedrijf vermeld, omdat men in deze sector niet direct de noodzaak ziet om aan de kwaliteit te werken, men zit immers toch in een monopoliepositie.

De moeilijkste overgangen zijn die naar een nieuwe onbekende situatie, waarbij het onduidelijk is hoe de nieuwe realiteit eruit zal zien. Dat overgangsprozessen lang en frustrerend kunnen zijn (in termen van productiviteit en motivatie) zal elk manager niet onbekend zijn. Om die reden wordt de aanbeveling geformuleerd om de medewerkers voor te bereiden op aanstaande veranderingen, hen in staat te stellen hun eigen proces te doorlopen, zodat ze op het moment waarop ze voor de organisatie het meest nodig zijn, ook daadwerkelijk beschikbaar zijn.

Kortom, het is van fundamenteel belang dat zoveel mogelijk wordt gecommuniceerd over de aanstaande veranderingen, en vervolgens gaat het er vooral om maximale kansen te bieden bij de voorbereiding en het planningsproces rond de verandering. Door steeds opnieuw aandacht te schenken aan hogere doelstellingen, aan de zin en de noodzaak van de veranderingen, kunnen mensen worden uitgenodigd medeschepper te worden van de nieuwe toekomst, en zodra de mensen zicht krijgen op hoe hun individuele keuzes een bijdrage kunnen leveren aan de toekomst, zal de wens om te participeren nog explicieter worden.

In zulke creërende organisaties werken alle niveaus van het bedrijf op een gelijkmatige en gelijkgerichte manier aan de ontplooiing van een nieuwe cultuur, waarvan met stellige zekerheid vooraf geponoerd mag worden dat het van «onder tot boven» gedragen wordt.

Hoewel men deze toestand wel eens omschrijft als het «transformatiemanagement», is zulks geenszins evident. Immers, transformatie is iets dat niet gepland kan worden, hoogstens kan achteraf worden geconstateerd dat er een fundamentele verandering heeft plaatsgehad. Bovendien kan en mag transformatie nooit een «doel» op zichzelf zijn. Waar het om gaat, is dat de leidinggevende de moed heeft om een stap op een voor hem onbekend terrein te plaatsen.

Het gevolg is dat de positieve team-geest (het wij-gevoel) toeneemt, waarbij teamleden proberen zowel voor elkaar als voor de organisatie het beste te bereiken. De leidinggevende manager is veeleer een coach, die motiveert door plannen te maken, door doelstellingen levend te houden, door positieve feedback te geven bij goede prestaties; kortom, hij is iemand, die met ondermaatse resultaten geen genoegen neemt. Hij confronteert, hij waardeert en hij bundelt de energie op het doel.

In een instelling als het openbaar ministerie is het niet anders. Mensen kunnen niet creëren als ze niet weten waarheen ze op weg zijn. De toekomstvisie in de organisatie van een parket of van een parket-generaal moet in eerste instantie algemeen aanvaard worden en voorts zodanig tot de verbeelding spreken dat de medewerkers bereid zijn zich ervoor in te zetten. Een derde element dat noodzakelijk is opdat het initiatief succesvol zou worden, houdt verband met de waarde die aan de mensen zelf gehecht wordt. Door meer de nadruk te leggen op de menselijke waarden, gaan de medewerkers zich meer deel van het geheel voelen en de organisatie als een stukje van zichzelf zien.

Op basis van een dergelijke visie kan worden begonnen met het ontwikkelen van een langetermijnstrategie, maar

hiervoor is het dan weer nodig dat de leiders in staat zijn om in de relaties met hun medewerkers een sfeer van vertrouwen en wederzijdse steun te scheppen.

Kenmerkend voor deze manier van leiding geven is een zichtbaar wederzijds respect en loyaliteit, waarbij elk individu gestimuleerd wordt te leren zijn eigen keuzes te maken. Binnen dit referentiekader zal leiderschap in hoofdzaak «richtingzoekend» zijn, maar zal «verandering» ook geen bedreiging vormen. De kunst van de leidinggevende zal erin bestaan om zijn mensen vrijheid te geven bij het nastreven van de visie die de organisatie draagt, waardoor ieders individuele macht en verantwoordelijkheid op geïntegreerde wijze binnen de organisatie verdeeld kunnen worden.

Uiteraard zullen zich in de magistratuur van het openbaar ministerie altijd onvoorspelbare gebeurtenissen voordoen, de slinger zal steeds op en neer gaan, dan eens sneller, dan eens trager; het enige waarvoor we beducht moeten zijn, is dat hij stagneert wegens een gebrek aan stuwkracht of voeding. Momenteel bestaat hiervoor echter geen gevaar, te meer daar de vraag naar een meer communicatieve en participatieve Justitie nog steeds in stijgende lijn gaat.

II. EXPERTISENETWERKEN: START VOOR EEN NIEUW OPENBAAR MINISTERIE

Ter gelegenheid van mijn rede op 1 september 2000 werd voor de eerste maal invulling gegeven aan het begrip «strafrechtelijk beleid». De definitie werd uitgewerkt in beleidsmatige en beheersmatige onderdelen. Enkel als er een coherent en gecoördineerd strafrechtelijk beleid – in consensus – totstandgekomen zal zijn, zal men ook kunnen vaststellen dat het openbaar ministerie naar behoren functioneert in de uitoefening van zijn dagdagelijkse noodzakelijke activiteiten.

Naarmate de gesprekken meer op het concrete terrein belandden, kreeg ook het gedachtegoed rond de expertisenetwerken meer vorm en inhoud. Dat de expertisenetwerken worden gehecht aan het college van procureurs-generaal, houdt rechtstreeks verband met het concreet invullen van de voorschriften van art. 143bis § 2, 1° en 2°, Ger. W. Immers, welke ook de beleidsopties mogen zijn, wanneer de verticalisering en horizontalisering binnen het openbaar ministerie opnieuw ter tafel zullen liggen, zal blijken dat er werk is gemaakt van een betere organisatie van het hele openbaar ministerie via het concept van de expertisenetwerken. Immers, daar de expertisenetwerken complementair naast de klassieke structuren zullen functioneren, zonder er weliswaar afbreuk aan te doen, zullen zij in staat zijn om het even welke evolutie te trotseren.

Door het creëren van netwerken wordt geremedieerd aan de gebrekkige samenhang in de recente wetgeving op het openbaar ministerie, die verschillende visies inhoudt omtrent de organisatie van het functioneren van de instelling.

A. Bedoeling van de expertisenetwerken

Een expertisenetwerk bestaat uit een groep van personen die zich verzamelen rond een bepaald onderwerp of domein (specialisatie). Bijgevolg is de groep samengesteld uit specialisten die zich bijzonder bekwaamd hebben in het kwetsbare terrein.

In wezen zal de kern bestaan uit magistraten van het parket- of auditoraat-generaal en van het parket van eerste aanleg, maar het expertisenetwerk kan ook versterkt worden door externen, die een bijzondere interesse of kennis hebben inzake het geviseerde deelgebied. Gesuggereerd wordt om eventueel een beroep te doen op leden van de zittende magistratuur of academici of politiemensen.

Het expertisenetwerk wordt geleid door een coördinator, die zelf een belangrijke inbreng zal hebben in de aanwijzing van de leden, waarbij als cruciaal wordt onderlijnd dat het expertisenetwerk een levende entiteit moet zijn.

Het zal van essentieel belang zijn om van bij de aanvang van het expertisenetwerk precies te omlijnen welk het domein is dat onder de loupe zal worden genomen, wil men niet al te snel verglijden naar hoogdravende, weinig realistische concepten op het vlak van de aanpak van een in de materie uit te werken strafrechtelijk beleid.

Als voorwaarde voor het welslagen van het project wordt vereist dat de deelnemers kunnen bogen op een voorafgaande en diepgaande kennis van de materie, om vervolgens bereid te zijn een performante uitvoering te geven aan hun opdracht, waarna zal moeten worden ingestaan voor de opvolging en/of bijsturing ervan.

Hierbij valt het niet uit te sluiten dat binnen de aldus geconstrueerde pool van experts en actoren, bepaalde projectwerkgroepen opgericht kunnen worden die, in teamverband, instaan voor de ondersteuning en de uitwerking van het beleid en de opvolging ervan.

Daarnaast streeft het expertisenetwerk naar een algemene verbetering van de werking van het openbaar ministerie op alle echelons; het zal alleszins een bijzondere maar gewaardeerde inspanning van alle magistraten vergen, waarna het effect hopelijk dan ook alle geledingen ten goede zal komen.

Uiteraard kan een dergelijk gedachtegoed nooit van de grond komen indien de procureurs des Konings en arbeidsauditeurs aan het project niet hun volle medewerking verlenen. Daarom is het van fundamenteel belang van bij de start, de raad van procureurs des Konings en/of de vergadering van de arbeidsauditeurs bij elk nieuw expertisenetwerk te betrekken.

De eigen structuren van het openbaar ministerie bieden geen of onvoldoende mogelijkheid tot de effectieve uitbouw van de expertisenetwerken. Het is dan ook uitermate verheugend vast te stellen dat de dienst voor strafrechtelijk beleid positief heeft gereageerd op de vraag om de noodzakelijke ondersteunende rol te vervullen bij de uitbouw van elk project. Zo zal de Dienst voor strafrechtelijk beleid bijstand verlenen aan het expertisenetwerk door aan te geven waar de nodige expertise kan worden gevonden en zal de dienst voor strafrechtelijk beleid bijstand verlenen op documentatievlak (op basis van het bestaand wetenschappelijk onderzoek) en zal, tot slot, de dienst voor strafrechtelijk beleid het aanspreekpunt zijn voor het toekomstige beleidsrelevant wetenschappelijk onderzoek.

Trouwens, naar de toekomst toe, zal de dienst strafrechtelijk beleid zich meer en meer profileren als een beleidsondersteunende dienst voor wie een belangrijke taak is weggelegd om – onder meer – in het raam van de reeds gevoerde wetenschappelijke onderzoeken in binnen- en buitenland, de expertisenetwerken mee in de juiste richting te oriënteren.

Van een performante organisatie wordt verwacht dat zij beleids- en beheersaspecten op geïntegreerde wijze behandelt. De vraag naar een overlegforum zal in de nabije toekomst meer dan ooit aan de orde zijn, wanneer de wetgeving inzake het federaal parket in werking zal treden. Inderdaad, aan het federaal parket worden bepaalde beheersopdrachten opgelegd die betrekking hebben op de federale politie. Onnodig te vermelden dat deze beheerstaken rechtstreeks verband houden met de uitvoering van het strafrechtelijk beleid.

Gelet op de verschillende hiërarchische verhoudingen, lijkt het ten eerste raadzaam dat het overlegplatform waarop de procureurs-generaal, de federale procureur en de procureur des Konings zich zullen kunnen vinden, kadert binnen het college van procureurs-generaal onder het voorzitterschap van de minister van Justitie. Bovendien kan via het systeem van de expertisenetwerken werk worden gemaakt van een kwaliteitsbeleid dat gericht is op alle geledingen van het openbaar ministerie en kan het beginsel van de integrale kwaliteitszorg concreet gestalte krijgen.

Via het creëren van expertisenetwerken wordt de hiërarchie doorbroken met het oog op integratie van kennis en ervaring, zodat het beleid meer diepgang kan verwerven. Bovendien ligt aldus een permanent ondersteuningskader voor, telkens als het concreet optreden van het openbaar ministerie hieraan behoefte heeft en, teneinde te vermijden dat de kennis van gisteren gebruikt wordt voor de behoeften van morgen, moeten de expertisenetwerken gestoeld worden op een dynamisch schema.

Finaal komt het expertisenetwerk tegemoet aan de verzoeken die in de verschillende activiteitenverslagen van de eerstelijnsparquetten zijn vastgesteld, wanneer wordt aangedrongen op verbetering qua interne communicatie (via informatisering) en op een meer functionele samenwerking in de zin van teamwerk.

Wanneer terreinwerkers en vorsers erin lukken een adequate methodologische strategie te ontplooiën, zal het strafrechtelijk beleid een «spirit of elan» krijgen via het expertisenetwerk dat de naam draagt van het domein of terrein waarin het actief is.

Telkens als de regering aandringt op een krachtadig optreden, zoals onlangs het geval was inzake mensenhandel en -smokkel, is het nuttig dat een «frame», een raamwerk bestaat, dat kan worden gehanteerd bij het nieuw op te richten expertisenetwerk. In tijden van crisis moet snel en slagkrachtig gehandeld kunnen worden, zonder dat hiërarchische structuren zich moeten wentelen in alle mogelijke ingewikkelde bochten. Het grote voordeel van het systeem van de expertisenetwerken is bovendien dat het mogelijk is om op een vlotte en gemakkelijke manier de gewone en de sociale parketten op een harmonieuze wijze te laten samen functioneren, waarbij ieder op zijn terrein let op de eigen specifieke gevoeligheden, maar tevens ook ruimte laat voor andersoortige maatschappelijke problemen, waarin de andere partner ofwel meer bedreven is of gewoon meer mogelijkheden heeft.

Tot slot moet via het systeem van de expertisenetwerken een antwoord geformuleerd kunnen worden op de politieke verzoeking om tot meer integratie te besluiten. Tot een doorgedreven integratie, zowel verticaal als horizontaal, mag slechts dan worden beslist als de zekerheid bestaat dat het systeem meer positieve perspectieven dan de thans be-

staande systemen inhoudt, zoniet zal worden vastgesteld dat de hele verandering slechts geleid heeft tot het genereren van negatieve neveneffecten die de positieve initiatieven neutraliseren.

B. Opdracht en structuur of algemeen stramien van een expertisenetwerk

De opdrachten kunnen worden omschreven als: 1) de organisatie van kennisbeheer; 2) de vereiste oprichting van een pool van experten; 3) de omzetting van de kennis in adviezen en beleidsvoorstellen; 4) de ondersteuning van de goedgekeurde projecten door het college van procureurs-generaal.

Voorafgaandelijk wordt opgemerkt dat de structuur niet te star mag worden vastgelegd, zoniet zal deze weinig soepel evolueren. Het coördinatieteam, dat instaat voor het beheer van het netwerk op langere termijn, moet gebaseerd zijn op een zo complementair mogelijke combinatie van kennis en capaciteiten.

Vanuit het beleid zal moeten worden aangegeven of de werking en de logistieke ondersteuning op ministerieel niveau geschieden dan wel of dit aan de rechterlijke macht zelf wordt opgedragen. Er zijn goede redenen om te opteren voor de rechterlijke macht. Er zijn namelijk materies waarvoor de minister van Justitie «exclusief» bevoegd is, maar er zijn, opmerkelijk genoeg, zeer veel domeinen waarvoor de verantwoordelijkheid bij andere ministeries ligt zoals die van Tewerkstelling en Arbeid, Verkeer, Sociale Zaken, Financiën, Economische Zaken. Voor nog andere materies dienen dan weer informatie- en beleidslijnen ontwikkeld te worden met andere niveaus van de staatsmacht, zoals dat het geval is voor de milieuproblematiek en jeugdangelegenheden.

Zuiver vanuit organisatorisch standpunt en dit, ter vermindering van allerlei bevoegdheidsconflicten, is het meer dan raadzaam dat een autonoom opererend «projectteam» met eigen middelen en management verkozen wordt, veeleer dan de verantwoordelijkheid, de begeleiding ervan in handen te geven van een of meer ministers.

Hierboven is verwezen naar de rol die door de dienst strafrechtelijk beleid zal ontwikkeld worden. Men zou kunnen overwegen om na te gaan in welke mate een analoge samenwerking kan worden georganiseerd met de Ministeries van Tewerkstelling en Arbeid, Verkeer, met Sociale Zaken of met de Ministerie van Financiën en Economische Zaken.

Precies omdat «expertisenetwerken» met mensen te maken heeft, zal het succes ervan grotendeels afhangen van de wijziging van de cultuur binnen de diverse korpsen. Daarom is het nodig en nuttig dat een sensibiliseringscampagne wordt opgezet, waarbij wordt uitgelegd dat door de invoering van de expertisenetwerken een «win-win-operatie» wordt beoogd, wat geenszins een uitholling betekent van de huidige bevoegdheden en verantwoordelijkheden.

Door deze netwerken kan het openbaar ministerie opnieuw een en ondeelbaar worden gemaakt, want deze niet van bovenaf opgelegde eenheid zal een bedrijfscultuur doen ontstaan die – anders dan vroeger – gebaseerd is op dialoog en communicatie.

Als levende entiteit moet een netwerk organisch zijn, in de zin dat het niet aangestuurd moet kunnen functioneren. Op zichzelf dient een expertisenetwerk beschouwd te worden ter

ondersteuning van even zo goed de eerstelijns substituuat als de procureurs-generaal. Bij een gezonde werking van een expertisenetwerk zou het moeten mogelijk zijn dat uit «le choc des idées» zelf de intentie groeit om concrete initiatieven te nemen en deze steeds maar nauwkeuriger te formuleren.

Gelet op de actualiteit werd reeds geopteerd voor de oprichting van expertisenetwerken voor «car- en homejacking» alsook voor «mensenhandel en -smokkel». Even belangrijk is de oprichting van de expertisenetwerken «grootbanditisme en terrorisme», alsook «strafrechtelijk beleid en strafrechtspleging», die na de goedkeuring van het principe rond de «domein – expertisenetwerken» de volgende stap is in de uitwerking van het strafrechtelijk beleid, zoals in juni 2000 is overeengekomen in het college van procureurs-generaal samen met de minister van Justitie. In het expertisenetwerk «strafrechtelijk beleid» zal het erop aankomen te preciseren volgens welke methodes en technieken de verschillende beleidsniveaus zullen moeten samenwerken en zal vervolgens moeten worden nagegaan hoe deze inzichten kunnen worden afgestemd op de actuele maatschappelijke behoeften.

Het is de bedoeling dat dit expertisenetwerk ten behoeve van alle magistraten van het openbaar ministerie en in het bijzonder ten behoeve van het college van procureurs-generaal, werkzaamheden levert die ondersteunend en voorbereidend zijn, zowel inzake de conceptuele uitwerking van het strafrechtelijk beleid als inzake de strafrechtspleging. Hierbij wordt het opstellen van richtlijnen en toelichtingen betreffende de wijzigingen aan het Wetboek van Strafvordering als een onderdeel van het takenpakket geïncordeerd.

In feite zal dit expertisenetwerk een knipperlichtfunctie uitoefenen ten aanzien van de andere expertisenetwerken, indien bij zijn werkzaamheden (vertrekkende vanuit het specifieke domein) wijzigingen worden voorgesteld aan het Wetboek van Strafvordering of aan de richtlijnen die waren uitgewerkt binnen het kwestieuze expertisenetwerk. Met «knipperlichtfunctie» wordt bedoeld dat de aandacht van een ander expertisenetwerk wordt gevestigd op voorgestelde wijzigingen die niet compatibel zijn met de bepalingen van het Wetboek van Strafvordering of met reeds bestaande richtlijnen. Zulks houdt uiteraard niet in dat de verdere werkzaamheden van een ander expertisenetwerk verhindert zullen worden; het behelst alleen een wederzijdse kennisgeving en – in voorkomend geval – een ontwerp van oplossing of methode.

Tevens vormt het expertisenetwerk, binnen de conceptuele uitwerking van het strafrechtelijk beleid en de strafrechtspleging, het eerste aanspreekpunt in verbinding met het college van procureurs-generaal ten aanzien van het federale parket, de parketten-generaal, auditoraten-generaal, de eerstelijns parketten en auditoraten.

Niet onbelangrijk in de wordingsgeschiedenis van de expertisenetwerken is het, om het juiste evenwicht te vinden bij de coördinatie van de werkzaamheden van de diverse netwerken. Vertrekkende vanuit de portefeuilleverdeling toegewezen aan elk van de vijf procureurs-generaal blijkt dat de indeling van deze opdrachten onder te brengen is in een tweevoudige classificatie. Zo zijn er enerzijds de functionele taakopdrachten en anderzijds de materiegebonden opdrachten.

Met «functioneel» wordt bijvoorbeeld bedoeld, het strafrechtelijk beleid of de organisatie van hoven en rechtbanken of internationale betrekkingen of de betrekkingen met politiediensten. Met «materieel» wordt, onder meer, bedoeld het hele pakket van financieel-economisch en handelsrecht of de jeugdbescherming of de mensenhandel of het sociaal recht.

Onnodig te vermelden dat verscheidene functionele of materiële netwerken onderling raakvlakken zullen hebben en dat de activiteiten onderling afgestemd zullen moeten worden teneinde zowel efficiënt te werken als dubbel werk te vermijden.

III. NOG ANDERE EN NIEUWE INITIATIEVEN IN ZICHT

De belangstelling voor Justitie is een constant gegeven geworden. Een website van het hof van beroep kon bijgevolg niet meer achterwege blijven. Niet zonder trots vermeld ik dan ook dat sinds ongeveer een half jaar elke gebruiker van de site van het Ministerie van Justitie eveneens kennis kan nemen van de interne werking en organisatie van het hof van beroep en de griffie, van het parket-generaal en van zijn ondersteunende administratieve dienst.

Ik geef toe dat op dit ogenblik de website nog vrij statisch is, niet echt interactief is, maar er zal verandering komen, zodra de administratieve diensten van de griffie en het parket-generaal reël geïnformateerd zullen zijn, want dan moet het mogelijk worden om bepaalde informatie-uitwisseling via de website te realiseren.

Dat communicatie van belang blijkt, ondervindt elke magistraat, elke actor binnen het gerechtelijke apparaat nagenoeg dagelijks.⁴ Nieuwsberichten zonder een onderdeel in verband met een of ander gebeuren binnen de gerechtelijke sfeer zijn eerder zeldzaam geworden.

Als magistraat zou ik mij moeten verheugen over toegenomen belangstelling van de media. Een heikel punt vormt echter de kwaliteit van de gerechtsverslaggeving. De pers wenst doorgaans man en paard te noemen, maar tegelijk houdt de pers van anonieme bronnen en gunstige winden, met het resultaat dat Justitie geprikkeld reageert.

Hoewel Justitie recht heeft op geheimhouding, heeft het anderzijds geen recht op geheimzinnigheid. Het gerecht doet er bijgevolg goed aan een zo groot mogelijke openheid in acht te nemen, maar de toetssteen van zijn communicatiebereidheid moet beperkt blijven tot het belang van het onderzoek, dat absolute voorrang heeft op het recht op informatie; foute informatie betekent uiteraard desinformatie. Anderzijds maakt Justitie ook fouten, want ze onderneemt te weinig initiatieven om de agenda van de gerechtelijke verslaggeving zelf mee te helpen bepalen; nog al te dikwijls wordt binnen het gerechtelijk apparaat slechts geringe aandacht besteed aan de figuur en de taak van zijn perswoordvoerder.

Kortom, de informatie over Justitie moet gebeuren in al haar aspecten. Om die reden overweegt het Leuvense parket om een nieuw initiatief «persbureau» op te starten. Het is namelijk de bedoeling dat dit persbureau zorg draagt voor de totale coördinatie en stroomlijning van de berichtgeving

over het gerechtelijk werk van politie en Justitie binnen het hele gerechtelijk arrondissement Leuven (via een enkel, voor de pers toegankelijk onderdeel van een website).

Hopelijk zal dit project ertoe bijdragen dat dwalingen of desinformatie tot de volledig verleden tijd zullen gaan behoren en hopelijk zal dan ook de pers meer zorg besteden aan de contouren van de privacyregels, waarbij in eerste instantie rekening wordt gehouden met de relevantie van de privacygegevens, gekoppeld aan de feiten in kwestie (bv. dronken autobestuurder is kamerlid dat zich profileert op het vlak van de verkeersveiligheid).

In zijn speurtocht naar correcte informatie voelt de gerechtsverslaggever zich gekneld tussen, enerzijds, de regels die Justitie hem voorhoudt en, anderzijds, de uitdaging om «ietsje» meer te weten te komen dan zijn collega-verslaggever.

Voor de magistraat die wordt aangeleerd om discreet te zijn, is het van groot belang dat de nieuwsgaring op een faire manier plaatsvindt. Maar diezelfde magistraat realiseert zich niet altijd dat de reserve die sommige media in acht nemen tegenover Justitie, in feite niet zozeer gestoeld is op het principe van het «hogere belang», maar wel op het onvermogen van de journalist om op een correcte manier over Justitie te berichten. Daartegenover staat dan weer dat blijkbaar niet elke journalist zich bewust is van de invloed of draagwijdte van de door hem gelanceerde informatie, noch van het kwetsende vermogen van het wapen dat hij hanteert. Er is bijgevolg behoefte aan zelfkritiek zowel bij de media als bij de magistratuur.

Terwijl het informatiebeleid van Justitie in het algemeen de jongste jaren grote vorderingen gemaakt heeft, kan nog een reuzesprong worden gemaakt via de mogelijkheden die de websites kunnen aanreiken. Nochtans geldt ook hier een waarschuwing. Het is niet omdat de arresten van de Raad van State en het Hof van Cassatie voortaan online toegankelijk zijn, dat het publiek zich meer geïnformeerd weet.

De kunst van het informeren zal er altijd blijven in bestaan om precies deze berichtgeving wereldkundig te maken, die de moeite waard is. Een maatschappelijke aangelegenheid van algemeen belang is namelijk een als zodanig rekbaar begrip dat, afhankelijk van het medium, de meeste relevante nieuwskeuze een totaal verscheiden aangelegenheid blijkt te zijn. Vooraan in de afweging en het selectieproces komt nog altijd te veel de vraag of het evenement «op zich» een publiektrekker is, dan wel of de informatie van maatschappelijk en algemeen belang is.

Herhaaldelijk heb ik pleidooien horen opsteken dat een kwaliteitsvolle gerechtelijke verslaggeving van de grond zal kunnen komen, indien binnen de wereld van de media een zelfreguleringsprogramma zal zijn uitgewerkt, dat dan vervolgens ook nog zal dienen nageleefd te worden. In Nederland heeft niet de pers een dergelijk document uitgewerkt, maar wel het openbaar ministerie. Een zeer verstaanbare gedragscode⁵ is het uiteindelijke resultaat van verscheidene jaren denkwerk, waarbij het – voor de Belgische magistratuur – evenmin onnuttig zou zijn de vraag te stellen hoe het openbaar ministerie ertoe kwam om zichzelf een dergelijk «dictaat» op te leggen.

⁴ Zie «Recht in het Nieuws», *Orde van de Dag, Criminaliteit en Samenleving*, juni 2001, Aflevering 14.

⁵ Zie B.E.P. MYJER, «Gedragscode Openbaar Ministerie: frisse wind bij open deuren», *Trema*, 2001, 245-252.

In juni 1992 hield de toenmalige minister van Binnenlandse Zaken Dales naar aanleiding van een aantal incidenten een ondubbelzinnig, maar indringend betoog over de noodzaak van ambtelijke integriteit. Dit betoog kan intussen worden beschouwd als een startpunt van de integriteitsdiscussies die daarop binnen de overheid zijn gevolgd. Het bracht begrippen als «ethisch besef» en «integriteit» op politieke agenda's, en het leidde tot allerlei gedragscodes.

Binnen het openbaar ministerie bestond op dat moment dan al wel geen reden om bezorgd te zijn, maar toch werd pijnlijk duidelijk dat niet altijd op dezelfde manier gedacht werd over de manier waarop invulling moet worden gegeven aan de eis van een integere rechtshandhaving. Doelmatigheid en doeltreffendheid kwamen nog al eens in botsing met de grondbeginselen van de rechtsstaat. Bijgevolg meende een klein groepje openbaar ministerie-medewerkers dat het nodig was om te praten over de operationalisering van het begrip «rechtsstatelijkheid» binnen het openbaar ministerie. Over aspecten zoals legaliteit, grondrechten, scheiding der machten, onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en ten slotte, «democratie», werd grondig van gedachten gewisseld, waarna notities werden opgemaakt die de aanzet betekenden voor de toekomstige gedragscode.

Pas in november 1997 werd aan het Nederlands College van Procureurs-generaal een uitgewerkt plan voorgelegd tot het instellen van een ontwikkelteam (O.T.) «gedragscode Openbaar Ministerie». De officiële opdracht van dit ontwikkelteam dateert van januari 1998 en behelst twee grote delen, namelijk 1) het formuleren van een aantal uitgangspunten waaraan het handelen van het openbaar ministerie en zijn leden moet voldoen vanuit professioneel, ethisch en rechtsstatelijk perspectief; 2) het omzetten van deze uitgangspunten naar enerzijds aanwijzingen waaraan het (algemeen) beleid van het openbaar ministerie moet voldoen en anderzijds naar een gedragscode die meer toeziet op het handelen van individuele leden van het openbaar ministerie.

In hoofdzaak heeft deze groep van deskundigen of van wijzen, zoals wij in België het ontwikkelteam zouden heten, een inventarisatie willen maken van de grenzen waarbinnen het openbaar ministerie moet optreden, hierbij in hoofdzaak onderlijnend dat de gedragscode zich beperkt tot de medewerkers van het openbaar ministerie.

Trouwens, bij elk onderdeel van de gedragscode wordt van het uitgangspunt vertrokken dat de tekst een interne handleiding moet worden, waarin wordt getracht recht te doen aan het beoogde karakter van de gedragscode, namelijk een levend instrument dat een stimulerende rol speelt bij het verder vormen van het ethisch besef binnen het openbaar ministerie.

Uiteindelijk komt het hierop neer dat de gedragscode een hedendaagse op het openbaar ministerie toegesneden uitwerking van de door de leden van het openbaar ministerie

opgelegde eed beoogt, en dat de andere, meer specifieke (onderlinge) gedrags- en fatsoensnormen er in de eerste plaats toe strekken de openbaarministeriemedewerkers extra alert te maken op die beroepshalve in acht te nemen normen die, aldus, gelden als referentiepunt voor het ondertekenen en oplossen van dilemma's die zich in de beroepsuitoefening kunnen voordoen.

Wil er bij de gedragscode werkelijk sprake zijn van een alom binnen de organisatie aanvaarde lat, waartegen het openbaar ministerie gemeten kan worden, dan is het van groot belang dat de gedragscode deel uitmaakt van het levende bewustzijn van de medewerkers van het openbaar ministerie. De opstellers van de tekst zijn er namelijk van overtuigd dat beroepsnormen minder goed floreren als ze slechts van bovenaf worden opgelegd. Ze moeten worden doorleefd door de beroepsgroep en de neerslag zijn van wat ook door hen zelf als integer wordt gevoeld.

Vier extra kenmerken die voor de officier van Justitie van groot belang zijn om een goede beroepsuitoefening te kunnen realiseren, zijn onpartijdigheid, innerlijke onafhankelijkheid, waarachtigheid t.a.v. de feiten en vermogen tot reflectie. De Nederlandse minister van Justitie heeft trouwens de onpartijdige en niet-vooringenomen bijdrage die het openbaar ministerie levert aan de strafrechtspleging een essentiële grondhouding genoemd.

Hoewel het Nederlandse document enkel de bedoeling heeft een handleiding te zijn, in de zin van een schriftelijke mededeling van descriptieve aard, waardoor het uitsluitend een interne werking heeft, mag de waarde en het gewicht ervan niet worden gebanaliseerd, te meer daar nu ook op het niveau van de Raad van Europa een aanbeveling bestaat over de gedragsnormen voor het openbaar ministerie.

Misschien is de tijd stilaan rijp geworden om ook in dit land een bezinning te houden over de juiste ethische keuze in ons optreden op zowel zuiver professioneel vlak als in de hoedanigheid van vorderend of adviserend magistraat, even zo goed, als ter gelegenheid van colloquia en vergaderingen met de minister van Justitie of andere ministeriële departementen als ten slotte, in onze contacten met de media.

In afwachting dat eveneens in België een tekst zou kunnen worden opgesteld (waarvan ik trouwens hoop dat deze in onderling overleg met de Minister van Justitie zou kunnen totstandkomen), raad ik ten eerste de lectruur aan van het Nederlandse concept, maar niet zonder de bedenking te maken die actueel in Nederlandse kringen circuleert. Immers, initieel is de gedragscode onthaald als «een politiek beleidsmatig correct document», dat getuigt van een gigantisch «open-deurgehalte»; nochtans, eenmaal dat het in de praktijk gehanteerd wordt, blijkt deze praktijk heel wat weerbarstiger te zijn dan de theorie, zodat men nu vaststelt dat er een frisse wind waait, zelfs bij open deuren ... of zou bij ons de creatie van een dergelijk expertisenetwerk een te hevige stormwind veroorzaken?

RECHTSPRAAK

ARBITRAGEHOF

8 MEI 2001

Voorzitter: de h. Boel

Rapporteurs: de hh. De Groot en François

Advocaten: mrs. Dermaux loco van Raemdonck, Clinck
loco Ballon, D'Hooghe en Depré loco Lambert

**Gemeenschap en gewest – Bevoegdheid – Federale Staat –
Motivering van bestuurshandelingen – Toepasselijkheid op
bestuurshandelingen van gemeenschappen, gewesten en de van
hen afhangelende besturen**

*Art. 2 en 3 van de wet van 29 juli 1991 betreffende de
uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen schen-
den niet de regelen die de onderscheiden bevoegdheid van de
Staat, de gemeenschappen en de gewesten bepalen, doordat ze
ook van toepassing zijn op de bestuurshandelingen van de
gemeenschappen en de gewesten alsook op de van hen
afhangende besturen.*

Arrest nr. 55/2001

Onderwerp van de prejudiciële vraag

Bij arrest nr. 84.267 van 21 december 1999 heeft de Raad van State de volgende prejudiciële vraag gesteld: «Heeft de nationale wetgever door het uitvaardigen van de wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen en meer bepaald van art. 2 en 3 van deze wet, de regelen geschonden die door of krachtens de Grondwet zijn vastgesteld voor het bepalen van de onderscheiden bevoegdheid van de Staat, gemeenschappen en de gewesten, in zoverre deze art. 2 en 3 van toepassing zijn op de bestuurshandelingen van de gewesten en gemeenschappen?»

...

In rechte

...

B.1.1. De relevante bepalingen van de wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurs-handelingen luiden:

«Art. 1. Voor de toepassing van deze wet moeten worden verstaan onder:

– Bestuurshandelingen: de eenzijdige rechtshandeling met individuele strekking die uitgaat van een bestuur en die betoogt rechtsgevolgen te hebben voor een of meer bestuursden of voor een ander bestuur;

– Bestuur: de administratieve overheden als bedoeld in artikel 14 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State;

– Bestuurde: elke natuurlijke of rechtspersoon in zijn betrekkingen met het bestuur.

Art. 2. De bestuurshandelingen van de besturen bedoeld in artikel 1 moeten uitdrukkelijk worden gemotiveerd.

Art. 3. De opgelegde motivering moet in de akte de juridische en feitelijke overwegingen vermelden die aan de beslissing ten grondslag liggen.

Zij moet afdoende zijn.»

B.1.2. De Raad van State wenst van het Hof te vernemen of de nationale wetgever door het uitvaardigen van art. 2 en 3 van de wet van 29 juli 1991 al dan niet de regelen heeft geschonden die door of krachtens de Grondwet zijn vastgesteld voor het bepalen van de onderscheiden bevoegdheden van de Staat, de gemeenschappen en de gewesten, doordat art. 2 en 3, ingevolge art. 1 van voormelde wet, van toepassing zijn op de bestuurshandelingen van de gemeenschappen en de gewesten.

B.2. De in die bepalingen neergelegde uitdrukkelijke motiveringsplicht heeft tot doel de bestuurde, zelfs wanneer een beslissing niet is aangevochten, in kennis te stellen van de redenen waarom de administratieve overheid ze heeft genomen, zodat kan worden beoordeeld of er aanleiding toe bestaat de beroepen in te stellen waarover hij beschikt.

B.3. De verplichting de bestuurshandelingen met individuele draagwijdte uitdrukkelijk te motiveren bestond voorheen reeds in bepaalde aangelegenheden, hetzij omdat erin voorzien werd door een uitdrukkelijke tekst, hetzij omdat ze voortvloeide uit de aard zelf van de handeling. De wet van 29 juli 1991 heeft die verplichting veralgemeend en beschouwt ze voortaan als een recht van de bestuurde, aan wie aldus een bijkomende waarborg wordt geboden tegen bestuurshandelingen met individuele strekking die willekeurig zouden zijn.

B.4. Door de uitdrukkelijke motivering op te leggen, beoogt de wet niet de organisatie en de werkwijze van het bestuur, maar de bescherming van de bestuurde. Zij is van die aard dat zij de jurisdictionele toetsing van de bestuurs-handelingen, die is verankerd in art. 159 van de Grondwet en georganiseerd in art. 14 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, versterkt. Zij maakt geen deel uit van een aangelegenheid die is toegewezen aan de gemeenschappen en de gewesten.

B.5. De nationale wetgever – thans de federale wetgever – kon, krachtens zijn residuaire bevoegdheid, een dergelijke regel ter bescherming van de bestuurde ten aanzien van de bestuurshandelingen van alle besturen vaststellen. In zoverre de gemeenschappen en de gewesten en de van hen afhangelende besturen onder de werkingssfeer van de wet vallen, kon de nationale wetgever evenwel een dergelijke regeling slechts treffen voor zover hij daarbij de uitoefening van de bevoegdheden van de gemeenschappen en de gewesten, inzonderheid inzake de organisatie en de werking van de besturen, niet onmogelijk of buitengewoon moeilijk maakte. Dit is te dezen niet het geval, omdat de opgelegde verplichtingen zich beperken tot wat noodzakelijk kan worden geacht met het oog op het bieden van een minimum aan bescherming aan elke bestuurde. De gemeenschappen en de gewesten blijven vrij de door de in het geding zijnde federale wet geboden bescherming aan te vullen of nader te preciseren.

B.6. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

HOF VAN CASSATIE*1e KAMER – 9 DECEMBER 1999*

Voorzitter: de h. Verougstraete

Rapporteur: de h. Boes

Openbaar ministerie: de h. Bresseleers

Advocaten: mrs. Houtekier, Bützler en De Gryse

Overeenkomst – Gevolgen ten aanzien van derden – Derde die zich beroept op een overeenkomst om zijn verplichtingen ten aanzien van een van de contractanten te beperken*Een derde kan een overeenkomst waarin hij geen partij is, niet als bindend invoeren om zijn verplichtingen ten aanzien van een van de contractanten te beperken.*

C.V. P. t/ N.V. A., G. en N.V. M.

Gelet op het bestreden arrest, op 27 juni 1997 gewezen door het Hof van Beroep te Gent;

...

*Over het tweede middel, gesteld als volgt:**schending van art. 1134 en 1165 B.W.,*

*doordat het bestreden arrest van gedeeltelijke bevestiging eiseres veroordeelt tot betaling aan (1) eerste verweerster van een definitief bedrag van 1.102.426 fr. en een provi-sioneel bedrag van 7.625.576 fr. (2) verweerster sub 2 van een definitief bedrag van 814.435 fr., telkens in hoofdsom, en, alvorens verder ten gronde te beslissen, een deskundige aanstelt voor een aanvullend onderzoek, op de gronden dat de eerste rechter enkel rekening heeft gehouden met de minnelijke medische expertise, daarbij ook stellend dat deze thans door verweerder sub 2 en eerste verweerster niet meer kan worden aangevochten op grond van art. 7 van de overeenkomst, en dat eiseres deze expertise en het definitieve karakter ervan tegen de beide genoemde partijen kan aanvoeren; dat de vraag dus rijst of eiseres, die als derde geen partij was bij de overeenkomst, tot minnelijke medische expertise noch bij de expertise zelf, het tussen verweerder sub 2 en eerste verweerster geldende onherroepelijke karakter van deze expertise en de besluiten ervan, ook zelf kan invoeren om de aanspraken van verweerder sub 2, eerste verweerster op een hogere schadevergoeding te bestrijden; (...) dat het juist is dat het beginsel van de relatieve werking der overeenkomsten (...) niet verhindert dat het bestaan van dit contract als louter feit, hetzij tegen een derde kan worden aangevoerd, hetzij door deze derde te zijnen gunste kan worden ingeroepen tegen de contractanten; dat het terzake echter gaat om een overeenkomst tot minnelijke expertise en de besluiten van deze expertise; dat noodzakelijke voorwaarde opdat eiseres zich op deze expertise zou kunnen beroepen is dat zij dit «louter feit» niet alleen mag maar ook moet erkennen, d.w.z. dat dit feit zich aan haar opdringt, zodat het zowel tegen haar als door haar kan worden aangewend om de aanspraken van een van de contractanten te bestrijden; dat een derde slechts door een expertise en de besluiten ervan gehouden is wanneer deze expertise hem tegenwerpelijk is; dat *in casu* eiseres totaal vreemd is aan de minnelijke medische ex-*

pertise die, op straffe van de in zake deskundigenonderzoek geldende regelen te schenden, niet tegen haar kan worden aangevoerd en dus ook door haar niet moet worden erkend; dat hieruit natuurlijk ook volgt dat eiseres de haar niet-tegenwerpbare expertise ook niet in haar voordeel kan aanwenden; dat de door de overeenkomst en de expertise geschapen rechtstoestand niet vatbaar mag zijn om door eiseres voor «onbestaande» te worden gehouden en dit is, in tegenstelling met wat het geval is voor het overgrote deel der overeenkomsten (...) die door een derde als een feit moeten worden erken, wel het geval met een niet-tegenwerpbare expertise die in feite voor eiseres niet bestaat; dat het trouwens niet zou opgaan dat een derde een expertise zou erkennen en zich daarop zou mogen beroepen wanneer de besluiten ervan voor hem gunstig uitvallen maar dezelfde expertise zou kunnen verwerpen als niet-tegenwerpbaar wanneer de besluiten ervan ongunstig zijn; dat op grond van bovenstaande motieven dan ook moet worden beslist dat eiseres noch de overeenkomst tot minnelijke medische expertise noch de expertise zelf ten haren voordele als verweermiddel kan aanwenden om daaruit te besluiten dat eerste verweerster en verweerder sub 2 onherroepelijk gebonden zijn door de besluiten van het medisch verslag,

terwijl, luidens het bepaalde in art. 1134, eerste lid, B.W., alle overeenkomsten die wettig zijn aangegaan, degenen die deze hebben aangegaan tot wet strekken; dat aldus *in casu* door verweerders een niet-gedateerde overeenkomst «Benoeming van geneesheren-deskundigen» werd afgesloten, zijnde een overeenkomst *sui generis* die, zoals elke andere overeenkomst die wettig is aangegaan, ingevolge art. 1134 B.W. bindende kracht heeft tussen de contracterende partijen; dat in art. 7 van bedoelde overeenkomst de contracterende partijen, uit zuiver medisch oogpunt, zich formeel ertoe verbinden de inhoud en de besluiten van het tussen te komen deskundig verslag onherroepelijk te aanvaarden; dat bijgevolg ook de rechter niet kan voorbijgaan aan de vaststellingen en besluiten van de minnelijke medische expertise die ingevolge de kwestieuze overeenkomst werd georganiseerd; dat eiseres weliswaar te beschouwen is als een derde, die geen partij was bij de overeenkomst tot minnelijke medische expertise, en zodoende de tenuitvoerlegging van deze overeenkomst in haar voordeel niet kan vragen bij gebrek van binding ten haren gunste; dat echter het bepaalde in art. 1165 B.W. niet belet dat eiseres zich als derde op het bestaan van de overeenkomst «Benoeming van geneesheren-deskundigen» en zelfs op de gevolgen ervan beroept, hetzij om haar vordering tegen één van de contracterende partijen te rechtvaardigen, hetzij om, zoals *in casu*, zich te verdedigen tegen de vorderingen die eerste verweerster en verweerster sub 2, in hun hoedanigheid van contracterende partijen, tegen haar instellen; dat eiseres dus wel degelijk, ter bestrijding van de aanspraken van verweerders sub 1 en 2, de besluiten van de minnelijke medische expertise – zoals deze werd uitgevoerd ingevolge de betreffende overeenkomst «Benoeming van geneesheren-deskundigen», waarbij laatstgenoemden als contracterende partijen optraden – kan aanvoeren daar waar deze besluiten door verweerders sub 1 en 2 als zijnde onherroepelijk werden aanvaard; dat het loutere feit dat eiseres zelf vreemd is gebleven aan de minnelijke medische expertise in kwestie en deze expertise haar in principe niet tegenwerpbaar is, geen

afbreuk doet aan de mogelijkheid voor eiseres om het door verweerders sub 1 en 2 contractueel vastgelegde onherroepelijk en definitief karakter van de besluiten van de kwestieuze minnelijke medische expertise tegen laatstgenoemden in te roepen; dat het bestreden arrest dan ook niet wettig kon beslissen dat eiseres noch de overeenkomst tot minnelijke medische expertise noch de expertise zelf ten haren voordele als verweermiddel kan aanwenden om daaruit te besluiten dat verweerders sub 1 en 2 onherroepelijk gebonden zijn door de besluiten van het medisch verslag (schending van art. 1134 en 1165 B.W.).

Overwegende dat een derde de tenuitvoerlegging van verbintenissen die uit een overeenkomst voortvloeien, buiten het geval van een beding te zijnen gunste, in zijn voordeel niet mag vorderen; dat een derde een overeenkomst waarin hij geen partij is, niet als bindend kan invoeren om zijn verplichtingen ten aanzien van een van de contractanten te beperken;

Overwegende dat te dezen het slachtoffer, de verweerder sub 2, met andere verzekeraars dan die van de aansprakelijke derde een schaderegeling sloot; dat die regeling door eiseres, verzekeraar van de aansprakelijke derde, als bindend wordt ingeroepen om haar herstelplicht te beperken;

Overwegende dat het arrest, zonder schending van de in het middel aangewezen wetsbepalingen beslist dat eiseres «noch de overeenkomst tot minnelijke expertise noch de expertise zelf te haren voordele als verweermiddel kon aanwenden om daaruit te besluiten dat (de verweerders sub 1 en 2) onherroepelijk gebonden zijn door de besluiten van het medisch verslag»;

Dat het middel niet kan worden aangenomen.

HOF VAN CASSATIE

2e KAMER – 27 MAART 2001

Voorzitter: de h. Forrier

Rapporteur: de h. Huybrechts

Openbaar ministerie: de h. De Swaef

Advocaten: mrs. Soete en Nagels

Strafvordering – Burgerlijke rechtsvordering – Ontvankelijkheid – Belang bij de strafrechtelijke betegeling – Vereiste van schade veroorzaakt door het misdrijf

Om krachtens art. 3 en 4 Voorafgaande Titel Sv. schadevergoeding toe te kennen, is niet vereist dat de schade werd veroorzaakt door elk van de bestanddelen van het misdrijf, evenmin dat zij er een constitutief bestanddeel van uitmaakt.

Het enkele belang bij de strafrechtelijke betegeling is op zichzelf onvoldoende om zich ontvankelijk burgerlijke partij te kunnen stellen; het enkele belang bij de strafrechtelijke betegeling mag evenwel niet worden verward met de gegrondheid van een burgerlijke rechtsvordering, waartoe onder meer het bestaan van schade is vereist.

De vordering tot vergoeding van de schade die een handelaar beweert te lijden ten gevolge van fiscale misdrijven gepleegd door zijn concurrenten, is niet gelijk te stellen met een vordering die wordt ingegeven door het algemeen belang.

N. t/ V. e.a.

Conclusie van advocaat-generaal M. De Swaef

1. Beklaagden zijn vervolgd wegens daderschap respectievelijk mededaderschap inzake B.T.W.-misdrijven, naar aanleiding van de illegale verkoop van paling. Eiser is zelf handelaar in paling en heeft zich aangesteld als burgerlijke partij.

De correctionele rechtbank te Brugge heeft beklagden in een vonnis van 27 juni 1997 veroordeeld. De rechtbank beoordeelde de burgerlijke vervolging als *ongegrond*. Zij achtte de schade en het oorzakelijk verband van de bewezen schade met de fout van de beklagden niet bewezen.

Alle partijen hebben tegen dit vonnis hoger beroep aangekondigd.

Het bestreden arrest van het Hof van Beroep te Gent dateert van 26 mei 1999. Op strafgebied hebben de appelrechters het beroepen vonnis grotendeels bevestigd. De burgerlijke vordering is als *niet-ontvankelijk* afgewezen.

Eiser heeft tegen dat laatste oordeel cassatieberoep aangekondigd. Hij voert twee middelen aan.

2. Eiser heeft een vergoeding gevorderd van drie schade-posten, namelijk gederfde winst, blijvende commerciële schade en morele schade. De appelrechters wijzen die vordering via een «cassatiedenering» af.

Zij overwegen *ten eerste* dat de strafvordering is ingesteld wegens B.T.W.-misdrijven. Volgens hen heeft elke burger belang in de naleving van de B.T.W.-verplichtingen. «Het eventueel belang van de burgerlijke partij identificeert zich (...) met het algemeen belang, zonder dat de burgerlijke partij zich op een rechtmatige, rechtstreekse of persoonlijke schade, hiervan onderscheiden, kan beroepen.»

Vervolgens overwegen de appelrechters dat de schade die de burgerlijke partij aanvoert van een andere orde is. Zij vloeit als zodanig niet rechtstreeks voort uit de misdrijven, voorwerp van de vervolging en de veroordeling.

Om die reden doen de appelrechters de vordering af als niet-ontvankelijk.

3. Eiser voert in zijn eerste middel een schending aan van art. 3 en 4 Voorafgaande Titel Sv. en van art. 1382-1383 B.W. Hij stelt dat eenieder die bewijst dat hij door een misdrijf in zijn persoon, zijn goederen of zijn eer kon zijn geschaad, zijn burgerlijke vordering voor de strafrechter kan vervolgen. Eiser stelt dat hij voor de appelrechters had beweerd dat hij door het vervolgde misdrijf schade leed die losstond van de schade die het misdrijf aan het algemeen belang had veroorzaakt. De appelrechters konden zijn vordering daarom niet als niet-ontvankelijk afwijzen.

4. Het Hof heeft meermaals geoordeeld dat de vordering voor de strafrechter, bedoeld in art. 3 Voorafgaande Titel Sv., openstaat voor «eenieder die beweert zelf benadeeld te zijn door het misdrijf waarvoor de strafvordering is ingesteld (Cass., 19 mei 1993, *Arr. Cass.*, 1993, nr. 245), dat wil zeggen door eenieder die bewijst dat hij door dat misdrijf in zijn persoon, zijn goederen of zijn eer kon zijn gekrenkt» (Cass., 26 maart 1997, *Arr. Cass.*, 1997, nr. 163). Die krenking moet uiteraard voortvloeien uit een *als misdrijf omschreven feit* dat de rechter bewezen verklaart (Cass., 3 november 1992, *Arr. Cass.*, 1992, nr. 710, Cass., 4 november 1997, *Arr. Cass.*, 1997, nr. 443; Cass., 2 februari 2000, *Arr. Cass.*, 2000, nr. 86).

Uit die regel vloeien twee andere regels voort.

5. *Ten eerste* is een aanstelling als burgerlijke partij ook mogelijk «voor zogenaamde tenlasteleggingen waarbij de wetgever het algemeen belang wil beschermen en niet een of ander particulier belang» (R. Verstraeten, *De burgerlijke partij en het gerechtelijk onderzoek*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu 1985, nr. 78). Het is in dit geval immers voldoende dat de burgerlijke partij het bewijs levert dat zij is geschaad in haar persoonlijk en rechtstreeks belang, dat onderscheiden is van een collectief belang (Cass, 9 december 1957, *R.C.J.B.*, 1958, 247 met noot J. Dabin; Cass., 19 november 1982, *Arr. Cass.*, 1982-83, nr. 172 met conclusie van toenmalig eerste advocaat-generaal Krings; Cass., 13 mei 1986, *Arr. Cass.*, 1985-86, nr. 559; Cass., 24 januari 1996, *Arr. Cass.*, 1996, nr. 50).

Zo heeft het Hof geoordeeld dat de N.M.B.S. persoonlijke en rechtstreekse schade kan lijden wegens het verlies van een kans om passagiers te vervoeren die op onwettige wijze door een andere partij werden vervoerd (Cass., 6 februari 1961, *Pas.*, 1961, I, 608; Cass., 17 april 1961, *Pas.*, 1961, I, 882). Ook een provinciale architectenvereniging kan zo'n schade lijden in een geval van onwettige uitoefening van het beroep van architect door een persoon in die provincie (Cass., 12 september 1972, *Arr. Cass.*, 1973, 47). Het Hof heeft in dezelfde lijn geoordeeld dat omwonenden persoonlijke en rechtstreekse schade kunnen lijden ten gevolge van een bouwovertrekking op een naburig perceel (Cass., 13 mei 1986, *Arr. Cass.*, 1985-86, nr. 559).

6. *Ten tweede* is vereist, maar is het ook voldoende dat de krenking rechtstreeks voortvloeit uit een als misdrijf omschreven *feit*. De rechtstreekse aard van de schade impliceert «noch dat de schade waarvan de herstelling wordt gevorderd, door ieder van de bestanddelen van het misdrijf waarop de vordering is gegrond, zou worden veroorzaakt, noch dat het bestaan van die schade een van de bestanddelen van het misdrijf zou zijn» (Cass., 1 maart 1957, *Arr. Verbr.*, 1957, 527; Cass., 14 oktober 1974, *Arr. Cass.*, 1975, 209, zij het dat het Hof op dit arrest lijkt te zijn teruggekomen in zijn arrest van 30 maart 1976 (*Arr. Cass.*, 1976, 881); zie nochtans Cass., 17 november 1958, *Arr. Cass.*, 1959, 321; zie voorts R. Declercq, *Beginnelen van strafrechtspleging*, Antwerpen, Kluwer, 1999, 1999, nr. 1781; R. Verstraeten, *o.c.*, nr. 92 en voetnoot 326). Voor vergoeding komen immers in aanmerking, de schadelijke gevolgen van de *feiten* zoals ze in het vonnis zijn omschreven (Wetsontwerp betreffende de politierechtbanken en houdende een aantal bepalingen betreffende de versnelling en de modernisering van de strafrechtspleging. Verslag namens de Commissie voor de Justitie, *Parl. St.*, 1993-94, nr. 1480/3, p. 26; dit ontwerp heeft geleid tot de wet van 11 juli 1994, waarbij art. 4 Voorafgaande Titel Sv. is gewijzigd).

7. De appèlrechters hebben de twee voorgaande regelen miskend. Zij hebben *ten eerste* gesteld dat de burgerlijke partij zich niet op rechtstreekse en persoonlijke schade kan beroepen, omdat haar *eventueel* belang samenvalt met het algemeen belang. Die stelling is, zoals vermeld, onjuist. Telkens wanneer een burgerlijke partij *beweert* dat ze persoonlijke en rechtstreekse schade heeft geleden, is de vordering *ontvankelijk*. Wanneer ze zo'n schade niet bewijst, is de vordering *ongegrond* en niet *ontvankelijk*. De appèlrechters schijnen dit essentiële onderscheid te hebben miskend.

Ten tweede hebben de appèlrechters gesteld dat de tweede schade van de burgerlijke partij niet rechtstreeks kan

voortvloeien uit het vervolgte misdrijf. Daarbij hebben zij het woord «rechtstreeks» te nauw geïnterpreteerd, zoals uit de geciteerde arresten van het Hof moet blijken.

Het middel is daarom gegrond.

8. Eiser voert in zijn tweede middel een schending aan van art. 149 Gw. en van art. 3 en 4 Voorafgaande Titel Sv.; en van art. 1382-1383 B.W. Dit middel heeft hetzelfde voorwerp als het eerste middel en kan dus niet tot een ruimere cassatie leiden. Het hoeft daarom niet meer te worden onderzocht.

Besluit: cassatie met verwijzing.

Arrest

Gelet op het bestreden arrest, op 26 april 1999 door het Hof van Beroep te Gent gewezen;

...

Overwegende dat krachtens art. 3 en 4 Voorafgaande Titel Sv. hij die schade heeft geleden door een misdrijf bij de strafrechter die van de strafvordering kennisneemt, terzelfder tijd een burgerlijke rechtsvordering in vergoeding ervan kan opstellen;

Dat, om vergoeding toe te kennen, het niet is vereist dat de schade werd veroorzaakt door elk van de bestanddelen van het misdrijf, evenmin dat zij er een constitutief bestanddeel van uitmaakt;

Overwegende dat het enkele belang bij een strafrechtelijke betuiging op zichzelf onvoldoende is om zich ontvankelijk burgerlijke partij te kunnen stellen;

Dat het enkele belang bij de strafrechtelijke betuiging evenwel niet mag worden verward met de gegrondheid van een burgerlijke rechtsvordering, waartoe onder meer het bestaan van schade is vereist;

Overwegende dat eiser op grond van de tegen verweerders bewezen verklaarde misdrijven volgende schadevergoedingen vordert: 1.976.628 fr. uit hoofde van gederfde winst; 2.500.000 fr. uit hoofde van commerciële schade en 2.000.000 fr. wegens morele schade, bedragen te vermeerderen met intrest;

Overwegende dat de appèlrechters die vordering niet ontvankelijk verklaren om reden dat het belang van eiser zich vereenzelvigt met het algemeen belang;

Dat de vordering tot vergoeding van de schade die een handelaar beweert te lijden ten gevolge van de fiscale misdrijven gepleegd door zijn concurrenten, niet gelijk te stellen is met een vordering die enkel wordt ingegeven door het algemeen belang;

Dat de appèlrechters hun beslissing niet naar recht verantwoorden;

...

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER – 30 MAART 2001

Voorzitter: de h. Verougstraete

Rapporteur: mevr. Bourgeois

Openbaar ministerie: de h. Bresseleers

Advocaten: mrs. Simont en Bützler

Deskundigenonderzoek – Burgerlijke zaken – Kosten – Vergoedende interest

De omstandigheid dat een partij de expertisekosten heeft voorgesloten, doet geen afbreuk aan de regel dat de gerechtskosten slechts verschuldigd zijn vanaf de veroordeling en vóór die datum geen interest kunnen opbrengen.

K.S.C. Ltd. t/ Stad Antwerpen en L.H.

Gelet op het bestreden arrest, op 16 september 1996 gewezen door het Hof van Beroep te Antwerpen;

...

Over het tweede middel, gesteld als volgt:

schending van art. 1153, 1382, 1383 B.W., 1017, 1018 Ger. W. en 53, § II, van de Zeewet (oud) (Titel II van Boek II van het Wetboek van Koophandel), zoals van kracht vóór de wijziging bij wet van 11 april 1989 houdende goedkeuring van het Verdrag van Londen van 19 november 1976 (LLMC-Verdrag),

doordat het bestreden arrest de vordering van de eerste verweerster gedeeltelijk gegrond verklaart en eiseres veroordeelt tot o.m. betaling aan de eerste verweerster van de expertisekosten ten belope van 305.000 fr. meer de vergoedende interest sedert 1 oktober 1996 en deze beslissing op o.m. volgende overwegingen laat steunen: ... «dat het bedrag der door (de eerste verweerster) voorgesloten expertisekosten 305.000 fr. bedraagt, (...) dat de partij die deze kosten heeft voorgesloten, aanspraak kan maken op de interest op dit bedrag (A. Cloquet, Deskundigenonderzoek, in A.P.R., p. 200, nr. 583); dat de vergoedende interest verschuldigd is vanaf het tijdstip van betaling, d.i. vanaf 1 oktober 1986»,

terwijl het limitatiefonds krachtens art. 53, § II, van de Zeewet (oud), zoals van kracht vóór de wijziging bij wet van 11 april 1989, benevens de beperkingswaarde vermeerderd met de wettelijke interest van de dag van het schadeverwekkend feit tot de dag van de betaling in handen van de vereffenaar, een bedrag omvat dat toereikend is om de gerechts- en vereffeningskosten te dekken en dat voorlopig door de rechter-commissaris wordt begroot; de expertisekosten krachtens art. 1018 Ger. W. deel uitmaken van de gerechtskosten in de zin van art. 1017 Ger. W.; de gerechtskosten, krachtens voormelde bepaling, slechts verschuldigd zijn vanaf de datum van veroordeling tot de gerechtskosten en derhalve niet vroeger dan op dat ogenblik interest kunnen opbrengen; de omstandigheid dat een partij de expertisekosten heeft voorgesloten aan voormeld beginsel geen afbreuk doet, zodat deze partij op het voorgesloten bedrag geen aanspraak kan maken op interest, van welke aard ook, voor de periode vanaf het voorschieten door haar van die kosten tot aan de datum van veroordeling van de aansprakelijke partij, ...

zodat het bestreden arrest, door op de voorgesloten expertisekosten interest toe te kennen voor een periode vóór de veroordeling tot de gerechtskosten, schending inhoudt van art. 1017 en 1018 Ger. W., van art. 1153, 1382 en 1383 B.W. en van art. 53, § II, (oud) van de Zeewet:

Overwegende dat krachtens art. 1018, 4º, Ger. W. de uitgaven betreffende onderzoeksmaatregelen tot de kosten behoren en dat krachtens art. 1017, eerste lid, Ger. W. ieder

eindvonnis, zelfs ambtshalve, de in het ongelijk gestelde partij in de kosten verwijst;

Overwegende dat de gerechtskosten aldus slechts vanaf de veroordeling verschuldigd zijn; dat zij als zodanig vóór die datum geen interest kunnen opbrengen;

Overwegende dat het arrest eiseres veroordeelt tot het betalen van de kosten van het deskundigenonderzoek en van de vergoedende interest op dit bedrag vanaf de dag van betaling door verweerster die deze kosten heeft voorgesloten; dat het arrest dit voorschot als gerechtskosten beschouwt;

Overwegende dat het arrest eiseres niet vóór haar veroordeling tot vergoedende interest op dit bedrag kon veroordelen;

Dat het middel gegrond is.

RAAD VAN STATE

7e KAMER – 1 MAART 2001

Voorzitter-rapporteur: mevr. Bracke

Staatsraden: de hh. Stevens en Van Haegendoren

Auditoraat: de h. Adams (andersluidend advies)

Advocaat: mr. Traest

Milieu – Milieuvergunning – Vlarem I – Beroep – Geen kennisgeving van beslissing binnen de voorgeschreven termijn – Termijn van orde – Geen stilzwijgende vergunning

Aan het overschrijden van de betekeningstermijn van tien kalenderdagen, vastgelegd in de art. 50, 4º, c, en 52, 4º, c, Vlarem I, worden nergens in dat reglement gevolgen vastgeknoopt, ook niet in de gevallen waarin de beslissingstermijn in beroep krachtens het Milieuvergunningsdecreet een vervaltermijn is. Het betreft derhalve een termijn van orde en de overschrijding ervan heeft niet het verkrijgen van een stilzwijgende milieuvergunning tot gevolg.

Het bepalen van een vervaltermijn is een gewichtige aangelegenheid, inzonderheid in milieuzaken, en noch het Milieuvergunningsdecreet, noch de parlementaire voorbereidingsstukken bevatten ook maar enige aanwijzing dat de decreetgever de rechtsgeldigheid van een conform art. 23, § 1, Milieuvergunningsdecreet genomen beslissing wenste te laten afhangen van de tijdigheid van de betekening van die beslissing.

Art. 24, § 2, Milieuvergunningsdecreet reikt niet zover dat daarin een rechtsgrond kan worden gevonden om aan het overschrijden van de betekeningstermijn van een in beroep genomen beslissing een vervaltermijn vast te knopen.

B. t/ Bestendige Deputatie Provincie Antwerpen

Arrest nr. 93.652

Gezien het verzoekschrift dat Ferdinand B. op 31 maart 1995 heeft ingediend om de vernietiging te vorderen van het besluit van de bestendige deputatie van de provincieraad van Antwerpen van 5 januari 1995 waarbij zijn beroep tegen het besluit van het college van burgemeester en schepenen van de gemeente Wuustwezel van 8 augustus 1994 houdende

weigering van de vergunning aan verzoeker tot het exploiteren te 2990 Wuustwezel, Hoogstraatseweg 221 van een houtzagerij en houtschaverij, ongegrond wordt verklaard en het beroepen besluit wordt bevestigd;

...

1. De feiten

Overwegende dat de gegevens van de zaak als volgt kunnen worden samengevat:

1.1. Op 28 maart 1994 vraagt verzoeker, rechtsopvolger van Leon B., een milieuvergunning klasse 2 aan het college van burgemeester en schepenen van de gemeente Wuustwezel voor de uitbating van de houtzagerij en -schaverij met elektromotoren van samen 74 kW, de opslag van maximum 4.000 ton gezaagd of gekapt hout en de lozing van normaal huishoudelijk afvalwater. De inrichting is gelegen aan de Hoogstraatseweg 221 te Wuustwezel.

1.2. Met een besluit van het college van burgemeester en schepenen van de gemeente Wuustwezel van 8 augustus 1994 wordt de gevraagde vergunning geweigerd op basis van stedenbouwkundige motieven, namelijk de ligging van de inrichting in agrarisch gebied.

1.3. Verzoeker tekent op 7 september 1994 tegen deze weigeringsbeslissing administratief beroep aan bij de bestendige deputatie van de provincieraad van Antwerpen.

1.4. Nadat de vereiste adviezen werden uitgebracht, wordt met het thans bestreden besluit van de bestendige deputatie van de provincieraad van Antwerpen van 5 januari 1995, ter kennis gebracht aan verzoeker met een brief van 1 februari 1995, het administratief beroep ongegrond verklaard en wordt de in eerste aanleg genomen weigeringsbeslissing bevestigd;

2. De gegrondheid van het beroep

2.1. Overwegende dat verzoeker als enig middel de schending aanvoert van art. 50, 4°, c), van het besluit van de Vlaamse regering van 6 februari 1991 houdende vaststelling van het Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning (Vlarem I); dat verzoeker dat middel als volgt toelicht:

«De beslissing die uitspraak doet over het beroep dat wordt aangetekend tegen een beslissing die in eerste aanleg de milieuvergunning weigert, dient aan de aanvrager ter kennis gebracht te worden binnen een termijn van tien kalenderdagen na de datum van de beslissing (art. 50, 4°, c, Vlarem I).

Daar de bestreden beslissing dateert van 5 januari 1995 en de kennisgeving aan de verzoekende partij slechts van 1 februari 1995, is de kennisgeving niet conform art. 50, 4°, c, Vlarem I en dus manifest te laat gebeurd.

Deze termijn van bekendmaking is een substantiële vormvereiste, waarvan de niet-naleving leidt tot de nietigheid van het bestreden besluit.

Immers, de termijn waarbinnen de bestendige deputatie van de provincieraad van Antwerpen in voorliggend geval diende te beslissen over het beroep dat verzoekende partij had ingesteld tegen de beslissing van het college van burgemeester en schepenen van de gemeente Wuustwezel van 8 augustus 1994, is evenzeer een substantiële vormvereiste

(art. 23, § 1, Milieuvergunningsdecreet) (vgl. R.v.St., nr. 45.331, 16 december 1993).

Daar de beslissingstermijn niet overeenkomstig art. 23bis Milieuvergunningsdecreet werd verlengd, had verzoekende partij in kennis dienen gesteld te worden van een beslissing uiterlijk op 19 januari 1995 (vier maanden + tien kalenderdagen).

Gelet op de datum van de kennisgeving (1 februari 1995), is dus art. 50, 4°, c, Vlarem I overschreden, wat dient te leiden tot de nietigverklaring van de bestreden beslissing (zie R.v.St., nr. 43.177, 3 juni 1993; R.v.St., nr. 45.332, 16 december 1993, *R.W.* 1993-94, 853, met noot W. Lambrechts);

2.2. Overwegende dat de verwerende partij in essentie antwoordt wat volgt:

De schending van het door verzoeker ingeroepen art. 50, 4°, c), van Vlarem I is aan geen enkele sanctie onderworpen. Art. 25, § 1, van het Milieuvergunningsdecreet bevat enkel een termijn om een beslissing te nemen, niet om deze te betekenen. Art. 50, 4°, c), van Vlarem I bevat wel een betekeningstermijn, maar zonder gevolgen te bepalen bij niet-naleving van deze termijn. Deze termijn kan bijgevolg niet als een vervallstermijn worden beschouwd, maar enkel als een termijn van orde.

De enige sanctie waarin wordt voorzien, ligt vervat in art. 25, § 1, van het Milieuvergunningsdecreet en in art. 50, 5°, a), van Vlarem I. Dit laatste artikel bepaalt dat er uitspraak moet worden gedaan binnen vier maanden na ontvangst van het beroep, zoniet wordt de vergunning geacht te zijn verleend voor twintig jaar. Uit deze bepaling blijkt duidelijk dat de sanctieregeling enkel geldt indien geen uitspraak is gedaan binnen de voorgeschreven termijn.

In casu heeft de bestendige deputatie uitspraak gedaan binnen vier maanden na de ontvangst van het beroep (ontvangst beroepschrift op 9 september 1994, beslissing op 5 januari 1995), zodat niet is voldaan aan de voorwaarden om art. 50, 5°, a), van Vlarem I toe te passen.

Door tijdig uitspraak te doen over het beroep wordt voldaan aan de voorwaarden van art. 23, § 1, van het Milieuvergunningsdecreet. *In casu* is het vanzelfsprekend de tijdige in beroep genomen expliciete beslissing die de rechtstoestand van verzoeker bepaalt. Het kan niet de bedoeling van de decreetgever zijn geweest dat de rechtstoestand van de aanvrager door een andere dan door een tijdige en expliciete beslissing van de bestendige deputatie wordt bepaald;

2.3. Overwegende dat verzoeker er in zijn memorie van wederantwoord in essentie nog aan toevoegt:

De verwerende partij betwist niet dat de termijn van tien dagen voor de kennisgeving van de beslissing in beroep, niet werd nageleefd. Haar verwijzing naar art. 50, 5°, van Vlarem I is echter irrelevant, omdat dit betrekking heeft op de stilzwijgende vergunning.

De verwerende partij verliest uit het oog dat er *in casu* twee termijnen moeten worden nageleefd: enerzijds de termijn van vier maanden waarbinnen een beslissing moet worden genomen en anderzijds een termijn van tien kalenderdagen waarbinnen de beslissing moet worden betekend. Verzoeker kan niet nagaan of de eerste termijn werd gerespecteerd en wenst daar niet verder op in te gaan.

De verwerende partij stelt volledig ten onrechte dat de termijn van tien dagen voor de betekening slechts een ter-

mijn van orde zou zijn, waaraan geen sanctie zou zijn verbonden. Zij miskent hierdoor de vaste rechtspraak van de Raad van State;

2.4.1. Overwegende dat uit de niet betwiste gegevens van het administratief dossier blijkt dat het beroepschrift werd ontvangen op 8 september 1994, dat het bestreden besluit werd genomen op 5 januari 1995, dus binnen de door art. 23, § 1, van het decreet van 28 juni 1985 betreffende de milieuvergunning (Milieuvergunningsdecreet) voorgeschreven termijn van vier maanden, maar dat de verzending ervan geschiedde met een ter post aangetekende brief van 1 februari 1995; dat verzoeker derhalve niet binnen een termijn van vier maanden en tien kalenderdagen na ontvangst van het beroep in kennis werd gesteld van de beslissing over zijn beroep; dat de vraag rijst of verzoeker, zoals hij betoogt, daardoor moet worden geacht de vergunning stilzwijgend te hebben verkregen;

2.4.2. Overwegende dat art. 25, § 1, van het Milieuvergunningsdecreet bepaalt wat volgt: «Wanneer binnen de vastgestelde of de verlengde termijn geen uitspraak is gedaan, wordt de vergunning geacht te zijn bekomen en mag de exploitatie worden gestart mits eerbiediging van de algemene en de sectoriële voorwaarden indien in eerste aanleg de vergunning werd geweigerd of indien er geen uitspraak werd gedaan binnen de vastgestelde of verlengde termijn»; dat hieruit volgt dat enkel wanneer binnen de vastgestelde termijn geen uitspraak is gedaan, de vergunning wordt geacht te zijn verkregen;

2.4.3. Overwegende dat nergens in het Milieuvergunningsdecreet een termijn is vastgelegd om de beslissingen in beroep aan de exploitant te betekenen; dat de decreetgever in art. 24, § 2, van hetzelfde decreet heeft bepaald dat de Vlaamse regering de wijze regelt waarop het beroep moet worden bekendgemaakt en behandeld; dat aldus in het Besluit van de Vlaamse regering van 6 februari 1991 houdende vaststelling van het Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning (Vlarem I), in het bijzonder in art. 50, 4°, c, en 52, 4°, c, de betekeningstermijn van tien kalenderdagen werd vastgelegd; dat nergens in dat reglement aan het overschrijden van die termijn gevolgen worden vastgeknoopt, ook niet in de gevallen waarin de beslissingstermijn in beroep krachtens het Milieuvergunningsdecreet een vervaltermijn is; dat de Vlaamse regering aldus de betekeningstermijn in geen enkel geval als een vervaltermijn heeft beschouwd en a fortiori nergens heeft bepaald dat de overschrijding van die termijn het verkrijgen van een stilzwijgende vergunning tot gevolg heeft; dat de Vlaamse regering dit overigens ook niet vermocht te doen; dat het bepalen van een vervaltermijn een gewichtige aangelegenheid is, zeker wanneer het verstrijken van de termijn ertoe leidt dat de vergunning stilzwijgend wordt verkregen; dat dit des te meer geldt in milieuzaken, waarvan de economische, sociale en ecologische weerslag niet mag worden onderschat; dat het Milieuvergunningsdecreet, noch de parlementaire voorbereidingsstukken ook maar enige aanwijzing bevatten dat de decreetgever de rechtsgeldigheid van een conform art. 23, § 1, van het Milieuvergunningsdecreet genomen beslissing en meteen de rechtstoestand van de vergunning-aanvrager wenste te laten afhangen van de tijdigheid van de betekening van die beslissing – die uiteindelijk niet meer is dan het feitelijk meedelen van een bepaalde rechtssituatie – waardoor een tijdige en expliciet negatieve beslissing van een

orgaan dat door hem speciaal met een beslissingsbevoegdheid is bekleed en dat zijn beslissing slechts neemt na een procedure die het moet mogelijk maken de in het geding zijnde belangen zo optimaal mogelijk te verzoenen, wordt omgezet in een stilzwijgende positieve beslissing, tegen de wil in van dit orgaan en mogelijk in strijd met allerlei normering op het vlak van het leefmilieu en de ruimtelijke ordening; dat het in art. 24, § 2, van het Milieuvergunningsdecreet bepaalde dan ook niet zover reikt dat daarin een rechtsgrond zou kunnen worden gevonden om aan het overschrijden van de betekeningstermijn van een in beroep genomen beslissing een vervaltermijn vast te knopen; dat, zoals reeds gezegd, de Vlaamse regering dat ook niet heeft gedaan; dat het gebrek in de betekening van de tijdig genomen beslissing voor verzoeker dan ook geen stilzwijgende vergunning heeft opgeleverd;

2.4.4. Overwegende dat de hiervoren uiteengezette stelling geen afbreuk doet aan de rechtszekerheid van de exploitant; dat de exploitant de uiterste datum waarop de beslissing over een ingediend administratief beroep moet zijn genomen, kent; dat indien binnen tien kalenderdagen na het verstrijken van de beslissingstermijn hem deze beslissing niet werd betekend, hij bij de Gemeenschapsminister of de daartoe bevoegde gemachtigde ambtenaar kan aandringen om hem in kennis te stellen van de genomen beslissing; dat in alle redelijkheid er moet van worden uitgegaan dat aan zo'n verzoek gevolg zal worden gegeven;

2.4.5. Overwegende dat uit het bovenstaande volgt dat het enige middel niet gegrond is,

(Volgt: verwerping van het annulatieberoep)

NOOT – Geen stilzwijgende milieuvergunning in geval van een te late kennisgeving van beroepsbeslissing

1. Het georganiseerd administratief beroep tegen besluiten inzake milieuvergunningen wordt geregeld door de art. 23 tot 26 van het Milieuvergunningsdecreet van 28 juni 1985. Beslissingen van het college van burgemeester en schepenen over klasse 2-inrichtingen kunnen worden bestreden voor de bestendige deputatie. Deze doet uitspraak binnen vier maanden na ontvangst van het beroepschrift (art. 23, § 1). De bestendige deputatie beschikt over de mogelijkheid om de beslissingstermijn met maximum een maand te verlengen. Van het besluit tot verlenging, dat gemotiveerd moet zijn, geeft de bestendige deputatie vóór het verstrijken van de vastgestelde termijn kennis aan de aanvrager en aan de indiener van het beroepschrift (art. 23bis). Art. 25 vervolledigt deze regeling door te bepalen dat, bij gebreke van uitspraak binnen de vastgestelde of verlengde termijn, de vergunning geacht wordt stilzwijgend te zijn verkregen. De schorsing, die op een toegekende vergunning rust ingevolge het beroep van een van de in art. 24, § 3, eerste lid, opgesomde overheden, wordt van rechtswege opgeheven. Deze strenge sanctie, die het mogelijk maakt dat in geval van niet-tijdige beslissing een stilzwijgende vergunning totstandkomt, beoogt de exploitant binnen een relatief korte termijn zekerheid te geven over het lot van zijn aanvraag en wel in positieve zin. De termijn van vier maanden, c.q. verlengd met een vijfde, moet dan ook als een vervaltermijn worden aangemerkt.

De wettelijke regeling van 28 juni 1985 is verder uitgewerkt in het Vlarem I-besluit van 6 februari 1991. Eerst

onderzoekt de bestendige deputatie of de door haar gemachtigde provinciale ambtenaar de ontvankelijkheid van het beroep. De indiener van het beroep wordt binnen veertien kalenderdagen na de periode van bekendmaking in kennis gesteld van het resultaat ervan (art. 50, 1°). Daarna wint de bestendige deputatie of de daartoe gemachtigde provinciale ambtenaar het advies in van de in art. 20, § 1, Vlare I, opgesomde overheidsorganen, dat deze laatste uitbrengen in de schoot van de provinciale milieuvergunningcommissie (art. 50, 2°). Het provinciaal college doet uitspraak binnen een termijn van vier maanden (art. 50, 3°) en geeft daarvan kennis binnen een termijn van tien kalenderdagen na de datum van de beslissing (art. 50, 4°). In twee gevallen komt een vergunning op stilzwijgende wijze tot stand. Allereerst indien de vergunning in eerste aanleg werd geweigerd of er in eerste aanleg geen uitspraak werd gedaan binnen de vastgestelde of verlengde termijn. Vervolgens als in eerste aanleg een vergunning werd toegestaan, maar een beroep werd ingesteld door de gouverneur, het schepencollege of de adviesverlenende overheidsorganen. In het eerste geval geldt de stilzwijgend verleende vergunning voor twintig jaar. In het tweede geval wordt de in eerste aanleg verleende vergunning geacht definitief te zijn (art. 50, 5°, a)). In alle andere gevallen, b.v. beroep ingediend door een belanghebbende derde of door de aanvrager zelf tegen de te strenge voorwaarden opgelegd in de in eerste aanleg verleende vergunning, dient de beslissingstermijn als een termijn van orde te worden beschouwd. In zijn vorige libellerings, die van toepassing was vóór het wijzigingsbesluit van 12 januari 1999, werd art. 50, 5°, a), van het Vlare I, nog onwettig geacht (R.v.St., B.V.B.A. Garage J. Weyten en Zoon, nr. 45.331, 16 december 1993, *T.M.R.* 1994, 109, met noot L. Lavrysen).

2. Parallel met de *ratio legis* van art. 25 van het Milieuvergunningsdecreet had de Raad van State in een arrest van 3 juni 1993 aangenomen dat ook de naleving van de termijn van tien dagen een substantiële vormvereiste was en dat bij ontstentenis van kennisgeving binnen een termijn van vier maanden en tien kalenderdagen na ontvangst van het beroep, de aanvraag geacht moest worden stilzwijgend te zijn verkregen (R.v.St., N.V. Maes, nr. 43.177, 3 juni 1993, *T.M.R.* 1993, 237, met noot L. Lavrysen; *T.B.P.* 1994, 70). Dit arrest, gewezen in het raam van een administratief kort geding, werd enkele maanden later bevestigd in de uitspraak ten gronde (R.v.St., N.V. Maes, nr. 45.332, 16 december 1993, *R.W.* 1993-94, 853, met noot W. Lambrechts; *T.B.P.* 1994, 433). De verzending van het besluit na een termijn van vier maanden en tien kalenderdagen is te laat en ongeldig, zodat het geen rechtsgevolgen heeft en ter wille van de duidelijkheid in het rechtsverkeer moet worden vernietigd (*adde*: R.v.St., B.V.B.A. De Pijl, nr. 43.462, 24 juni 1993; R.v.St., B.V.B.A. Reno Amusement Park, nr. 43.463, 24 juni 1993; R.v.St., B.V.B.A. Reno Amusement Park, nr. 43.464, 24 juni 1993; R.v.St., Vaesen, nr. 43.550, 30 juni 1993; R.v.St., N.V. Euro-Amusements-apparaten, nr. 43.554, 30 juni 1993; R.v.St., Mollen, nr. 43.555, 30 juni 1993, *T.M.R.* 1993, 317; R.v.St., N.V. H. Reyntiens, nr. 44.823, 4 november 1993, *T.M.R.* 1994, 107; R.v.St., Van Looveren, nr. 46.261, 24 februari 1994; R.v.St., N.V. Meesy's, nr. 47.594, 26 mei 1994; R.v.St., Lenders, nr. 47.825, 9 juni 1994; R.v.St., N.V. Meesy's, nr. 50.157, 10 november 1994; R.v.St., Adams, nr. 64.263,

30 januari 1997; R.v.St., Francken, nr. 64.265, 30 januari 1997).

Deze stelling is verder uitgewerkt in een arrest van 16 juni 1994. De Raad oordeelde toen dat de termijn voor kennisgeving van tien kalenderdagen daarentegen als een orde-termijn moet worden beschouwd wanneer de tijd in beroep genomen beslissing binnen een tijdsspanne van vier maanden en tien kalenderdagen, te rekenen vanaf de ontvangst van het beroep, aan de aanvrager wordt verzonden (R.v.St., Van Broek, nr. 48.022, 16 juni 1994). Ingeval de beroepsinstantie tijdig uitspraak heeft gedaan en daarvan kennis heeft gegeven binnen vier maanden en tien kalenderdagen, weliswaar met overschrijding van de termijn van tien dagen voor de betekening, dan nog wordt de rechtstoestand van de vergunningaanvrager bepaald door de in beroep genomen beslissing.

In een arrest van 16 september 1999 oordeelde de Raad van State dat de figuur van de stilzwijgende vergunning beperkend diende te worden geïnterpreteerd en gerelateerd aan een in gebreke blijven van het bestuur dat een uitspraak moet doen over het beroep. Zij heeft immers tot gevolg dat een in het algemeen belang principieel verboden activiteit toch mag worden aangevat omdat de vergunningverlenende overheid de rechtsplicht tot handelen of tijdig handelen niet heeft nageleefd. Wanneer het niet tijdig in kennis stellen van de exploitant van het lot van zijn aanvraag *prima facie* te wijten is aan een deficiënte werking van de post, is er sprake van overmacht en kan het door de decreetgever gewilde beginsel «wie zwijgt, stemt toe» niet worden toegepast (R.v.St., N.V. Mechelen Container Terminal, nr. 81.470, 29 juni 1999, *De Gem.* 2000, 175, *T. Gem.* 2000, 175).

3. Deze teleologisch geïnspireerde en sindsdien ongewijzigde rechtspraak van het hoogste administratief rechtscollege genoot algemene bijval in de rechtsleer. De auteurs alludeerden op de duidelijke intentie van de decreetgever van 28 juni 1985 om rechtszekerheid te verschaffen aan de exploitanten van hinderlijke inrichtingen (E. Lanckswaert, «Overzicht van de rechtspraak van de Raad van State in verband met het Milieuvergunningsdecreet en het Vlare I en II», in C. Billiet, (red.), *Milieuvergunningen en milieumeldingen. Recht en praktijk*, Brugge, Die Keure, 1994, (53), 64-67; B. Bronders, «Het georganiseerd administratief beroep tegen beslissingen inzake milieuvergunningen», in J. Ghysels en P. Flamey, (red.), *Verslagboek Milieuvergunningen anno 1998*, Antwerpen, Kluwer, 1998, (149), 168 e.v.; P. Sourbron, «Overzicht van de milieurechtspraak van de Raad van State 1996-1997», in J. Ghysels en P. Flamey, (red.), *Verslagboek Milieuvergunningen anno 1998*, Antwerpen, Kluwer, 1998, (173), 192-194).

4. Door het geannoteerde arrest wordt op overtuigende wijze komaf gemaakt met voormelde rechtspraak. In de eerste plaats, zo merkt de Raad van State op, worden nergens in de Vlare I-reglementering aan het overschrijden van de betekeningstermijn van tien kalenderdagen gevolgen vastgeknoopt, ook niet in de gevallen waarin de termijn om te beslissen krachtens art. 25 van het Milieuvergunningsdecreet een vervalltermijn is. Bovendien is het vastleggen van vervalltermijnen een gewichtige aangelegenheid en noch uit de tekst, noch uit de parlementaire voorbereiding van het decreet van 28 juni 1985 blijkt dat de decreetgever de rechtsgeldigheid van de beroepsbeslissing wenste te laten afhangen van de tijdigheid van de kennisgeving die uit-

eindelijk niet meer is dan het feitelijk meedelen van een bepaalde rechtssituatie. Bij het determineren van de termijn van tien kalenderdagen voor het betekenen van de beslissing in art. 50, 4°, c, en 52, 4°, c, Vlare I, heeft de Vlaamse regering zich gebaseerd op art. 24, § 2, van het Milieuvergunningsdecreet, waarin enkel wordt bepaald dat de Vlaamse regering de wijze regelt waarop het beroep moet worden bekendgemaakt en behandeld.

5. Men kan deze nieuwe rechtspraak alleen maar toejuichen. Zodra een overeenkomstig art. 23, § 1, van het Milieuvergunningsdecreet genomen beslissing is totstandgekomen, rust op haar het vermoeden van wettigheid en heeft zij, zoals iedere andere administratieve rechtshandeling, uitvoerbare kracht (A. Mast, J. Dujardin, M. Van Damme en J. Vande Lanotte, *Overzicht van het Belgisch Administratief Recht*, Antwerpen, Kluwer, 1999, 6-8; A. Van Mensel, I. Cloeckaert, W. Onderdonck en S. Wyckaert, *De administratieve rechtshandeling – Een proeve*, Gent, Mys & Breesch, 1997, 3-4). Aan deze rechtskracht kan niet zomaar afbreuk worden gedaan door een uitvoeringsbesluit dat bovendien de draagwijdte van het door de decreetgever georganiseerd administratief beroep inzake milieuvergunningen wijzigt (schending van art. 108 G.W.). In dat verband mag evenmin uit het oog worden verloren dat art. 10, tweede lid, van het Milieuvergunningsdecreet negatieve gevolgen hecht aan een vergunningsaanvraag voor een inrichting van de tweede klasse wanneer het college van burgemeester en schepenen in eerste aanleg nalaat binnen drie maanden, c.q. verlengd met anderhalve maand, uitspraak te doen. In die hypothese wordt de vergunning geacht te zijn geweigerd. Door aan te nemen dat de termijn om een beslissing in beroep mee te delen voorgeschreven is op straffe van verval, wordt het evenwicht, dat de decreetgever van 28 juni 1985 voor ogen had bij het regelen van de aanvraagberoepsprocedures, verbroken.

6. Komt daar nog bij dat het toekennen van een stilzwijgende vergunning om reden dat de betekening te laat gebeurde, moeilijk te verenigen valt met het vergunningbegrip zelf, dat op 12 januari 1999 en ter implementatie van de IPPC-richtlijn van 24 september 1996, in art. 1, 17°, Vlare I, is ingeschreven als «het gedeelte van (een) schriftelijk(e) besluit(en) of het besluit (die besluiten) in zijn (hun) geheel waarbij machtiging wordt verleend om een inrichting te exploiteren onder bepaalde voorwaarden die moeten garanderen dat de inrichting voldoet aan de eisen van dit reglement alsook van titel II van het Vlare I en waarbij een vergunning betrekking kan hebben op een of meer inrichtingen die zich op dezelfde locatie bevinden en die door dezelfde exploitant worden geëxploiteerd» (art. 1 Besluit Vlaamse regering van 12 januari 1999 tot wijziging van het Besluit van de Vlaamse regering van 6 februari 1991 houdende vaststelling van het Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning en van het Besluit van de Vlaamse regering van 27 maart 1985 houdende reglementering en vergunning voor het gebruik van grondwater en de afbakening van waterwingebieden en beschermingszones, B.S. 11 maart 1999). Deze definitie onderstelt een uitdrukkelijk geschrift en het a.h.w. gedogen van een hinderlijke inrichting, louter om reden van het foutieve stilzitten van de overheid, staat daarmee op gespannen voet (L. Lavrysen en I. Larmuseau, «Recente ontwikkelingen inzake de Vlaamse wetgeving op de milieuvergunning», in K. Deketelaere en M. Deketelaere,

(red.), *Jaarboek Milieurecht 1999*, Brugge, Die Keure, 2000, (165), 191-192). Ook de Raad van State lijkt voorbehoud te maken wanneer hij overweegt dat vooral in milieuzaken niet lichtzinnig mag worden omgesprongen met het bepalen van een vervalttermijn, omdat op dit vlak de economische, sociale en ecologische weerslag niet mag worden onderschat. Op deze wijze wordt bovendien een expliciete weigeringsbeslissing, die is totstandgekomen na een lange procedure waarbij de in het geding zijnde belangen zo nauwkeurig mogelijk werden afgewogen, tegen de wil van het bevoegde bestuur omgevormd tot een stilzwijgende positieve beslissing, wars van de regelgeving inzake leefmilieu en de ruimtelijke ordening.

7. De Raad van State sluit zijn betoog af met een opmerkelijke uitsmijter. Indien het bestuur nalaat de exploitant op de hoogte te brengen van de beslissing die het heeft genomen over het ingediende beroep, dan kan deze nog altijd aandringen bij de bevoegde instantie. De Raad suggereert om eventueel de Gemeenschapsminister (*sic*) te interpellieren en concludeert dat «in alle redelijkheid er moet van worden uitgegaan dat aan zo'n verzoek gevolg zal worden gegeven». Wie in de praktijk staat, weet beter.

A. Coppens

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

8e KAMER – 7 SEPTEMBER 1999

Voorzitter: mevr. Van Cauwelaert

Raadsheren: de hh. Blondeel en Raes

Advocaten: mrs. Gunzburg, Huygens, Van Parys en Matheessens

Onrechtmatige daad – Aansprakelijkheid – Bank – Opening van bankrekening ten name van vennootschap – Vertegenwoordiging door onbevoegde – Niet laten overleggen van vereiste verantwoordingsstukken

Een bank mag zich bij het openen van een bankrekening niet beperken tot het passief registreren van de gegevens die haar worden meegedeeld, maar dient met alle beschikbare middelen de juistheid van deze gegevens na te trekken, te dezen aan de hand van de bij uittreksel behoorlijk gepubliceerde beslissingen van de algemene vergadering van een vennootschap.

Te dezen begaat de bank een fout wanneer zij, ten gevolge van haar verzuim zich de vereiste verantwoordingsstukken te doen overleggen, ten name van een vennootschap een bankrekening laat openen door een persoon die terzake geen vertegenwoordigingsmacht heeft, en vervolgens deze laatste verrichtingen laat uitvoeren zonder het door volgens haar aanvankelijk ontbrekende maar beloofde verantwoordingsstuk op te vragen.

C. t/Faillissement N.V. S.P., N.V. G. en S.

Gelet op de gedingstukken waaronder een afschrift van het bestreden vonnis dat op 15 juli 1997 na tegenspraak werd uitgesproken door de rechtbank van koophandel te Brussel, welke beslissing op 13 januari 1998 werd betekend

en waartegen tijdig een regelmatig hoger beroep werd ingesteld, met verzoekschrift dat op 12 februari 1998 werd neergelegd ter griffie van het hof;

Het voorwerp van het hoger beroep

1. Overwegende dat de N.V. S.P., die op 23 juni 1993 failliet werd verklaard en sindsdien vertegenwoordigd wordt door curator Huygens, op 26 mei 1993 een dagvaarding heeft laten betekenen aan de N.V. G. en zij in conclusies primair tegen de gedaagde veroordeling heeft gevorderd tot betaling van 509.019 fr., te vermeerderen met de vergoedende interesten vanaf 8 december 1992, met de gerechtelijke interesten en de kosten;

Overwegende dat tot staving van deze vordering door de oorspronkelijke eiseres werd aangevoerd dat een aangestelde van G. sommen heeft afgenomen van het tegoed op de bankrekening van S.P. en heeft uitbetaald aan onbevoegden;

Overwegende dat de N.V. G. vervolgens op 26 juli 1993 dagvaarding in tussenkomst heeft laten betekenen aan L.C., A.C. en S.S., aan wie zij de betwiste som uitbetaalde, en zij tegen deze personen vrijwaring heeft gevorderd voor alle veroordelingen die haar zouden worden opgelegd;

Overwegende dat de curator tegen de in tussenkomst gedaagde partijen subsidiair een tussenvordering heeft ingesteld tot betaling van hetgeen zij op hoofdeis vorderde, voor zover deze eis tegen G. niet zou worden ingewilligd;

Overwegende dat de tussenkomende partij S., die besloot tot afwijzing van de tegen hem gevraagde veroordelingen, op zijn beurt subsidiair een vrijwaringsvordering heeft ingesteld tegen de partijen L. en A.C., voor zover de tegeneis tegen hem zou worden ingewilligd;

Overwegende dat A. en L.C. besloten tot afwijzing van alle tegen hen gerichte vorderingen;

2. Overwegende dat in het bestreden vonnis de hoofdvordering werd ontvangen maar ongegrond verklaard en de vrijwaringseis van G. zonder voorwerp, terwijl de curator werd veroordeeld tot de proceskosten verbonden aan de hoofdeis; dat de tussenvordering van de curator tegen L. en A.C. *in solidum* werd ingewilligd ten belope van 502.019 fr., vermeerderd met vergoedende rente vanaf 1 januari 1993, met de gerechtelijke interest en de kosten; dat S.S. werd veroordeeld tot betaling aan de curator van 7.500 fr., vermeerderd met de vergoedende rente vanaf 22 december 1992 en de gerechtelijke interest; dat de tusseneis van S.S. tegen L. en A.C. werd ontvangen, maar ongegrond verklaard;

3. Overwegende dat de principale appellanten L. en A.C. besluiten dat de beslissing van de eerste rechter geheel dient te worden hervormd en dat alle tegen hen gerichte vorderingen moeten worden afgewezen; dat L.C. subsidiair aanbiedt met getuigen het bewijs te leveren dat hij aan zekere M. 190.000 fr. betaalde voor geleverd vertaalwerk; dat zij vragen dat het arrest zou worden gemeen verklaard aan G. en aan S.S.;

Overwegende dat de curator besluit tot afwijzing van het hoofdberoep; dat zij incidenteel hoger beroep instelt en de vorderingen herneemt die zij in eerste aanleg heeft ingesteld, mits deze wijziging dat zij haar eis in hoofdsom vermindert met 7.000 fr.;

Overwegende dat G. vaststelt dat het hoofdberoep niet tegen haar wordt gericht en betoogt dat het incidenteel beroep van de curator moet worden afgewezen; dat zij hoger

beroep instelt wat de uitspraak over haar vrijwaringseis betreft voor het geval zij zou worden veroordeeld tot enige betaling aan de curator en zij alsdan vordert dat deze tussenvordering zou worden ingewilligd;

Overwegende dat S.S., die de hem opgelegde veroordeling heeft uitgevoerd, besluit tot afwijzing van het hoofdberoep en overigens zelf beroep instelt tegen de afwijzing van zijn vrijwaringseis tegen de principale appellanten;

Samenvatting van de relevante feiten

4. Overwegende dat de belangrijkste feiten als volgt kunnen worden samengevat;

- de N.V. S.P. werd opgericht op 23 juli 1992 en het uittreksel uit de oprichtingsakte werd gepubliceerd in de bijlagen tot het *Belgisch Staatsblad* van 20 augustus 1992; ze werd op 24 juni 1993 failliet verklaard; als oprichters traden op: de echtgenoten L.C. en G.J., alsook de heer Y.S. die tijdens de eerste algemene vergadering alle drie werden benoemd tot bestuurder, terwijl laatstgenoemde tevens werd benoemd tot gedelegeerd bestuurder; het maatschappelijk doel betrof voornamelijk het commercieel uitbaten van een nationaal en internationaal voetbalblad en van andere publicaties al dan niet verband houdende met de sport, en het ontwikkelen van allerhande activiteiten in de marge van de wereld van de sport; S.P. werd uitgever van het magazine «Voetbal 2000»;

- op 8 december 1992 werd op naam van de gefailleerde bij G. te Reet een bankrekening nr. (...) geopend; daarbij trad L.C. op als bestuurder, terwijl A.C. werd vermeld als gevolmachtigde op de rekening;

- eveneens op 8 december 1992 werd door de zakenrelatie AMP van de gefailleerde een cheque getrokken van 600.000 fr. ten voordele van een begunstigde die werd omschreven als (...); deze cheque werd gerugtekend door A.C. en gecrediteerd op de zo-even vermelde geopende rekening;

- uit door G. overgelegde kopies betreffende verrichtingen op de voormelde rekening blijkt dat tussen 15 december 1992 en 14 januari 1993 zes debiteringen werden verricht (85.019 fr., 95.000 fr., 190.000 fr., 45.000 fr., 7.500 fr. en 7.000 fr.); op deze bescheiden komen de handtekeningen voor die worden toegeschreven aan A.C. (3), S.S. (1) en tweemaal de vermelding «Voetbal 2000», die schijnbaar werd benut door A.C.; G. vermeldt tevens een debitering van 80.000 fr. met vermelding «rechtstreeks krediet», zonder identificatie van wie optrad voor de rekeninghouder;

- nadat L.C. op 10 januari 1993 als bestuurder ontslag had genomen en was vervangen door S.S., heeft gedelegeerd bestuurder S. vervolgens op 12 februari 1993 bij G. nieuwe rekeningen geopend met de nummers (...) en (...); op 21 januari 1993 werd L.C. door de gedelegeerd bestuurder misbruik verweten van een mandaat dat hem op 6 januari 1993 voordien was verleend (en dat werd ingetrokken) en tegelijk werd verwezen naar verscheidene financiële onregelmatigheden; op 28 januari 1993 werd hij als bediende van S.P. ontslagen;

- S.S. heeft op 1 december 1992 een eenpersoonsvennootschap opgericht met de maatschappelijke benaming «W.»; op 8 december 1992 werd op naam van deze vennootschap een bankrekening geopend bij G., eveneens te Reet, waarbij A.C. als gevolmachtigde werd vermeld; een maand eerder was ook al op naam van deze EBVA een rekening geopend

bij G. te Reet en toen werd L.C. vermeld als zaakvoerder en S.S. als volmachtouder; het uittreksel van de oprichtingsakte werd gepubliceerd in de bijlagen tot het Belgisch Staatsblad van 29 december 1992 en het maatschappelijk doel werd geformuleerd als «alle mogelijke activiteiten in verband met de sport»; twee maanden later, op 11 februari 1993, werd deze EBVBA, die nooit enige activiteit ontwikkelde, ontbonden en vereffend;

5. Overwegende dat in een fax van 4 augustus 1992 een niet-gedateerde tekst voorkomt, ondertekend door Y.S. in zijn hoedanigheid van gedelegeerd bestuurder met volgende inhoudt: «Hierbij geef ik, Y.S., afgevaardigde beheerder van de N.V. S.P., de volmacht aan L.C., medevenoot, om te handelen in de naam van de firma N.V. S.P.»;

Overwegende dat de raadsman van de partijen C. in november 1997 de curator heeft verzocht om inzage van de boekhouding en de rekeninguittreksels van de failliete S.P., maar hem werd meegedeeld dat dit verzoek niet kon worden ingewilligd omdat het kantoor van de curator gedeeltelijk door brand was vernield, terwijl de voormalige gedelegeerd bestuurder over geen enkel document meer beschikte;

De vorderingen

6. Overwegende dat de curator aan G. een fout in de zin van art. 1382-1383 B.W. verwijt in oorzakelijk verband met haar schade, die erin bestaat dat een bedrag van 509.019 fr. van de bankrekening van de gefailleerde werd afgenomen, zonder dat blijkt dat die som in het belang van laatstgenoemde werd besteed; dat als fout wordt bestempeld dat zij ten name van de N.V. S.P. een bankrekening liet openen door een onbevoegde, en vervolgens deze laatste de mogelijkheid bood om de gelden van de vennootschap te onttrekken;

7. Overwegende dat G. op 8 december 1992 een rekening heeft geopend op naam van S.P. en zij desbetreffend gecontracteerd heeft met de heer L.C., die zij vermeld heeft als «ondertekenaar/beheerder», hetgeen betekende dat deze werd aangewezen als bevoegde om de vennootschap voor financiële verrichtingen te verbinden, terwijl A.C. werd opgegeven als mandataris; dat de heer C. in het in te vullen openingsformulier verklaarde de vennootschap geldig te vertegenwoordigen;

8. Overwegende dat uit het op 20 augustus 1992 behoorlijk in de bijlagen tot het *Belgisch Staatsblad* gepubliceerde uittreksel van een beslissing van een buitengewone algemene vergadering van de aandeelhouders van de N.V. S.P. blijkt dat de heer Y.S. werd benoemd tot gedelegeerd bestuurder die beschikte over «de maatschappelijke handtekening» en zonder enige beperking alleen de vennootschap kan verbinden;

Overwegende dat deze toewijzing van bevoegdheid aan de gedelegeerd bestuurder tegenwerpelijk was aan alle derden, waaronder G.;

Overwegende dat L.C. wel bestuurder was van de N.V. S.P., maar dat hij uit hoofde van deze hoedanigheid de vennootschap niet kon verbinden; dat hij derhalve op grond van de Vennootschappenwet niet kon stellen dat hij de vennootschap geldig vertegenwoordigde;

9. Overwegende dat de verwijzing naar de ongedateerde volmacht niet dienend is tot staving van de bevoegdheden van de heer C.;

Overwegende dat G. immers niet eens aanvoert dat bij de opening van de financiële rekening werd gehandeld onder dekking van de volmacht van 4 augustus 1992, maar dat ze in conclusies stelt dat haar slechts twee van de drie bladzijden van het gepubliceerde uittreksel werd voorgelegd en de belofte om de derde bladzijde mee te delen niet werd nagekomen; dat de volmacht, die G. op 8 december 1992 zelfs niet overgelegd kreeg, tegenover laatstgenoemde dus hoe dan ook geen grondslag kon bieden voor het optreden van de heer C. bij de opening van de bankrekening;

Overwegende dat in de gepubliceerde tekst van de statuten trouwens is aangegeven op welke wijze de bevoegdheden van de raad van bestuur door deze raad kunnen worden gedelegeerd, zodat zelfs op grond van de twee bladzijden die haar werden overhandigd G. diende te weten dat enkel met een beslissing van deze raad bevoegdheden aan de heer C. konden worden toegewezen;

10. Overwegende dat de bankier zich bij het openen van een bankrekening niet kan beperken tot het passief registreren van de gegevens die hem worden meegedeeld, maar op hem de verplichting rust om met alle beschikbare middelen de juistheid van deze gegevens na te trekken; dat te dezen de juistheid van de vermeldingen eenvoudig was te controleren aan de hand van de bij uittreksel behoorlijk gepubliceerde beslissingen;

11. Overwegende dat G. zich niet kan beroepen op een schijn die door C. werd verwekt; dat door laatstgenoemde geen enkel document werd benut waaruit de door hem beweerdte hoedanigheid kon worden afgeleid; dat de bankier weet had van eerder onzuiver optreden van C. in verband met de EBVBA W., hetgeen hem alleen tot grotere waakzaamheid kon aanzetten;

12. Overwegende dat G. in verregaande slordigheid heeft verzuimd zich elementaire verantwoordingsstukken te doen overleggen ter verificatie bij de opening van de rekening en door vervolgens verrichtingen te laten voeren zonder het volgens haar aanvankelijk ontbrekend maar beloofde stuk op te vragen; dat ze zodoende is tekortgeschoten aan haar voorzichtigheidsplicht en een fout heeft begaan in de zin van art. 1382 B.W.

13. Overwegende dat ten gevolge van deze tekortkoming onbevoegden geldafnames hebben verricht op het tegoed van de vennootschap; dat in de mate waarin deze afnames niet werden besteed om betalingen te verrichten ten voordele van de vennootschap, er aan laatstgenoemde schade werd veroorzaakt; dat de aangevoerde schade aldus in oorzakelijk verband staat met de vastgestelde fout;

Overwegende dat op rekeningnummer 068-2892479-22 schijnbaar geen andere sommen werden gecrediteerd dan de cheque van 600.000 fr.; dat niet wordt betwist dat van laatstgenoemd bedrag een resterende som van 90.481 fr. werd overgemaakt aan de gefailleerde en dat over de overige 509.519 fr. werd beschikt door onbevoegden;

Overwegende dat, in zoverre G. fondsen heeft verstrekt aan S.S., thans geen schade meer kan worden vastgesteld, omdat laatstgenoemde het bedrag van 7.500 fr., vermeerderd met rente, heeft vergoed aan de curator; dat in hoofdsom dus enkel een «ontbrekend bedrag» van 502.019 fr. in aanmerking dient te worden genomen, dat werd uitbetaald onder de handtekening van mandataris A.C., of nog onder de vermelding van «Sport 2000», welke benaming, zonder handtekening, blijkbaar werd gebruikt

door de mandataris en kritiekloos door de bankier werd aanvaard;

14. Overwegende dat uit de overtuigingsstukken die door L. en A.C. worden overgelegd inzake de bestemming van de door hen aangewende fondsen en uit door de curator beaamde gegevens moet worden afgeleid dat volgende sommen ten voordele van S.P. werden betaald:

- een som van 190.000 fr. die werd betaald aan de heer M. in januari 1993: de betrokkene bevestigde tweemaal de ontvangst van de betaling, die betrekking had op vertaalwerk in de maanden augustus, september, oktober en november 1992, en waarvan de betrokkene het detail verstrekte (in een niet overgelegde bijlage); de realiteit van het geleverde werk kan niet worden in twijfel getrokken, omdat de curator in gebreke blijft om aan te tonen wie anders de vertaling naar het Frans voor de edities van «Football 2000» zou hebben verricht; dat geen factuur werd uitgereikt doet niets af aan de eisbaarheid van de schuld;

- een som van 30.000 fr. die werd betaald aan de N.V. R.P.A., hetgeen deze vermeldde in haar aangifte van schuldvordering in het passief;

Overwegende dat niet kan worden aangenomen dat die sommen zouden zijn betaald met andere fondsen dan die afkomstig van de rekening bij G.; dat desbetreffend niet relevant is of de datum van een afname samenvalt met die van een betaling, terwijl de curator ook niet plausibel maakt dat de consoorten C. over andere vennootschapsgelden konden beschikken dan die gedeponneerd bij G.; dat evenmin relevant is dat de heer C. reeds ontslag had genomen als bestuurder ten tijde van de betaling aan N.V.R.P.A.;

Overwegende dat alle overige door de partijen C. ingeroepen bescheiden als niet bewijskrachtig moeten worden verworpen; dat de verklaring van de heer W. nopens de ontvangst van 41.227 fr. overigens strijdt met diens aangifte in het passief van een schuldvordering ten belope van eenzelfde bedrag;

15. Overwegende dat de door de gefailleerde geleden schade in oorzakelijk verband met de fout begaan door G. aldus moet worden begroot op 502.019 fr. min 220.000 fr. = 282.019 fr. in hoofdsom; dat vergoedende rente verschuldigd is vanaf 1 januari 1993, zijnde de gemiddelde datum van de onterechte afnames; dat de hoofdvordering ingesteld door de curator en bijgevolg ook het incidenteel beroep in die mate gegrond is;

16. Overwegende dat G. een vrijwaringseis instelt tegen de partijen C. zowel als tegen S.S.;

Overwegende dat S. niet tot vrijwaring kan gehouden zijn, omdat de door G. verschuldigde schadevergoeding geen sommen betreft die aan eerstgenoemde werden uitbetaald;

17. Overwegende dat L.C. een fout heeft begaan ten opzichte van G. door zich de hoedanigheid van vertegenwoordiger aan te meten die hij niet bezat, omdat hij op geen enkel bijzonder mandaat verstrekt door de raad van bestuur kon bogen, en door een mandataris voor financiële verichtingen aan te wijzen;

Overwegende dat hoger reeds werd vastgesteld dat G. is tekortgeschoten aan zijn voorzichtigheidsplicht door eenvoudige controleverrichtingen te verzuimen;

Overwegende dat uit de overgelegde borderellen blijkt dat de mandataris 422.019 fr. heeft afgenomen van de bankrekening – voor een bedrag van 80.000 fr., zogenaamd «rechtstreeks krediet» ontbreekt elk verantwoordingsstuk –

terwijl slechts voor 220.000 fr. is aangetoond dat deze som aangewend werd ten bate van de vennootschap, zodat een bedrag van 202.019 fr. een deel vormt van de aan de curator verschuldigde schadevergoeding;

Overwegende dat de tekortkomingen over en weer begaan door G. en L.C. in gelijke mate hebben bijgedragen tot de schade die door G. werd geleden in oorzakelijk verband met de fout van C., doordat eerstgenoemde de houder van de financiële rekening dient te vergoeden; dat L.C. zodoende vrijwaring verschuldigd is ten belope van de helft van voormelde schade, namelijk 101.010 fr. plus rente;

18. Overwegende dat A.C. gehandeld heeft binnen de grenzen van het mandaat dat haar, weliswaar onterecht, was verstrekt door haar broer; dat geen concrete feiten worden aangevoerd waaruit kan worden afgeleid dat zij diende te weten dat zij het mandaat niet mocht aanvaarden, terwijl kwade trouw niet kan worden vermoed;

Overwegende dat geen tekortkoming van A.C. wordt bewezen; dat de tegen haar gerichte vrijwaringseis ongegrond is;

19. Overwegende, wat de vrijwaringseis van S.S. betreft, geen enkele grond tot inwilliging hiervan voorhanden is; dat hij een geldafname heeft verricht terwijl uit de overgelegde stukken niet blijkt dat hij hiertoe over een mandaat kon beschikken, noch dat met de ontvangst van de som van 7.500 fr. een schuld van de vennootschap te zijnen opzichte werd gedelgd.

HOF VAN BEROEP TE ANTWERPEN

3e KAMER – 3 JANUARI 2001

Voorzitter: de h. Snelders

Raadsheren: de hh. Mertens de Wilmars en Luyten

Advocaten: mrs. Van Dessel loco Favoreel en Fisette

Collectieve schuldenregeling – Rechtsmiddelen – Hoger beroep – Termijn – Vertrekpunt – Kennisgeving bij gerechtsbrief

De termijn van een maand om hoger beroep aan te tekenen tegen een vonnis inzake collectieve schuldenregeling vangt aan vanaf de kennisgeving bij gerechtsbrief bedoeld in art. 1675/16 Ger. W.

V. t/ F.

Gelet op de door de wet vereiste processtukken, in behoorlijke vorm overgelegd, waaronder de bestreden beschikking, waarvan geen akte van betekening wordt overgelegd, alsmede het verzoekschrift neergelegd op 16 november 1999, waarmee hoger beroep werd ingesteld;

...

Overwegende dat de bestreden beschikking bij gerechtsbrief van 4 oktober 1999 ter kennis werd gebracht van appellant; dat het Hof ambtshalve de vraag heeft opgeworpen naar de toelaatbaarheid van het beroep, omdat blijkt dat het hoger beroep werd ingesteld op 16 november 1999, d.i. meer dan een maand na deze kennisgeving; dat partijen werden uitgenodigd hieromtrent hun middelen en conclusies voor te brengen, wat zij deden;

Overwegende dat naar luid van art. 57, Ger. W., tenzij de wet anders bepaalt, de termijn van verzet, hoger beroep en voorziening in cassatie begint bij de betekening van de beslissing;

Dat dit artikel geen uitdrukkelijke afwijkende bepaling vereist; dat het voldoende is dat de afwijking kan worden afgeleid uit de op de betrokken rechtspleging toepasselijke wetsbepalingen (Cass., 3 september 1999, *R.W.*, 2000-01, 587);

Dat uit art. 1675/2 tot en met 1675/19 Ger. W., meer bepaald art. 1675/9 en 1675/16 Ger. W., in hun samenhang genomen, en uit hun doelstelling volgt dat de kennisgevingen bij gerechtsbrief van alle uitspraken inzake de collectieve schuldenregeling, die door de griffier aan alle partijen toepassing van art. 1675/16, Ger. W. moeten worden gedaan, tot doel hebben de termijnen te doen lopen van alle rechtsmiddelen;

dat overigens uit de parlementaire voorbereidingsstukken van de wet van 5 juli 1998 betreffende de collectieve schuldenregeling uitdrukkelijk de bedoeling van de wetgever blijkt om de termijn om beroep aan te tekenen te laten aanvangen met de kennisgevingen bij gerechtsbrief bedoeld in art. 1675/16 Ger. W. (*Parl. St.*, Kamer, 1996-97, nr. 173/1, p. 50); dat, in tegenstelling tot wat appellant beweert, dit niet beperkt is tot de kennisgeving bepaald in art. 1675/9 Ger. W. van de beschikking tot toelaatbaarheid, maar geldt voor alle kennisgevingen van uitspraken inzake collectieve schuldenregeling;

Overwegende dat art. 1051, eerste lid, Ger. W. bepaalt dat de termijn om hoger beroep aan te tekenen, een maand is te rekenen vanaf de dag waarop de beslissing is betekend of vanaf de dag van de kennisgeving ervan overeenkomstig art. 792, tweede en derde lid, Ger. W.; dat dit laatste artikel bepaalt dat de kennisgeving gebeurt bij gerechtsbrief in de gevallen bepaald in art. 704, eerste lid, Ger. W.;

Dat de wijziging van art. 704, eerste lid, en van art. 1073 Ger. W., bij art. 23 van de wet van 12 januari 1993, blijkens de wetsgeschiedenis, is ingegeven door de noodzaak van een snelle rechtspleging; dat daaruit volgt dat de wetgever, door de in art. 704 Ger. W. aangewezen zaken uitdrukkelijk te vermelden, geen exhaustieve lijst heeft opgesteld (Cass., 3 september 1999, geciteerd);

Overwegende dat het hoger beroep van appellant, dat werd aangetekend op 16 november 1999, d.i. meer dan een maand na de kennisgeving bij gerechtsbrief van 4 oktober 1999 en bijgevolg buiten de door art. 1051 Ger. W. bepaalde termijn, dan ook te laat is ingesteld en derhalve niet ontvankelijk is,

...

CORRECTIONELE RECHTBANK TE ANTWERPEN

6eC KAMER – 1 FEBRUARI 1999

Voorzitter: mevr. De Pauw

Rechters: de hh. Bastanie en Mertens

Openbaar ministerie: de h. Andersen

Advocaten: mrs. Buyckx loco Van der Straten en Van Heesch loco Aerden

Arbeidsongeval overheidspersoneel – Subrogatie – Omvang – Vakantiegeld en jaareindepremie – Werknemersbijdragen en fiscale inhoudingen op het loon

Wanneer de Belgische Staat ingevolge een arbeidsongeval waarvan een van zijn personeelsleden het slachtoffer werd, verplicht was gedurende de periode van tijdelijke arbeidsongeschiktheid van dat personeelslid diens normale bezoldiging te blijven doorbetalen, beschikt hij tegen de aansprakelijke voor dat ongeval over een wettelijk subrogatierecht, dat betrekking heeft op onder meer het vakantiegeld en de jaareindepremie, alsmede op de werknemersbijdragen en de fiscale bijdragen die door de werkgever worden ingehouden op het loon van de ambtenaar.

Belgische Staat t/ Van O. en N.V. B.

Overwegende dat de aangestelde van eiseres, De H. Robert, op 21 december 1995 het slachtoffer werd van een verkeersongeval dat voor hem een arbeidswegongeval was.

Dat eiseres gedurende de periode van tijdelijke werkonbekwaamheid het loon van haar werknemer gewoon verder betaalde en dit overeenkomstig het K.B. van 24 januari 1969 betreffende de schadevergoeding ten gunste van de personeelsleden der Rijksbesturen voor arbeidsongevallen en ongevallen op de weg naar en van het werk.

Dat voormeld K.B. genomen werd in uitvoering van de wet van 3 juli 1967 betreffende de schadevergoeding voor arbeidsongevallen, voor ongevallen op de weg naar en van het werk en voor beroepsziekten in de openbare sector.

Dat eiseres thans van de aansprakelijke derde en de burgerrechtelijke aansprakelijke terugbetaling vordert van de door haar voor de periode van 22 december 1995 tot 7 januari 1996 uitbetaalde brutowedde alsook van het door haar eveneens betaalde en op die periode betrekking hebbende vakantiegeld en jaareindepremie en dit ten bedrage van 59.161 fr.

Dat de eerste rechter ten onrechte deze vordering slechts gegrond verklaarde ten bedrage van 49.541 fr., zijnde de brutowedde onder aftrek van 12,07%.

Overwegende dat verweerders niet schijnen te betwisten dat eiseres gedurende de periode van tijdelijke arbeidsongeschiktheid verplicht was de normale bezoldiging van haar personeelslid verder door te betalen.

Dat verweerders evenmin betwisten dat eiseres terzake beschikt over een wettelijk subrogatierecht.

Dat verweerders evenwel aanvoeren dat deze subrogatie enkel betrekking heeft op het semi-brutoloon en zeker niet op het vakantiegeld en de jaareindepremie.

Overwegende dat art. 14, § 3, van de wet van 3 juli 1967 bepaalt dat de rechtspersoon die de last van de bezoldiging draagt van rechtswege in alle rechten, vorderingen en rechtsmiddelen treedt die de getroffen overeenkomstig § 1 mocht kunnen doen gelden tegen de persoon die aansprakelijk is voor het arbeidsongeval... tot het bedrag van de bezoldiging uitgekeerd gedurende de periode van tijdelijke ongeschiktheid».

Overwegende dat onder de «bezoldiging» van een ambtenaar dient te worden verstaan niet enkel de «wedde» die het hoofdbestanddeel van de bezoldiging uitmaakt, maar

tevens de «toelagen en vergoedingen of andere voordelen», onder verschillende benamingen voorgesteld (*Ambtenarenzakboekje 1992-1993*, p. 413).

Dat onder deze laatste «toelagen en vergoedingen of andere voordelen» ook het vakantiegeld en de jaareindepremie ressorteren.

Dat, in strijd met wat de eerste rechter oordeelde, eiseres ook wat het vakantiegeld en de jaareindepremie betreft, beschikt over een wettelijke subrogatie.

Overwegende dat verweerdere terecht stellen dat voormeld subrogatierecht op twee wijzen begrensd is:

- enerzijds ten belope van de bedragen die eiseres effectief heeft uitbetaald;
- anderzijds ten belope van de bedragen die het slachtoffer zelf in gemeen recht had kunnen vorderen van de aansprakelijke derde, indien het ongeval geen arbeidsongeval geweest was en derhalve niet ten laste zou genomen zijn door eiseres.

Dat, gelet op deze laatste beperking, het past na te gaan wat het slachtoffer zelf in gemeen recht had kunnen vorderen van de aansprakelijke derde.

Overwegende dat niet betwist kan worden dat, wanneer het ongeval niet ten laste werd genomen door eiseres als eigen arbeidsongevallenverzekeraar, het slachtoffer van verweerdere vergoeding had kunnen vorderen van het door hem geleden loonverlies.

Overwegende dat de sociale bijdragen waarvan de terugbetaling wordt gevorderd, inhoudingen betreffen die zijn verricht op het brutoloon van De H. en dit hoofdens werknemersbijdragen.

Dat, in tegenstelling tot de patronale- of werkgeversbijdragen, de werknemersbijdragen deel uitmaken van het loon dat wordt uitbetaald aan het personeelslid (en dat aan hem persoonlijk toekomt), zodat zij wel degelijk in aanmerking komen voor terugbetaling door de aansprakelijke partij (zie ook L. Schuermans e.a., «Overzicht van rechtspraak, Onrechtmatige daad – Schade en schadeloosstelling (1983-1992)», *T.P.R.*, 1994, nr. 114).

Dat hetzelfde geldt voor wat de fiscale bijdragen betreft, omdat deze door de werkgever worden ingehouden ten laste van de ambtenaar.

Dat het met het oog op de begroting van de schade geen belang heeft dat de ambtenaar de bedragen van de fiscale en sociale inhoudingen niet zelf ontvangt, maar deze door de werkgever rechtstreeks worden doorgestort aan de bevoegde sociale organismen.

Dat eiseres derhalve wel degelijk aanspraak kan maken op de terugbetaling van het door haar betaalde brutoloon (zie ook Cass., 26 juni 1995, *R.W.*, 1995-96, 787; Gent, 26 maart 1997, *T.G.R.*, 1997, 224).

Overwegende dat, in strijd met wat verweerdere opwerpen, eiseres wel degelijk verplicht is om ten laste van haar ambtenaar op de bezoldiging die zij uitkeert tijdens de periode van tijdelijke arbeidsongeschiktheid sociale lasten te heffen, zoniet verliest de betrokken ambtenaar de sociale voordelen die hij vóór het ongeval genoot (zie R. Janvier, *Arbidsongevallen – Publieke sector*, Brugge, Die Keure, 1988, p. 372).

Dat de beperking van de schadevergoeding tot het nettoloon in die omstandigheden dan ook zou inhouden dat de schade wegens het verlies van die sociale voordelen niet zou vergoed zijn zoals ze zich *in concreto* voordoet.

Overwegende dat terzake kan worden verwezen naar rechtspraak waarin wordt geoordeeld dat de berekening van de vergoeding wegens derving van loon niet mag gebeuren op basis van het brutoloon, tenzij de rechtbank vaststelt dat het bedrag van de op de vergoeding te betalen lasten gelijk is aan de (sociale en fiscale) lasten op het loon van de getroffene.

Dat er *in casu* dient op gewezen te worden dat de door eiseres aan het slachtoffer in de periode van tijdelijke arbeidsongeschiktheid gedane uitkeringen fiscaal niet beschouwd worden als een vervangingsinkomen.

Dat het gaat om de doorbetaling van de normale wedde, zodat met zekerheid kan worden gesteld dat de fiscale en sociale lasten identiek blijven.

Overwegende dat het feit dat eiseres statutair verplicht is van het brutoloon werknemersbijdragen af te houden, geen afbreuk doet aan het feit dat deze bijdragen verhaald kunnen worden op de aansprakelijke derde.

Dat het bestaan van een contractuele, wettelijke of reglementaire verplichting wel kan verhinderen dat schade ontstaat in de zin van art. 1382 B.W., maar enkel wanneer blijkens de inhoud of de strekking van de overeenkomst, de wet of het reglement de te verrichten uitgave of prestatie definitief voor rekening moet blijven van diegene die zich ertoe verbonden heeft of die ze ingevolge de wet of het reglement moet verrichten, zelfs als de omstandigheid op grond waarvan tot uitvoering of prestatie moet worden overgegaan, een gevolg is van een onrechtmatige daad.

Dat dit *in casu* niet het geval is.

Overwegende dat er, wat de burgerrechtelijke aansprakelijkheid betreft, geen betwisting bestaat.

Overwegende dat, gelet op het bovenstaande, de vordering van eiseres integraal kan worden toegekend.

VREDEGERECHT TE MERKSEM

23 DECEMBER 1999

Rechter: de h. Kauwenberghs

Advocaten: mrs. Van Hoecke loco Erdman en Freriks loco Diercxsens

Huur – Aansprakelijkheid van de huurder voor de brand van het gehuurde goed – Toepassingsgebied – Gemene delen van het gebouw waarin het verhuurde goed zich bevindt

De op art. 1733 B.W. gebaseerde aansprakelijkheid van de huurder voor de brand van het verhuurde goed strekt zich ook uit tot de gemene delen van het gebouw waarin het verhuurde goed zich bevindt.

C.V. P. t/ N.V. R.

Overwegende dat de vordering van eiseres ertoe strekt terugbetaling te verkrijgen van het bedrag van 31.070 fr., zijnde een deel van de totale vergoeding die zij aan haar verzekerde heeft moeten uitbetalen voor de schade aan de gemene delen van het gebouw waarin deze eigenaar is van één appartement, dat was verhuurd aan een huurder wiens TV-toestel door implosie een brand heeft veroorzaakt.

Dat niet wordt betwist dat er brand ontstond in het appartement van de verzekerde van eiseres, en verweerster als brandverzekeraar van de huurder zonder betwisting de schade die binnen het appartement zelf werd aangebracht, reeds terugbetaalde aan eiseres.

Dat de brand evenwel in zekere mate moet zijn uitgeslagen, omdat er ook voor 217.492 fr. brandschade werd aangericht aan de gemene delen van het gebouw waarin de verzekerde van eiseres voor 1/7de (er zijn 7 appartementen in het gebouw) is gerechtigd, en verweerster het aandeel daarvan – zijnde dus 31.070 fr. – weigert te vergoeden, stellende dat de gemene delen niet in de huur zijn begrepen.

Dat zij zich hiervoor baseert op art. 1733 B.W. dat de huurder voor brand alleen aansprakelijk stelt voor de schade veroorzaakt aan het in huur genomen goed, en aangezien de gemene delen niet in de huurovereenkomst werden opgenomen, derhalve buiten toepassing vallen van de huurovereenkomst. Dat zij hiervoor verwijst naar o.m. M. La Haye en J. Van Kerckhove, *Le louage de choses*, I, *Les baux en général*, in *Les Nouvelles*, VI, 1964, p. 384 en Cass., 16 november 1944 waarin wordt gesteld dat de gemene delen ondubbelzinnig uit het toepassingsgebied van art. 1733 B.W. vallen, tenzij ze uitdrukkelijk zouden zijn opgenomen in het huurcontract.

Overwegende dat een niet gering gedeelte van de huurovereenkomsten nog steeds mondeling worden gesloten en derhalve de vraag rijst of in een dergelijk geval de gemene delen dan al dan niet onder het gehuurde vallen.

Dat uit de verplichting van de verhuurder ex art. 1719, 3°, B.W. om de huurder het rustige genot van het gehuurde te doen hebben automatisch het gebruik van de gemene delen voortvloeit. Dat men zich immers bezwaarlijk kan voorstellen dat een huurder van een appartement op de tiende verdieping van een flatgebouw noch het gebruik of genot zou mogen hebben van de lift of de trapzaal of de gemeenschappelijke inkomhal, en de eigenaar/verhuurder derhalve verplicht is deze gemene delen op grond van art. 1719, 2°, B.W. evenzeer in zodanige staat te onderhouden dat het verhuurde goed kan dienen tot het gebruik waartoe het is bestemd (zie o.m. Vred. Gent, 21 april 1989, *T.G.R.*, 1989, 103).

Dat anderzijds dan ook geen sprake zou kunnen zijn van enige verplichting van de huurder om overeenkomstig art. 1728, 1°, B.W. het gehuurde, zijnde dus de gemene delen, als een goed huisvader te gebruiken of conform art. 1732 B.W. de beschadigingen eraan te vergoeden.

Overwegende dat aldus onder het begrip «huishuur», zoals opgenomen in de art. 1709 en 1710 B.W., niet alleen dient te worden verstaan de huur van het privaat gedeelte van een onroerend goed gelegen in een gebouw, maar evenzeer de gemene delen die daartoe behoren.

Dat de vordering derhalve gegrond is.

...

POLITIËRECHTBANK TE MECHELEN

28 JULI 2000

Rechter: de h. Van Wambeke

Openbaar ministerie: de h. Coppens

Advocaten: mrs. Van Passel en Bronders

Sport – Veiligheid bij voetbalwedstrijden – Administratieve sanctie – Hoorrecht van de overtreder – Geen mogelijkheid tot delegatie van de door de Koning aangewezen ambtenaar – Verhoor door een andere ambtenaar – Rechten van verdediging

De wet van 28 december 1998 betreffende de veiligheid bij voetbalwedstrijden voorziet niet in de mogelijkheid van delegatie van bevoegdheid van de door de Koning aangewezen ambtenaar. De wetgever heeft in het raam van de procedure betreffende de administratieve rechtsvordering uitdrukkelijk en persoonlijk aan de door de Koning aangewezen ambtenaar en aan niemand anders, bepaalde verplichtingen opgelegd, zodat die ambtenaar er dan ook toe gehouden is, wanneer hij daartoe wordt aangezocht, persoonlijk de overtreder te horen vooraleer hem een sanctie op te leggen. Wanneer de overtreder niet door de door de Koning aangewezen ambtenaar persoonlijk wordt verhoord, maar door een andere, zij het terzake eveneens bevoegde ambtenaar, zijn zijn rechten van verdediging miskend.

V. t/ Belgische Staat

A. Feiten

1. Als supporter van voetbalclub K.V. Mechelen woonde appellant op 5 april 1999 de wedstrijd bij van K.V. Mechelen tegen F.C. Denderleeuw.

Op een gegeven ogenblik beklom hij de omheining rond het veld en riep naar de ordediensten.

Naar aanleiding van deze feiten werd tegen appellant een proces-verbaal opgesteld door de rijkswacht. Bij de beschrijving van de *modus operandi* vermeldde de verbalisanten dat appellant de ordediensten uitdaagde.

2. Appellant betwist niet dat hij de omheining beklom, maar stelt dat hij geen vernielingen heeft aangebracht en dat hetgeen hij naar de ordediensten riep, niet als provocatief kan worden bestempeld.

B. Procedure

1. Het openbaar ministerie heeft naar aanleiding van voormelde feiten geen opsporings- of gerechtelijk onderzoek aangevat en evenmin een strafrechtelijke vervolging ingesteld, zodat de administratieve procedure, bepaald in de wet van 21 december 1998, werd verdergezet.

2. Bij aangetekende brief van de door de Koning aangewezen ambtenaar, mevr. D.K., directeur-generaal, tweetalig adjunct, van de algemene directie van de algemene rijks-politie, van 15 juni 1999 werd appellant in kennis gesteld dat tegen hem een administratieve procedure werd begonnen wegens overtredingen van art. 22 en 23 van de wet van 21 december 1998.

3. Met een aangetekende brief van 7 juli 1999 van zijn raadsman heeft appellant zijn schriftelijk verweer aan geïntimeerde toegezonden en verzocht hij, met toepassing van art. 26 van de wet van 21 december 1998, om zijn verweer ook mondeling te mogen voeren.

4. Op 28 september 1999 werden verweerder en zijn raadsman verhoord en gehoord in hun middelen en verweer door mevr. H.De R., adjunct-adviseur algemene rijks-politie.

5. Bij beslissing van diezelfde dag, 28 september 1999, van de door de Koning aangewezen ambtenaar, mevr. De K., directeur-generaal, tweetalig adjunct, van de algemene directie van de algemene rijkspolitie, werd appelland een geldboete van 30.000 fr. en een stadionverbod van achttien maanden opgelegd.

6. Uit de beschikbare stukken blijkt niet wanneer deze beslissing ter kennis werd gebracht aan huidig appelland. Geïntimeerde betwist evenwel niet dat dit, zoals appelland in zijn conclusies aangeeft, met een brief van 5 oktober gebeurde.

Appelland tekende, bij verzoekschrift neergelegd ter griffie op 29 oktober 1999, tijdig hoger beroep aan.

De ontvankelijkheid van het hoger beroep wordt trouwens evenmin betwist.

C. Ten gronde

1. a. Appelland voert aan dat zijn rechten van verdediging werden geschaad omdat hij niet door de ambtenaar die door de Koning werd aangewezen, mevr. De K., werd verhoord en gehoord, maar wel door mevr. H. De R.

Geïntimeerde stelt daartegenover dat de door de Koning aangewezen ambtenaar over een delegatiebevoegdheid beschikt en dat de wet van 21 december 1998 nergens bepaalt dat het verhoor door de ambtenaar die door de Koning werd aangewezen, zelf moet geschieden.

b. Volgens art. 26 van de wet van 28 december 1998 kan de overtreder aan de ambtenaar die door de Koning werd aangewezen om een mondelinge verdediging verzoeken en geeft diezelfde door de Koning aangewezen ambtenaar aan de betrokkene kennis van de dag waarop hij zijn mondelinge verdediging kan voordragen.

Overeenkomstig art. 27 van de wet van 28 december 1998 is het diezelfde door de Koning aangewezen ambtenaar die, na de mondelinge verdediging door de overtreder of zijn raadsman, administratieve sancties kan opleggen.

c. In het licht van voormelde bepalingen moet de mondelinge verdediging waartoe de betrokkene gerechtigd is, ook voor diezelfde, door de Koning aangewezen, ambtenaar persoonlijk kunnen geschieden.

Wanneer de wetgever in het raam van de procedure betreffende de administratieve rechtsvordering, uitdrukkelijk en persoonlijk aan de door de Koning aangewezen ambtenaar, en aan niemand anders, bepaalde, soms louter administratieve, verplichtingen oplegt (zoals het bepalen van de dag waarop de mondelinge verdediging kan worden voorgedragen) dan spreekt het voor zichzelf dat diezelfde ambtenaar, wanneer hij daartoe wordt aangezocht, ook gehouden is persoonlijk de betrokkene te horen vooraleer een sanctie op te leggen.

De wet van 28 december 1998 voorziet ook nergens in de mogelijkheid dat de door de Koning aangewezen ambtenaar bij delegatie zijn bevoegdheid of een gedeelte ervan aan een andere, niet door de Koning hiertoe aangewezen, ambtenaar zou delegeren.

Wanneer men wordt beschuldigd feiten te hebben gepleegd waarvoor een sanctie kan worden opgelegd, is het een elementair recht van verdediging om gehoord te kunnen worden door de rechter of diegene die wordt belast met het opleggen van de sanctie zelf.

Doordat huidig appelland niet door de, door de Koning aangewezen, ambtenaar persoonlijk werd verhoord, werden zijn rechten van verdediging geschonden en is de bestreden beslissing nietig.

d. Art. 31 van de wet van 28 december 1998 vermeldt in zijn laatste paragraaf dat de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek van toepassing zijn op het beroep bij de politierechtbank.

Krachtens art. 1068 Ger. W. maakt het hoger beroep het geschil zelf aanhangig bij de rechter in hoger beroep. Deze regel is trouwens van openbare orde.

e. Beklaagde werd zowel in persoon als door tussenkomst van zijn raadsman gehoord door deze rechtbank op de zitting van 9 juni 2000. De rechten van verdediging werden te dezen dan ook in acht genomen.

2. Appelland betwist niet dat hij de omheining rond het voetbalveld heeft beklommen en een overtreding beging op art. 22, 2°, van de wet van 21 december 1998.

Of appelland hierbij de betrokken omheining heeft beschadigd of niet, is irrelevant omdat art. 22 van de wet van 28 december 1998 het beklimmen van de omheining op zichzelf aanmerkt als een feit waarvoor sancties kunnen worden opgelegd. Het is dus niet vereist dat hierbij vernielingen werden aangebracht.

3. Appelland betwist wel een overtreding te hebben begaan van art. 23 van de wet van 28 december 1998.

Art. 23 bepaalt dat «eenieder die, alleen of in groep, door zijn gedrag het verloop van een nationale voetbalwedstrijd of van een internationale voetbalwedstrijd verstoort door het aanzetten tot slagen en verwondingen, haat of woede ten opzichte van een of meer personen die zich in het stadion bevinden, een of meer sancties kan oplopen als bepaald in art. 24.»

Geïntimeerde meent dat het bewijs van de door appelland begane overtreding van dit artikel terug te vinden is in het proces-verbaal van de rijkswacht, waarin wordt vermeld dat appelland de ordediensten uitdaagde, dat uit het fotodossier blijkt dat appelland met uitgestoken arm in de richting van de ordediensten dingen roept en uit de verklaring van appelland dat hij heeft geroepen naar de ordediensten.

Deze gegevens zijn evenwel niet van aard op afdoende wijze een overtreding van art. 23 van de wet van 28 december 1998 te bewijzen.

a. De verbalisanten stellen dat appelland de ordediensten uitdaagde, maar laten na aan te geven wat appelland zou hebben geroepen. Er kan dan ook niet op objectieve wijze worden uitgemaakt of de uitlatingen van appelland al dan niet provocatief waren. De eigen verklaring van de verbalisanten, als betrokken partij, kunnen – zonder enige toelichting of verduidelijking – terzake niet als een afdoend bewijs worden aanvaard.

b. Het fotodossier toont inderdaad appelland, met uitgestoken arm, die iets roept naar de ordediensten. De foto's verduidelijken uiteraard niet wat appelland opriep. Uit de foto's kan ook niet worden afgeleid dat de betrokken ordediensten erg onder de indruk waren van de woorden van appelland, laat staan dat er zou uit blijken dat zij door appelland werden aangezet tot slagen en verwondingen, haat of woede.

c. Het feit dat appelland, in zijn verklaring, van 28 september 1999 t.a.v. adjunct adviseur H. De R., toegaf dat hij naar de ordediensten heeft geroepen, betekent nog niet dat

hetgeen hij riep van aard was de ordediensten te provoceren. Integendeel heeft appellant er, in dezelfde verklaring, uitdrukkelijk op gewezen dat zijn geroep zeker niet als provocatie kan worden gekwalificeerd. Appellant wees er bij die gelegenheid ook op dat hij nadien nog met de politiemensen een vriendelijk gesprek had.

4. In de bestreden beslissing van de door de Koning aangewezen ambtenaar werd ten laste van appellant zowel een overtreding van art. 22 als van art. 23 van de wet van 28 december 1998 aangenomen.

Art. 29 van deze wet bepaalt dat samenlopende overtredingen van de art. 20, 21, 22 of 23 het voorwerp zullen uitmaken van een enkele administratieve geldboete en een administratief stadionverbod of een van deze sancties, in verhouding tot de ernst van het geheel van de feiten.

Nieuw onderzoek van de feiten heeft ertoe geleid dat een overtreding van art. 23 niet kan worden aangenomen, zodat alleen de overtreding van art. 22 voor het opleggen van een sanctie in aanmerking komt.

Ook overeenkomstig art. 29 van de wet van 28 december 1998 moet de uit te spreken sanctie in verhouding staan tot de ernst van de feiten die haar verantwoord en in verhouding tot de eventuele herhaling.

Het enige feit dat appellant kan worden ten laste gelegd, is dat hij de omheining van het voetbalveld heeft beklommen.

Op zichzelf betreft het een bijzonder laakbaar gedrag dat de veiligheid van anderen in het gedrang kan brengen.

Daartegenover kan rekening worden gehouden met de omstandigheid dat niet bewezen voorkomt dat het gedrag van appellant schade heeft veroorzaakt, dat appellant vast werk heeft en door zijn werkgever wordt geprezen als een waardevol werknemer die getuigt van de huidige inzet en de juiste instelling en dat appellant niet gekend is voor gelijksoortige feiten.

Rekening houdende met alle voorhanden zijnde gegevens komt het gepast voor appellant een administratieve geldboete van tienduizend frank op te leggen met een stadionverbod van drie maanden.

De gerechtskosten zijn bij helften te verdelen met volledige compensatie van de rechtsplegingsvergoeding.

NOOT – Administratieve sancties in de wet van 21 december 1998 betreffende de veiligheid bij voetbalwedstrijden: enkele opmerkingen omtrent het hoorrecht tijdens de administratieve procedure en het hoger beroep bij de politierechtbank

1. De wet van 21 december 1998 betreffende de veiligheid bij voetbalwedstrijden bepaalt dat eenieder die, gedurende de hele periode tijdens welke het stadion waarin een nationale of internationale voetbalwedstrijd plaatsvindt voor de toeschouwers toegankelijk is, bepaalde feiten pleegt die het verloop van de wedstrijd kunnen verstoren, een administratieve sanctie kan oplopen. Vier categorieën feiten worden onderscheiden: het gooien van voorwerpen (art. 20), het onrechtmatig betreden van het stadion (art. 21), het betreden van bepaalde zones zonder in het bezit te zijn van een geldig toegangsbewijs of het zich bevinden in niet voor het publiek toegankelijke plaatsen (art. 22) en het verstoren van de wedstrijd door het aanzetten tot slagen en verwondingen, haat of woede ten opzichte van een of meer personen die zich in het stadion bevinden (art. 23). Deze feiten kunnen worden gestraft met een administratieve geldboete van

tienduizend tot tweehonderdduizend frank en/of een administratief stadionverbod van drie maanden tot vijf jaar (art. 24). De procedure voor het opleggen van deze administratieve sancties wordt geregeld in titel IV (art. 25 tot en met 37) van de wet.

De feiten vermeld in art. 20 tot en met 23 van de Voetbalwet worden vastgesteld door een politieambtenaar. Het origineel van het proces-verbaal wordt gestuurd aan de door de Koning aangewezen ambtenaar en een afschrift ervan aan de procureur des Konings (art. 25, tweede en derde lid; art. 2 van het K.B. van 11 maart 1999 tot vaststelling van de regels voor de administratieve procedure ingevoerd bij wet van 21 december 1998 betreffende de veiligheid bij voetbalwedstrijden).

De procureur des Konings beschikt vervolgens over een termijn van een maand om de ambtenaar in te lichten dat een opsporingsonderzoek of een gerechtelijk onderzoek werd aangevat of een strafrechtelijke vervolging werd ingesteld. Vóór het verstrijken van deze termijn kan de ambtenaar geen administratieve sanctie opleggen, tenzij de procureur reeds eerder zou meedelen dat hij geen gevolg aan de feiten wenst te geven. De mededeling door de procureur des Konings dat een opsporingsonderzoek of een gerechtelijk onderzoek werd begonnen of een strafrechtelijke vervolging werd ingesteld, doet de mogelijkheid om een administratieve sanctie op te leggen vervallen (art. 35). Van de andere kant vervalt de mogelijkheid tot het instellen van de strafverordering door de procureur des Konings voor feiten die hij als misdrijven zou kwalificeren, indien geen mededeling gebeurde bij het verstrijken van de termijn van een maand (art. 36).

De wetgever heeft, met oog op eerbiediging van het recht van verdediging, bepaald dat de ambtenaar die beslist dat er reden is om de administratieve procedure aan te vatten, bij ter post aangetekende brief de feiten waarvoor de procedure is aangevat, aan de overtreder dient mee te delen, alsmede een afschrift van het proces-verbaal waarin deze feiten werden vastgesteld. Hij dient de overtreder tevens mee te delen dat hij de gelegenheid heeft om binnen dertig dagen zijn verweermiddelen in een aangetekende brief uiteen te zetten en om een mondelinge verdediging van zijn zaak te verzoeken, dat hij het recht heeft het dossier te consulteren en om zich te laten bijstaan door een raadsman (art. 26). De ambtenaar kan pas een sanctie opleggen na het verstrijken van deze termijn van dertig dagen of, in voorkomend geval, na de schriftelijke of mondelinge verdediging door de overtreder of zijn raadsman (art. 27).

De beslissing tot het opleggen van een administratieve sanctie wordt overeenkomstig art. 29 gemotiveerd en vermeldt het bedrag van de geldboete en/of de duur van het stadionverbod, alsmede de bepalingen van art. 31 betreffende het hoger beroep. De administratieve sanctie staat in verhouding tot de ernst van de feiten en de eventuele herhaling. Deze herhaling kan worden vastgesteld op basis van een bestand dat wordt opgericht bij de algemene directie van de algemene rijkspolitie van het Ministerie van binnenlandse zaken (K.B. van 30 juni 1999 houdende oprichting van een bestand van administratieve sancties welke zijn opgelegd ter uitvoering van de wet van 21 december 1998 betreffende de veiligheid bij voetbalwedstrijden).

Verscheidene samenlopende overtredingen van art. 20 tot en met 23 kunnen het voorwerp van één geldboete en/of

stadionverbod uitmaken (art. 29, derde lid), en de geldboete kan, met inachtnaam van verzachtende omstandigheden, worden verlaagd beneden het wettelijk minimum (art. 37).

De beslissing waarbij een administratieve sanctie wordt opgelegd, wordt bij ter post aangetekende brief ter kennis gebracht van de overtreder (art. 30), die binnen een op straffe van verval voorgeschreven termijn van een maand bij wege van verzoekschrift beroep kan aantekenen tegen deze beslissing bij de politierechtbank (art. 31). Na het verstrijken van deze termijn van een maand heeft de administratieve beslissing uitvoerbare kracht, tenzij hoger beroep wordt aangetekend (art. 28).

Op het beroep bij de politierechtbank zijn de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek van toepassing, en tegen de beslissing van deze rechtbank staat geen hoger beroep, maar wel «buitengewoon hoger beroep», lees: cassatieberoep (*Parl. St.*, Kamer, 1997-98, nr. 1572/1, 22), open (art. 31).

2. In de zaak die aanleiding gaf tot het hierboven gepubliceerde vonnis beklom een supporter tijdens een nationale voetbalwedstrijd de omheining rond het speelveld en riep naar de ordehandhavers, hetgeen feiten in de zin van art. 22 en 23 kan opleveren.

De daartoe bevoegde ambtenaar stelde deze feiten vast en stuurde een afschrift van het proces-verbaal aan de procureur des Konings. Nadat vaststond dat het openbaar ministerie geen gevolg aan de feiten zou geven, bracht ambtenaar A, directeur-generaal, tweetalig adjunct van de algemene directie van de algemene rijkspolitie, de voetbalsupporter ter kennis dat de administratieve procedure werd aangevat. Deze zette, door tussenkomst van zijn raadsman, zijn verweermiddelen uiteen in een ter post aangetekende brief en verzocht om tevens mondeling verweer te mogen voeren. De voetbalsupporter en zijn raadsman werden vervolgens gehoord door ambtenaar B, adjunct adviseur algemene rijkspolitie, waarna ambtenaar A hem een geldboete van dertigduizend frank en een stadionverbod van achttien maanden oplegde.

De voetbalsupporter stelde tegen deze beslissing hoger beroep in bij de Politierechtbank te Mechelen.

3.1. De door de ambtenaar veroordeelde voetbalsupporter voerde voor de politierechtbank aan dat zijn recht van verdediging werd miskend, omdat hij niet werd gehoord door de door de Koning aangewezen ambtenaar die de administratieve sanctie oplegde. De politierechter volgde deze stelling en besliste dat, wanneer de wetgever in het raam van de procedure betreffende de administratieve rechtsvordering uitdrukkelijk bepaalde verplichtingen oplegt aan een door de Koning aangewezen ambtenaar, zoals het bepalen van de dag waarop de mondelinge verdediging kan worden voorgedragen, deze ambtenaar de betrokkene ook persoonlijk moet horen alvorens een sanctie op te leggen. De wet van 21 december 1998 bepaalt volgens de politierechter niet dat de door de Koning aangewezen ambtenaar zijn bevoegdheid kan delegeren en het zou een elementair recht zijn van diegene die ervan wordt beschuldigd feiten te hebben gepleegd waarvoor een sanctie kan worden opgelegd, om te worden gehoord door de rechter of diegene die wordt belast met het opleggen van de sanctie zelf. De bestreden administratieve beslissing is derhalve nietig.

In het raam van de toetsing met volle rechtsmacht (*infra*, nr. 4.2) diende de politierechter te onderzoeken of de administratieve procedure regelmatig, zonder schending van

het recht van verdediging, was verlopen. De politierechter lijkt in het geannoteerde vonnis echter een al te ruime interpretatie te geven aan dit recht van verdediging.

3.2. De vraag of diegene die ervan wordt beschuldigd feiten te hebben gepleegd waarvoor een administratieve sanctie kan worden opgelegd, dient te worden gehoord door dezelfde persoon als diegene die vervolgens een sanctie oplegt, kwam reeds ter sprake in tucht- en werkloosheidszaken (Put, J., *Administratieve sancties in het sociaalezekerheidsrecht*, Brugge, Die Keure, 1998, nrs. 354-355, 298-299).

3.3. In tuchtzaken oordeelt de Raad van State dat het noodzakelijk maar voldoende is dat de betrokkene zich nuttig kan verdedigen ten aanzien van de tegen hem gerichte beschuldigingen. Er bestaat geen algemeen rechtsbeginsel dat voorschrijft dat het tuchtrechtelijk verhoor steeds dient te worden afgenomen door de tuchtverheid die de beslissing neemt. *A fortiori* geldt ook in andere dan tuchtzaken dat, behoudens andersluidende wettelijke bepaling, de betrokkene niet noodzakelijk moet worden gehoord door de administratieve overheid zelf die de sanctie heeft opgelegd (Opdebeek, I., «Het recht van verdediging en het recht om zijn standpunt naar voor te brengen», in: Opdebeek, I., (red.), *Algemene beginselen van behoorlijk bestuur*, Deurne, Kluwer Rechtswetenschappen, 1993, p. 77, nr. 36).

Het is echter wel vereist dat het voorgedragen verweer, zij het schriftelijk of mondeling, wordt voorgelegd aan de overheid die uiteindelijk de beslissing neemt. Het is dan ook raadzaam, zelfs indien dit niet uitdrukkelijk door de wet wordt voorgeschreven, dat de overheid die de betrokkene hoort, diens mondeling verweer opneemt in een proces-verbaal dat aan de overheid die de beslissing neemt wordt toegezonden (Opdebeek, I., *o.c.*, p. 77, nr. 37; Gérard, P.E., «Les décisions de refus, de limitation ou de suspension du droit aux allocations de chômage et le principe général du respect des droits de la défense», *J.T.T.*, 1989, 125).

3.4. In de cassatierechtspraak komt deze problematiek in werkloosheidszaken aan bod.

Overeenkomstig art. 172 van het (thans niet meer van kracht zijnde) K.B. van 20 december 1963 betreffende de arbeidsvoorziening en werkloosheid neemt de inspecteur in wiens ambtsgebied de werkloze verblijft alle beslissingen over toekenning, beperking, ontzegging of schorsing van het recht op werkloosheidsuitkeringen. De «inspecteur» is, luidens art. 1, 7°, de gewestelijk werkloosheidsinspecteur of de ambtenaar die door de administrateur-generaal van de rijkdienst is aangewezen. Art. 174, eerste lid, van dit K.B. schrijft voor dat de inspecteur de werkloze oproept om hem te horen alvorens een beslissing van ontzegging, beperking of schorsing van het recht op uitkeringen te nemen.

In de zaak die aanleiding gaf tot het cassatiearrest van 10 september 1984 werd de werkloze gehoord door de gewestelijke werkloosheidsinspecteur te Ieper. De werkloze bleek zich echter ten onrechte in zijn ambtsgebied te hebben ingeschreven, zodat de inspecteur het verslag van het verhoor naar zijn collega te Roeselare zond, die de betrokkene uitsloot van het recht op werkloosheidsuitkeringen. Het arbeidshof oordeelde dat de beslissing genomen door de inspecteur te Roeselare wettig was, omdat hij kennis had van het verhoor door de inspecteur te Ieper alvorens een beslissing te nemen. Het Hof van Cassatie vernietigde deze beslissing wegens schending van art. 174 van het K.B. van 20 december 1963, aangezien uit deze bepaling blijkt dat de

werkloze moet worden opgeroepen om te worden gehoord door de inspecteur die de beslissing neemt waarbij het recht op werkloosheidsuitkeringen wordt ontzegd of beperkt (Cass., 10 september 1984, *J.T.T.*, 1985, 58, met noot Gosseries, P.).

Uit dit arrest kan echter niet worden afgeleid dat het verhoor steeds dient te geschieden door de persoon die vervolgens de beslissing neemt. *In casu* was de inspecteur die de werkloze hoorde (territoriaal) niet bevoegd om een beslissing betreffende zijn recht op werkloosheidsuitkeringen te nemen en derhalve ook niet om hem te horen.

In een tweede zaak werd de werkloze gehoord door een bestuurssecretaris die overeenkomstig art. 1, 7°, van het K.B. van 20 december 1963 door de administrateur-generaal werd aangewezen, waarna de beslissing werd genomen door de gewestelijk werkloosheidsinspecteur van hetzelfde ambtsgebied. In deze zaak verwierp het Hof van Cassatie het cassatiemiddel dat was gebaseerd op de schending van het hierboven vermelde art. 174 van het K.B. van 20 december 1963 en dat werd gericht tegen de beslissing waarbij het arbeidshof oordeelde dat verhoor en beslissing rechtsgeeldig waren. Het Hof van Cassatie besliste in zijn arrest van 14 december 1987 allereerst dat uit het voormelde art. 174 van het K.B. van 20 december 1963 niet kan worden afgeleid dat oproeping en verhoor moeten worden verricht door de persoon die de beslissing neemt. Bovendien vindt art. 779 Ger. W., luidens welk een rechterlijke beslissing op straffe van nietigheid dient te worden gewezen door het voorgeschreven aantal rechters die alle zittingen over de zaak hebben bijgewoond, geen toepassing op de administratieve procedure en bestaat er evenmin een algemeen rechtsbeginsel volgens welk een vonnis moet worden uitgesproken door dezelfde rechter die de zaak heeft gehoord. Het recht van verdediging werd volgens het Hof van Cassatie evenmin miskend door de enkele omstandigheid dat de beslissing werd genomen door een andere ambtenaar dan diegene die de betrokkene mondeling heeft gehoord, en art. 6.1 E.V.R.M. is niet van toepassing op een administratieve procedure die leidt tot een overheidsbeslissing die voor de rechter kan worden aangevochten (Cass., 14 december 1987, *R.W.*, 1987-88, 952, met noot Dhaeyer, G., «Het horen van de werkloze alvorens een beslissing tot ontzegging of beperking van het recht op uitkeringen wordt genomen»).

3.5. Uit art. 26 van de Voetbalwet blijkt dat de door de Koning aangewezen ambtenaar die de administratieve sanctie oplegt, de overtreder allereerst bij aangetekende brief van zijn voornemen op de hoogte dient te brengen. In deze brief dient o.m. te worden meegedeeld dat de overtreder het recht heeft «de in het eerste lid bedoelde ambtenaar om een mondelinge verdediging van zijn zaak te verzoeken».

Het verzoek tot mondeling verhoor dient dus te worden gericht aan de ambtenaar die door de Koning is aangewezen om de administratieve sanctie op te leggen (art. 26, eerste lid), d.i. de directeur-generaal en de directeur-generaal tweetalig adjunct van de algemene directie van de algemene rijkspolitie of de ambtenaar of agent met een graad van minstens rang 13 die een van hen vervangt of, voor geldboeten die niet hoger zijn dan tienduizend frank, elke ambtenaar of agent van de algemene directie van de algemene rijkspolitie met een graad van minstens rang 10, aangesteld bij de binnen deze administratie bestaande voetbalcel (art. 2 van het K.B. van 11 maart 1999). Deze

ambtenaar bepaalt in voorkomend geval de dag waarop de betrokkene conform zijn verzoek wordt uitgenodigd om de mondelinge verdediging van zijn zaak voor te dragen (art. 26 *in fine*).

Er is dus geen sprake van een hoorplicht, maar enkel van een hoorrecht waarvan de uitoefening uitdrukkelijk moet worden aangevraagd (vgl. Veny, L.M., De Geyter, F. en Vandendriessche, F., «De invoering van gemeentelijke administratieve sancties ... of naar publieke rechtshandhaving op lokaal vlak in België?», *A.J.T.*, 1999-2000, 162, voetnoot 50). De ambtenaar die de betrokkene hoort, dient uiteraard deel uit te maken van de categorie van ambtenaren die de Koning in Zijn besluit van 11 maart 1999 aanwees, maar de wet vereist geenszins dat de beslissing door diezelfde ambtenaar dient te worden genomen.

Rekening houdende met de hierboven vermelde rechtspraak van de Raad van State en van het Hof van Cassatie kan dan ook worden besloten dat het recht van verdediging niet wordt miskend indien de betrokkene door een bevoegde ambtenaar, d.w.z. een door de Koning in art. 2 van Zijn besluit van 11 maart 1999 aangewezen ambtenaar, werd gehoord en de (eveneens bevoegde) ambtenaar die de administratieve sanctie oplegde, kennis had van het aldus mondeling geformuleerde verweer. Het loutere feit dat de ambtenaar die de voetbalsupporter hoorde niet zelf de beslissing nam, houdt noch een miskenning van het recht van verdediging, noch van de bepalingen van de Voetbalwet in.

4.1. Na de nietigheid van de administratieve beslissing te hebben vastgesteld, besliste de politierechter dat luidens art. 31, derde lid, van de Voetbalwet, de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek van toepassing zijn op het beroep bij de politierechtbank. Krachtens art. 1068 maakt het hoger beroep het geschil zelf aanhangig bij de appelrechter.

De politierechter stelde vast dat de voetbalsupporter samen met zijn raadsman werd gehoord, zodat zijn recht van verdediging voor de rechtbank werd geëerbiedigd, en onderzocht vervolgens of de hem ten laste gelegde feiten bewezen zijn, zij een overtreding van art. 22 en 23 van de Voetbalwet uitmaken en welke sanctie gepast voorkomt.

Aldus werd beslist dat de voetbalsupporter niet betwistte dat hij de omheining rond het voetbalveld beklom, wat een feit is waarvoor een sanctie kan worden opgelegd in de zin als bedoeld in art. 22 van de Voetbalwet, maar dat niet werd bewezen dat hij tevens een in art. 23 van deze wet omschreven feit pleegde. Rekening houdende met de feitelijke gegevens en met art. 29 van de Voetbalwet, luidens welk de administratieve sanctie in verhouding dient te staan tot de ernst van de feiten die haar verantwoorden en de eventuele herhaling, zei de politierechter voor recht dat de voetbalsupporter een administratieve geldboete van tienduizend frank en een stadionverbod van drie maanden werden opgelegd.

De politierechtbank oefende aldus een zeer ruime controle uit op de administratieve beslissing. De rechter controleerde de beslissing zowel in feite (zijn de feiten bewezen?) als in rechte (werden de bepalingen van de wet van 21 december 1998 en het algemeen rechtsbeginsel van het recht van verdediging nageleefd?) en onderzocht of de sanctie evenredig is aan de ernst van de feiten.

4.2. De omvang van de controle door de rechter op de beslissing waarbij een administratieve sanctie wordt opgelegd, kwam recent in de rechtspraak van de hoogste

rechtscolleges alsmede in doctrine uitvoerig ter sprake (o.m. De Geyter, L., «De controle van de civiele rechter op de opgelegde administratieve geldboete», *T.B.P.*, 2001, 4 e.v.; Alen, A., «Naar een betere rechtsbescherming inzake administratieve geldboeten na de koerswijziging van het Hof van Cassatie in zijn arresten van 5 februari 1999», *R.W.*, 1999-2000, 360 e.v.).

Teneinde de omvang van deze controlebevoegdheid te bepalen, dient te worden uitgemaakt of de administratieve sancties een strafrechtelijk karakter in de zin van art. 6 E.V.R.M. vertonen. Zo ja, dan dient er rekening mee te worden gehouden dat het toevertrouwen van de vervolging en de bestraffing aan een administratieve overheid slechts verenigbaar is met art. 6 E.V.R.M. voor zover de betrokkene tegen de administratieve beslissing beroep kan aantekenen bij een rechtscollege dat aan de waarborgen van deze verdragsbepaling voldoet en dat over volle rechtsmacht beschikt (De Geyter, L., *l.c.*, p. 6, nr. 7). Uit de rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens blijkt dat de «volle rechtsmacht» vereist dat de rechter in elk geval zowel rechtsvragen als feitenkwesies kan beoordelen, wat ook een controle inhoudt op de evenredigheid tussen de opgelegde geldboete en de ernst van de overtreding (Alen, A., *l.c.*, p. 635, nr. 20).

De vraag of het opleggen van een administratieve geldboete moet worden beschouwd als een strafvervolgning in de zin van art. 6 E.V.R.M., dient aan de hand van drie criteria te worden beantwoord. Naast de juridische kwalificatie van de overtreding in het interne recht, kan rekening worden gehouden met de aard van het strafbare feit: wanneer het een rechtsregel betreft die de bevolking in het algemeen aanbelangt, is de sanctie van strafrechtelijke aard indien ze repressief en tevens preventief is. Wanneer dit tweede criterium nog niet volstaat, zullen ook de aard en de ernst van de sanctie in aanmerking worden genomen (De Geyter, L., *l.c.*, p. 6-7, nr. 10).

De in art. 24 van de Voetbalwet bepaalde sancties worden opgelegd voor bepaalde gedragingen van de toeschouwers van een voetbalwedstrijd en zijn dan ook bedoeld voor het publiek in het algemeen. Het preventieve en repressieve karakter van deze sancties werd tijdens de parlementaire besprekingen van de voetbalwet beklemtoond (wetsontwerp betreffende de veiligheid bij voetbalwedstrijden, verslag namens de commissie voor de binnenlandse zaken, de algemene zaken en het openbaar ambt uitgebracht door de heer Detremmerie, *Parl. St.*, Kamer, 1997-98, nr. 1572/5, p. 6-8; verslag namens de commissie voor de binnenlandse en de administratieve aangelegenheden uitgebracht door de heer Istasse, *Parl. St.*, Senaat, 1998-99, nr. 1060/3, p. 5), zodat ze ongetwijfeld van strafrechtelijke aard zijn in de zin van art. 6 E.V.R.M. (advies van de Raad van State, *Parl. St.*, Kamer, 1997-98, nr. 1572/1, p. 44).

4.3. De omvang van de controle op de administratieve sanctie door de politierechter wordt in de Voetbalwet niet gepreciseerd. Dit gebeurde wel in het bij de wet van 13 mei 1999 ingevoerde art. 119bis van de Nieuwe Gemeentewet betreffende de gemeentelijke administratieve sancties. Het lijkt nuttig naar deze bepaling te verwijzen, omdat de wetgever zich bij de invoering ervan liet inspireren door de Voetbalwet (memorie van toelichting bij wetsontwerp tot invoering van gemeentelijke administratieve sancties, *Parl. St.*, Kamer, 1998-99, nr. 2031/1, p. 5).

De Raad van State wees er de wetgever op dat de sancties vermeld in art. 119bis van de Nieuwe Gemeentewet een strafrechtelijk karakter in de zin van art. 6 E.V.R.M. bezitten, zodat tegen de administratieve beslissing waarbij zij worden opgelegd een beroep met volle rechtsmacht moet kunnen worden ingesteld bij een onafhankelijke en onpartijdige rechterlijke instantie. Met het oog op overeenstemming met de rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens, dient de rechter volgens de Raad van State hoe dan ook de mogelijkheid te hebben om na te gaan of de opgelegde administratieve sanctie evenredig is aan de ernst van de feiten (advies van de Raad van State, *Parl. St.*, Kamer, 1998-99, nr. 2031/1, p. 15).

In art. 119bis, § 12, van de Nieuwe Gemeentewet werd aldus bepaald dat de politierechter de wettigheid en de proportionaliteit van de opgelegde geldboete beoordeelt en hij de beslissing van de ambtenaar kan bevestigen of hervormen. In de memorie van toelichting preciseerde de wetgever dat de rechter aldus een «marginaal toezicht» kan uitoefenen: «hij zal enkel kunnen oordelen over de proportionaliteit en over de wettigheid van de opgelegde sanctie. De politierechter kan dus niet oordelen over de opportuniteit om een sanctie op te leggen. De politierechter doet uitspraak in laatste aanleg, en hij kan hetzij de beslissing van de ambtenaar bevestigen, hetzij hervormen. Hij beschikt dus bijvoorbeeld over de mogelijkheid de geldboete te verminderen. Wanneer hij hervormt, komt de beslissing van de politierechter in de plaats van die van de ambtenaar. Het is dus niet zo dat de politierechter enkel zou kunnen 'verbreken' en terug verwijzen naar de ambtenaar voor een nieuwe beslissing. Een dergelijk systeem zou de procedure inderdaad nodeloos complex en langdurig maken. Zoals gezegd zal hij hier evenwel met omzichtigheid tewerkgaan en slechts marginaal toetsen. Het is evident dat de rechter zich niet in de plaats van het bestuur kan stellen» (*Parl. St.*, Kamer, 1998-99, nr. 2031/1, p. 6). Tijdens de parlementaire besprekingen van de wet betreffende de gemeentelijke administratieve sancties wees de wetgever erop dat de politierechtbank ook in de Voetbalwet over een dergelijk marginaal toezichtsrecht beschikt (verslag namens de commissie voor de binnenlandse zaken, de algemene zaken en het openbaar ambt uitgebracht door de heer Vanpoucke, *Parl. St.*, Kamer, 1998-99, nr. 2031/4, p. 24).

Er kan derhalve worden aangenomen dat, wanneer hoger beroep wordt aangetekend tegen een beslissing waarbij op grond van de Voetbalwet een administratieve sanctie wordt opgelegd, de politierechter zowel de wettigheid als de proportionaliteit van de opgelegde sanctie kan beoordelen. Indien hij oordeelt dat er een onevenredigheid bestaat tussen sanctie en de overtreding, kan hij de sanctie tot redelijke proporties herleiden. Hij kan deze sanctie eventueel zelfs tot beneden het minimum verminderen, indien hij verzachtende omstandigheden in acht neemt (art. 37, *Parl. St.*, Kamer, 1997-98, nr. 1572/1, p. 24). Het lijkt wel uitgesloten dat de rechter zou oordelen dat, hoewel de feiten die een overtreding van art. 20 tot en met 23 van de Voetbalwet uitmaken, het niet opportuun is terzake een sanctie op te leggen (vgl. met de cassatierechtspraak betreffende het toezicht van de arbeidsrechtbank op de administratieve sancties in werkloosheidszaken: Cass., 10 juni 1996, *A.J.T.*, 1996-97, 468, met noot Put, J., «De verhouding bestuur-rechter inzake administratieve sancties»; Cass., 2 februari 1998, 172, met

noot Put, J. en Uyttenhove, A., «Administratieve sancties: geen discretionaire bevoegdheid»; Cass., 28 juni 1999, *Arr. Cass.*, 1999, nr. 402).

4.4. De onmogelijkheid van de politierechter om de opportuniteit van de administratieve beslissing te beoordelen, impliceert dat hij geen «substitutiebevoegdheid» heeft.

De afwezigheid van substitutiebevoegdheid in socialezekerheids geschillen, m.a.w. het verbod van het arbeidsrecht om in plaats van het bestuur een «administratieve» sanctie op te leggen, komt uitvoerig ter sprake in het hierboven reeds aangehaalde werk van J. Put (*Administratieve sancties in het sociale zekerheidsrecht*, Brugge, Die Keure, 1998, p. 480-489, nrs. 558-570).

Indien de rechter vaststelt dat de beslissing waarbij een administratieve sanctie wordt opgelegd, substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven vormen (b.v. miskenning van de hoorplicht) of materieelrechtelijke bepalingen inzake de overtreding (b.v. de feiten zijn onvoldoende bewezen of werden verkeerd gekwalificeerd) schendt, dient hij zich ertoe te beperken de beslissing te vernietigen.

De schending van materieelrechtelijke regelen of van beginselen inzake de sanctie (b.v. het opleggen van een straf die het in de wet bepaalde maximum overschrijdt, schending van het evenredigheidsbeginsel) leidt daarentegen niet noodzakelijk tot de onregelmatigheid van de hele beslissing. De rechter kan de schending derhalve herstellen, zonder dat hij van de beoordeling van de sanctie overstapt naar het nemen zelf van een beslissing. Bij schending van het evenredigheidsbeginsel kan bij bv. de sanctie tot redelijke proporties herleiden. Hij controleert dan de sanctie, zonder zelf een sanctie op te leggen (Put, J., *o.c.*, p. 484-489, nrs. 567-570).

4.5. Zoals uiteengezet, lijkt de Voetbalwet niet toe te laten dat de politierechter, wanneer hoger beroep wordt aangekend tegen de beslissing waarbij aan een supporter een administratieve sanctie wordt opgelegd, in de plaats van het bestuur zou treden.

De politierechter lijkt er in het geannoteerde vonnis dan ook ten onrechte van uit te gaan dat, aangezien de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek van toepassing zijn op het beroep bij de politierechtbank (art. 31, derde lid), art. 1068 Ger. W., luidens welk het hoger beroep het geschil zelf bij de appèlrechter aanhangig maakt, hem toelaat in de plaats van het bestuur te treden. De wetgever wenste in het derde lid van art. 31 van de Voetbalwet enkel te preciseren dat de regelen van het privaatrechtelijk procesrecht en niet die van het strafprocesrecht, van toepassing zijn op het hoger beroep bij de politierechtbank (vgl. *Gedr. St.*, Kamer, 1998-99, nr. 2031/4, 29-30).

Daar de politierechter, weliswaar ten onrechte, oordeelde dat tijdens de administratieve procedure het recht van verdediging van de voetbalsupporter werd miskend, diende hij er zich toe te beperken de administratieve beslissing nietig te verklaren. Hij kon vervolgens niet nagaan of de aan de voetbalsupporter verweten feiten bewezen zijn, of ze op basis van de Voetbalwet aanleiding kunnen geven tot een in die wet bepaalde sanctie, en, in bevestigend geval, een «administratieve» sanctie opleggen.

Indien de politierechter te Mechelen daarentegen zou hebben beslist dat het recht van verdediging van de voetbalsupporter tijdens de administratieve procedure niet werd miskend (en evenmin andere formele onregelmatigheden

werden begaan), zou hij wel verder hebben kunnen onderzoeken of de aan de voetbalsupporter verweten overtredingen van art. 22 en 23 van de Voetbalwet bewezen waren. Op grond van de vaststelling dat slechts de eerste overtreding bewezen werd verklaard, zou het hem mogelijk zijn geweest, rekening houdende met het in art. 29, tweede lid, bepaalde evenredigheidsbeginsel, de door de ambtenaar opgelegde sanctie te verminderen. Aldus zou hij immers louter de sanctie controleren en hervormen, zonder zelf een sanctie op te leggen.

Catherine Idomon

KANTTEKENING

BORGTOCHT IN HET ONTWERP REPARATIEWET FAILLISSEMENT: «OMWILLE VAN JE BLAUWE OGEN»

1. De gedachte van de «fresh start» heeft in onze rechtsorde ingang gevonden door de wetgeving van de afgelopen jaren. Onder invloed van het Amerikaanse en het Engelse recht zijn onze opvattingen omtrent faillissement en financieel onvermogen fundamenteel gewijzigd.

Art. 80 Faill.W. maakt het thans mogelijk dat de gefailleerde «verschoonbaar» wordt verklaard waardoor hij wordt bevrijd van de restschulden. Aan de particuliere schuldenaar die heeft af te rekenen met schuldoverlast verleent de wet van 5 juli 1998 de mogelijkheid tot schuldvermindering en zelfs kwijtschelding wanneer hij zich aan een (minnelijke of gerechtelijke) collectieve schuldenregeling onderwerpt. Voorts biedt de Wet Gerechtelijk Akkoord schuldverlichting aan de commerciële debiteur die het herstel- of betalingsplan heeft nageleefd en zulks volgens de modaliteiten van het plan.

De vraag in welke mate de schuldverlichting (geheel of gedeeltelijke kwijtschelding, betalingsuitstel) in het raam van deze collectieve procedures ook de borg dient ten goede te komen, is omstreden (zie nader: Van Quickenborne, *Borgtocht* in *A.P.R.*, p. 379-384, nrs. 719-724).

Wat de verschoonbaarverklaring bij faillissement betreft, werd tijdens de parlementaire voorbereiding geopperd dat die vraag beantwoord moest worden in het licht van de accessoriteit van de borgtocht (*Parl.St.*, Kamer, 1995-96, nr. 329/17, p. 152). Vanuit die optiek dient de bevrijding van de hoofdschuldenaar dan ook aan de borg ten goede te komen. Het merendeel van de rechtsleer huldigde echter steeds een ander standpunt (zie i.h.b.: L. Lanoye, in *Faillissement en Gerechtelijk Akkoord: het nieuwe recht*, Antwerpen, Kluwer, 1998, 518-521). Door P.A. Foriers werd reeds haarfijn uiteengezet hoe het begrip van de «persoonlijke exceptie» uit art. 2036 B.W. moet worden opgevat en dat dit van toepassing is op alle excepties die verband houden met de insolventie van de schuldenaar («Les sûretés personnelles», in *Le droit des sûretés*, Brussel, 1992, 155-159). Bovendien dient het doel van de borgtocht en m.n. de «verzekeringsgedachte» voorop te staan. Het borg verbindt zich ertoe het risico van de wanbetaling door de hoofdschuldenaar voor zijn rekening te nemen. Welnu, het gaat

niet op om aan de schuldeiser deze «verzekering» te ontnemen wanneer hij die het meest nodig heeft, nl. bij insolventie van zijn debiteur.

2. Aan deze controverse is voor wat het faillissement betreft thans een einde gekomen door een recent arrest van het Hof van Cassatie. In een arrest van 16 november 2001 (C.00.0430.F) beslist het Hof dat de verschoonbaarverklaring moet worden opgevat als een persoonlijke exceptie in de zin van art. 2036 B.W. en dat zulks bijgevolg de vervolging van de borg niet in de weg kan staan.

Dezelfde oplossing dient te worden aanvaard voor de schuldbevrijding ten gevolge van het gerechtelijk akkoord. De artikelen 21, §1, tweede lid en 35, vierde lid, Wet Gerechtelijk Akkoord wijzen reeds in die richting: het betalingsuitstel dat de schuldenaar gedurende de akkoordprocedure geniet, komt diens borgen niet ten goede. Het antwoord is niets anders wanneer de hoofdschuldenaar het voorwerp is van een collectieve schuldenregeling (E. Dirix en A. De Wilde, in *Collectieve schuldenregeling in de praktijk*, Antwerpen, Intersentia, 1999, 67-69).

Het vorenstaande strookt evenzeer met hetgeen geldt in de ons omringende landen (voor Frankrijk o.m.: Cass.fr. 3 maart 1998, *Bull.* 1998, I, nr. 82: «redressement judiciaire», Cass.fr., 13 november 1996, *J.C.P.* 1997, 22780; «loi Neiertz»; voor Nederland: art. 300 Fw.; voor Duitsland: § 301 (2) *Insolvenzordnung*).

3. Zoals bekend, ligt thans een wetsontwerp ter tafel tot wijziging van de Faillissementswet (*Parl.St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 1132/001-015). Inmiddels werd de door de Kamer aangenomen tekst overgezonden aan de Senaat.

In het wetsontwerp wordt o.m. de verschoonbaarverklaring anders geregeld. Opvallende wijzigingen zijn, benevens het procedureverloop, het afschaffen van de verschoonbaarverklaring van rechtspersonen en de mogelijkheid voor de rechtbank om, bij een met bijzondere redenen omklede beslissing, bepaalde schulden (geheel of gedeeltelijk) uit te sluiten. Ook de gevolgen van de verschoonbaarverklaring voor de borg worden nader geregeld.

Het voorgestelde nieuwe art. 82 Faill.W. formuleert in het eerste lid de regel dat de verschoonbaarheid de schulden van de gefailleerde tenietdoet, maar de personen die zich voor de gefailleerde hebben borg gesteld, niet ontslaat van hun verplichtingen. Nu men dit principe (waarover sinds het arrest van 16 november 2001 geen betwisting meer kan bestaan) in de wet opneemt, verdient het wellicht aanbeveling om benevens de «borgen» ook de «medeschuldenaren» te noemen.

In het derde en vierde lid wordt echter op dit principe een uitzondering aangebracht voor de borgtocht «uit vrijgevigheid». Hiermee wordt bedoeld: de borgtocht waarin door de borg «geen direct of indirect voordeel» wordt nagestreefd. Bij een dergelijke borgtocht «ontslaat de rechtbank (de borg) bij een met bijzondere redenen omklede beslissing van het geheel of van een gedeelte van de resterende schulden ten aanzien van de schuldeiser indien de nakoming van zijn verplichtingen zijn levensomstandigheden ernstig zou verslechteren». Deze mogelijkheid wordt de borg onthouden indien mocht blijken dat hij bedrieglijk zijn onvermogen heeft bewerkstelligd.

Deze bijzondere behandeling van de borg «uit vrijgevigheid» heeft tot doel een beter evenwicht tot stand te brengen tussen schuldeisers en borgen (verantwoording

amendement nr. 26 van de regering, *Parl.St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 1132/004, p. 5).

4. Aan deze voorgestelde bepaling, hoe goed bedoeld ook, kleven echter grote bezwaren.

In de eerste plaats rijst de vraag naar het verschil van behandeling met de borgen van schuldenaren in andere insolventieprocedures (collectieve schuldenregeling, gerechtelijk akkoord). Het is evident dat de positie van de borg in al deze procedures op een coherente wijze moet worden geregeld (bij voorkeur zelfs in het B.W.). De privaatrechtelijke wetgever kan niet meer ongestraft onderscheidingen maken die de toets van de redelijkheid en de relevantie niet kunnen doorstaan. Zoniet ligt de weg naar het Arbitragehof wijd open. De vergelijking met de andere insolventieprocedures werd tijdens de parlementaire voorbereiding door sommige commissieleden aan de orde gesteld (Verslag Barzin, *Parl.St.*, Kamer, 2000-2001, nr. 1132/013, p. 117 e.v.). Op deze bezwaren werd geantwoord dat de toestand bij faillissement geheel verschillend zou zijn, omdat o.m. de borg van een gefailleerde geen toegang heeft tot de collectieve schuldenregeling, aangezien het geen «persoonlijke schuld» betreft en het «zou gaan om kwijtschelding van schulden van de gefailleerde». Deze uitleg overtuigt niet. Ook de argumentatie dat de verbintenis van diegene die zich heeft borg gesteld voor een gefailleerde, noodzakelijk een commercieel karakter vertoont, berust op een misvatting.

Het hanteren van het onderscheid dat de borgtocht «uit vrijgevigheid» is aangegaan, zal de poort openzetten voor oeverloze discussies voor onze rechtbanken. Het peilen naar de bedoelingen van de partijen is immers geen eenvoudige zaak. De omschrijving «geen direct of indirect voordeel» is bovendien – de oogmerken van de wetgever in acht genomen – behoorlijk streng. Het ware wellicht beter geweest het onderscheid te maken tussen de professionele borgen en de particuliere borgen (cf. M. Van Quickenborne, *o.c.*, p. 24, nrs. 49 e.v.).

Het criterium dat de nakoming voor de borg «zijn levensomstandigheden ernstig zou verslechteren» biedt evenmin veel houvast. Volgens de toelichting wordt hiermee trouwens iets anders bedoeld, nl. dat borg verzeilt «in omstandigheden die strijdig zijn met de wenselijke waardigheid» (*Parl.St.*, Kamer, 2001-2001, nr. 1132/004, p. 6).

Enigszins merkwaardig is de regel dat de verschoonbaarverklaring niet belet dat de borg uit vrijgevigheid die de schuld heeft betaald, zijn regresrecht behoudt op de gefailleerde (art. 82, *in fine*, Faill.W.). Eens dat men aanneemt dat de verschoonbaarheid de schulden van de gefailleerde «teniet»doet, dan kan er geen plaats meer zijn voor subrogatie. Bovendien staat deze uitzondering haaks op de gedachte van de «fresh start». In de meeste andere rechtstelsels omvat die eveneens het regresrecht van de borg (b.v. § 301 (2) *Insolvenzordnung*). Ten slotte rijst er hier weerom een verschil in behandeling met borgen van schuldenaren in andere insolventieprocedures.

De kredietverlening, motor van de economie, heeft behoefte aan een duidelijk stelsel van zekerheden. De borgtocht speelt hierbij een belangrijke rol. De toepassing van de voorgestelde bepaling zal ertoe leiden dat die borgtocht een wel erg «onzeker» zekerheidsrecht wordt. Overigens is het een illusie te menen dat hiermee het probleem van de baan is. De professionele kredietverleners zullen niet nalaten door

middel van andere rechtsfiguren (b.v. garanties) de wettelijke regeling te omzeilen.

Kortom: een schuldeiser moet in het raam van insolventieprocedures steeds zijn verhaal behouden op borgen en medeschuldenaren (uiteraard ook «zakelijke» borgen). Een «fresh start» voor de hoofdschuldenaar moet deze ook beschermen tegen het regresrecht van de borg. Aan de borg of de medeschuldenaar die hierdoor in moeilijkheden zou komen, wordt door de recente wetten afdoende bescherming geboden. Is hij een koopman, dan biedt het gerechtelijk akkoord of de verschoonverklaring soelaas. Voor de particuliere borg werd het pad geëffend door de wet van 5 juli 1998: *alle* schulden van de fysieke persoon die geen handelaar is, vallen onder de collectieve schuldenregeling.

Eric Dirix

DE ONTMOETING VAN HET PROCESRECHT IN EUROPA

Naar aanleiding van het Belgisch Voorzitterschap van de Europese Unie en onder auspiciën van de Europese Commissie en van het Belgisch Ministerie van Justitie organiseerden de Internationale Vereniging voor Procesrecht en het Belgisch Interuniversitair Centrum voor Gerechtelijk Recht op 26 en 27 oktober 2001 een colloquium te Brussel in het Paleis der Academiën. Een honderdtal deelnemers uit meer dan 20 landen nam eraan deel. De meest eminente processualisten uit heel Europa zochten gezamenlijk onder de bezielende leiding van prof. em. Marcel Storme naar een toenadering van het civiele procesrecht in de Europese Unie.

Over de behoefte aan een dergelijke toenadering bestond eensgezindheid. De beslechting van grensoverschrijdende geschillen vooronderstelt algemene transnationale beginselen en regelen. De vraag rees echter of een veralgemeende uniformisering van het civiele geding wenselijk, ja, mogelijk is in de lidstaten van de Europese Unie. Allicht biedt de nakende uitbreiding van de EU een stimulans om een Europees civiel procesrecht uit te werken. De recente eenmaking van het burgerlijk procesrecht in Zwitserland strekt hierbij ongetwijfeld tot voorbeeld.

In een viertal workshops werd een geanimeerd debat gevoerd over de stand van zaken in een aantal deelgebieden van het civiele procesrecht. Aan de hand van degelijke algemene rapporten konden nationale referenten met het publiek van gedachten wisselen over de executie van rechterlijke uitspraken, het kort geding, het versnelde incasso en de collectieve gedingvoering in de Europese Unie. Alsdan bleek hoe moeizaam soms een consensus omtrent begrippen en structuren bereikt kan worden.

Tijdens de slotzitting kwamen Europese ambtenaren uitgebreid aan bod. Zij gaven een omstandig antwoord op de vraag wat de Europese Unie inzake de communautarisering van het civiele proces in de Europese Unie reeds gedaan heeft. Ze blikten tevens naar de toekomst en kondigden nieuwe initiatieven aan. Uiteraard bleven hierbij de reeds talrijke Europese verordeningen inzake het burgerlijk procesrecht niet onvermeld.

Jean Laenens

BOEKEN

D.M. WILLE, *De curator en intellectuele eigendom*, in Praktijkboek curatoren, Deventer, Kluwer, 2000, 32 p.

Het hier besproken boekje wil een praktijkgerichte gids zijn voor de Nederlandse curator die met intellectuele eigendomsrechten (hierna: IE-rechten) wordt geconfronteerd. Na een uiterst algemeen overzicht van de verschillende IE-rechten worden een aantal aanwijzingen gegeven over hoe een curator het bestaan van deze rechten bij een faillissement kan vaststellen. Ook wijst de auteur er bijvoorbeeld op dat een curator misschien stappen moet ondernemen tot het behoud van de IE-rechten die de gefailleerde bezit (b.v. het betalen van jaartaksen tot instandhouding van een octrooi). Tevens wordt onderstreept dat de curator zeer precies moet nagaan wie de rechthebbende is van de IE-rechten die bij het faillissement terug te vinden zijn, en welke de beperkingen op deze rechten zijn (b.v. niet-overdraagbaarheid van sommige aspecten ervan of aanspraken van derden op deze rechten).

Vervolgens wordt ingegaan op de overdraagbaarheid van de IE-rechten. De auteur van de hier besproken publicatie gaat na in hoeverre IE-wetten de overdracht van IE-rechten toestaan, en op welke wijze de overdracht kan geschieden. Ten slotte wordt aandacht besteed aan de inventarisatie van licenties verleend i.v.m. IE-rechten. Ingegaan wordt op de afwikkeling van licenties in het raam van een faillissement, zowel voor het geval de gefailleerde licentiegever is als voor het geval hij licentienemer is.

De hier besproken publicatie bevat zeker een aantal nuttige tips voor een curator, en trekt zonder meer de aandacht op een aantal punten die belangrijk zijn i.v.m. IE-rechten in het geval van een faillissement. Toch wordt de behandelde materie vrij algemeen en vaak zonder echte juridische diepgang besproken, zodat de lezer na zijn lectuur nog met tal van vragen blijft zitten.

Hendrik Vanhees

L. SIEMERINK, *De wenselijkheid en mogelijkheid van infiltratie en pseudo-koop op Internet*, Deventer, Kluwer, 2000

«De internationale gemeenschap kan slechts duurzaam bestaan wanneer rechtsregels in acht worden genomen. Het Internet vormt hierop geen uitzondering. Internationale samenwerking is onontbeerlijk, omdat d.m.v. het Internet grenzenloos kan worden gehandeld door criminelen. Daartegen moet ook grenzenloos worden opgetreden door politie en justitie.» (p. 102).

De auteur verrichtte in het raam van het (Nederlandse) Nationaal Programma voor Informatietechnologie en Recht (iTeR) een onderzoek naar de wenselijkheid en de mogelijkheid van de bijzondere opsporingsbevoegdheden, infiltratie en pseudo-koop op het Internet.

De digitale wereld stelt het recht voor nieuwe uitdagingen: dematerialisering, met daaraan gekoppeld depersonificering, internationalisering en technologische turbulentie die aanleiding geeft tot maatschappelijke turbulentie. Het uitgangspunt is dat het materiële recht van toepassing is op het Internet: wat *offline* geldt, hoort *online* te gelden.

De Nederlandse Wet Bijzondere Opsporingsbevoegdheden (Wet BOB) regelt welke bijzondere opsporingsbevoegdheden in Nederland gebruikt mogen worden en welke voorwaarden daarbij van toepassing zijn. Tot de geregelde onderwerpen behoren o.m. infiltratie en pseudo-koop. De auteur onderzoekt op systematische wijze de wettelijke voorwaarden waaronder hiervan gebruik kan worden gemaakt, en waarbij een evenwicht moet worden nagestreefd tussen het opsporings- en vervolgingsbeleid en de grondrechten van de burger.

De Nederlandse Hoge Raad diende zich uit te spreken over de toelaatbaarheid van bewijsmateriaal dat met behulp van infiltranten is vergaard. Het criterium is of het optreden van de infiltranten is verdraacht tot andere handelingen heeft gebracht dan die waarop zijn opzet reeds was gericht, m.a.w. de infiltrant mag de verdachte niet uitlokken. Bij schending van dit criterium wordt in het algemeen besloten tot bewijsuitsluiting.

Het Nederlandse College van Procureurs-Generaal wordt geadviseerd door de Centrale Toetsingscommissie (CTC), die geen

wettelijke basis heeft, en bij wie acties moeten worden aangemeld, of over waarover de CTC advies dient te geven.

De voorwaarden voor politieke infiltratie en politieke pseudo-koop worden wettelijk geregeld en door de auteur onderzocht. Burgerinfiltratie en burgerpseudo-koop worden eveneens geregeld, maar dienen tot zeer uitzonderlijke gevallen beperkt te blijven.

De eigenheden van het Internet nopen tot een analyse naar de adequaatheid van de Nederlandse wettelijke criteria inzake infiltratie en pseudo-koop. Allereerst is het gebruik van pseudoniemen en polyniemen een gangbare praktijk op het Internet. De opsporingsambtenaar zal ook van deze mogelijkheid gebruik kunnen maken. Voorts creëert het Internet zowel contact *online*, waardoor ook de infiltratie beperkt kan blijven tot het *online*-gebeuren, en ook de strafbare daden zich louter in de online-wereld kunnen afspelen (b.v. downloaden van kinderporno). Het Internet kan ook worden gebruikt als communicatiemiddel voor *online*-contacten die dan aanleiding kunnen geven tot infiltratie in de fysieke wereld (*offline*).

De klassieke stellingen inzake de *locus delicti* dienen te worden herdacht. Het Internet biedt aan de opsporingsambtenaar de mogelijkheid zich voor te doen als kind, of te misleiden over zijn geslacht, en de vraag is of dit soort infiltratie wettelijk aanvaardbaar bewijsmateriaal oplevert.

Internet biedt dan weer een mogelijkheid tot verregaande controle op de wijze waarop de infiltratie werd gevoerd, teneinde na te gaan of er sprake is geweest van uitlokking. De *locker-in files* (historie) kunnen worden gecontroleerd op voorwaarde dat er niet werd mee *getampered* of *gespoofed*.

Vaak zal de tussenkomst van de internet provider noodzakelijk zijn om de identiteit van een e-mailbox te achterhalen.

Pseudo-koop op het Internet houdt in dat een transactie wordt aangegaan met iemand die op het Internet iets strafbaars te koop aanbiedt. De auteur komt tot de vaststelling dat de meeste voorwaarden voor de toepassing van politieke infiltratie en politieke pseudo-koop problemen meebrengen bij de toepassing op het Internet, onder meer omdat de Wet Bijzondere Opsporingsbevoegdheden niet expliciet vastlegt in hoeverre bij de uitoefening van infiltratie strafbare feiten mogen worden gepleegd door de infiltrant.

Bij grensoverschrijdend opsporen komen het legaliteitsbeginsel en territorialiteitsbeginsel in aanvaring met de internationale aard van het Internet. Meer bepaald rijst de vraag naar de toelaatbaarheid van zowel de tussenkomst als de opsporingsactiviteit van een buitenlandse opsporingsambtenaar in Nederland, en de vraag naar de tussenkomst van een Nederlandse opsporingsambtenaar ten aanzien van gegevens verspreid door een buitenlandse website of rechtstreeks handelen in het buitenland.

Melding wordt gemaakt van de *International Working Group Police Undercover Work* en de uitvoeringsovereenkomst bij het akkoord van Schengen. De stelling wordt verdedigd dat grensoverschrijdende infiltratie en pseudo-koop wenselijk zijn op het Internet, en moeten mogelijk worden gemaakt door de soevereiniteit te beperken.

De bestaande rechtshulpverdragen zijn nog niet ingesteld op de eigenschappen van het Internet. De stelling wordt verdedigd dat het criterium van de dubbele strafbaarheid op het Internet niet kan worden gehandhaafd, maar van de andere kant dienen de grondrechten gevrijwaard te worden. In de schoot van de Raad van Europa werd een werkgroep *Crime in Cyberspace* opgericht teneinde een verdragstekst over internationale rechtshulp ten behoeve van het inwinnen van inlichtingen op te stellen.

De auteur vergelijkt de Nederlandse situatie met die in de Verenigde Staten van Amerika. De voorwaarden om tot infiltratie over te gaan zijn in de Verenigde Staten soepeler dan in Nederland, en ook aan opzet, duur en intensiteit van *undercover*-operaties worden in de Verenigde Staten weinig beperkingen gesteld. De verdachte kan zich beroepen op de zogenaamde *entrapment defence* en/of de *due process defence*. Het gedrag en de intenties van de desbetreffende verdachte zijn doorslaggevend.

De auteur wijdt ten slotte nog aandacht aan pseudo-verkoop, als aparte opsporingsmethode bijzonder geschikt in een internetomgeving.

De auteur besluit met een aantal aanbevelingen.

Deze logisch opgebouwde en heldere monografie levert een waardevolle bijdrage tot het ontwikkelen van rechtsnormen in een materie waar de traditionele concepten tekortschieten.

Het Internet zal ongetwijfeld de internationalisering van het strafrecht in een stroomversnelling moeten brengen.

Luc Demeyere

R. BARENTS, **Belastingen op inkomen, winst en kapitaal**, Serie EU-wetgeving, rechtspraak en documentatie, Deventer, Kluwer, 2000, 445 p.

Sedert een kleine vijftien jaar oefent het Europese Gemeenschapsrecht een grote invloed uit op de directe fiscaliteit van de lidstaten. Die invloed is niet in de eerste plaats het gevolg van verordeningen of richtlijnen, maar wel rechtstreeks van het verdrag, meer bepaald van de klassieke verdragsvrijheden. Hoewel de directe belastingen in wezen tot de bevoegdheid van de lidstaten zijn blijven behoren, moeten zij deze bevoegdheden uitoefenen in overeenstemming met het gemeenschapsrecht en moeten zij zich onthouden van discriminatie op grond van nationaliteit en van belemmeringen die niet redelijk verantwoord zijn. Sedert 1986 is men op dit punt getuige van een steeds verdergaande ontwikkeling in de rechtspraak van het Hof van Justitie.

Het besproken boek is een soort van een bronnenboek. Het geeft de teksten weer van de Europese verdragen, van de schaarse verordeningen, richtlijnen, aanbevelingen en mededelingen, en van de lange reeks arresten die de directe fiscaliteit van de lidstaten beïnvloeden.

De documenten die in dit boek zijn opgenomen, vindt men natuurlijk ook in de officiële publicaties, zoals het Publicatieblad en de Jurisprudentie van het Hof. Maar de samenbundeling ervan is voor pedagogische doeleinden zeer interessant en gebruiksvriendelijk. Dit boek zal vooral in het onderwijs diensten bewijzen. Maar dan moeten er wel zeer regelmatig nieuwe drukken van verschijnen, want de ontwikkeling van de rechtspraak gaat snel.

S. Van Crombrugge

L.J. HIJMANS, VAN DEN BERGH en G. VAN SOLINGHE, **Implementatie van de dertiende richtlijn – een terreinverkenning**, Preadvis van de Vereniging «Handelsrecht», Rotterdam, Tjeenk Willink, 2000, 211 p.

Het ontwerp van dertiende richtlijn of overnamerichtlijn kent sinds zijn ontstaan in 1989 op veel gebieden een woelig en vooral politiek bestaan. Naar aanleiding van een stemming in het Europese Parlement over een aantal amendementen met betrekking tot o.a. de mogelijke toepassing van het gebruik van de *poison pill* tijdens een overname, lijkt een harmonisatie van de overnamebiedingen binnen de Europese Unie verder weg dan ooit.

Maar ondanks het feit dat het nog steeds niet vaststaat of de dertiende richtlijn er ooit zal komen, werd er door de auteurs Hijmans van den Bergh en van Solinghe getracht een overzicht te geven van de mogelijke implementatie van de Dertiende Richtlijn in het Nederlands recht.

Zonder al te diep in te gaan op de ontstaansgeschiedenis van de Richtlijn, noch omtrent het wetsontwerp openbare biedingen op effecten dat in Nederland onder impuls van de Richtlijn in het leven werd geroepen, analyseren de auteurs op een nauwkeurige en systematische wijze het «kader» waarop deze Richtlijn is gebouwd.

In een kort inleidend hoofdstuk wordt aandacht besteed aan een aantal belangrijke beginselen en definities. In de drie volgende hoofdstukken bespreken de auteurs een onderwerp dat in de Nederlandse literatuur nog maar nauwelijks aan bod was gekomen, namelijk het toezicht dat dient te worden uitgeoefend ten tijde van een openbaar bod. Hierin wordt uitgelegd op welke manier in Nederland toezicht kan worden uitgeoefend bij overnamebiedingen volgens de nieuwe Richtlijn. Hierbij wordt aan «toezicht» in de Fusiecode 1975 een ander begripsinvulling toegemeten dan wij verstaan onder de Dertiende Richtlijn. Vervolgens wordt ook de regeling inzake toezicht, zoals die voorkomt in het Wetsvoorstel Openbare Biedingen op Effecten, uit de doeken gedaan. Aandacht wordt daarbij besteed aan de vraag of de STE, de Stichting Toezicht Effectenverkeer, als bevoegd orgaan zou kunnen optreden om toezicht uit te oefenen op overnamebiedingen die zich voordoen in Nederland.

Zoals ook de Richtlijn is opgebouwd, besteden de auteurs in het volgende hoofdstuk aandacht aan het verplichte bod (hoofdstuk vijf) en het verbod voor de Raad van Bestuur om nog handelingen te stellen die het bod zouden kunnen frusteren (hoofdstuk zes). Zoals in de Nederlandse literatuur reeds vaker gebeurde, spreken de auteurs zich niet uit over de wenselijkheid van een regeling betreffende het openbaar bod, maar schetsen zij daarentegen hoe deze regeling in de Nederlandse wetgeving dient te worden opgenomen. Een ondankbare poging, aangezien de Nederlandse wetgeving geen gevoelens kent met een verplicht bod. In die zin was het misschien raadzaam geweest om rechtsvergelijkend bepaalde rechtstelsels te raadplegen waarin men wel een dergelijke regeling in de wetgeving heeft opgenomen. Desondanks zijn beide hoofdstukken, vanuit Belgisch perspectief, uitermate interessant. Vanuit hun ruime ervaringen met beschermingsconstructies en naar aanleiding van het Wetsvoorstel omtrent de beschermingsconstructies, schetsen de auteurs in hoofdstuk zes, dat betrekking heeft op het verbod frusterende handelingen te stellen door de raad van bestuur, duidelijk op welke manier het bestuur van een doelwitvennootschap zich kan verweren tegen een overnamebod.

De laatste hoofdstukken behandelen eerder summier de informatieverstrekking aan de aandeelhouders en de werknemers van de doelwitvennootschap en op welke manier de naleving van de wettelijke bepalingen gehandhaafd kan worden.

Ondanks het risico dat de auteurs lopen dat er misschien nooit sprake zal zijn van een dertiende richtlijn, slagen zij er toch in een duidelijk en verhelderend beeld te schetsen over de voornaamste aspecten van de implementatie van de dertiende richtlijn in Nederland en de initiatieven die in Nederland werden genomen in het raam van openbare overnamebiedingen. In tegenstelling tot de vele rechtsliteratuur die omtrent dit onderwerp in Nederland is verschenen, krijgen we voor het eerst een volledig overzicht over hetgeen aan de orde is op het gebied van overnamebiedingen. Misschien is het wel jammer dat de auteurs zich niet wagen aan een rechtsvergelijkend onderzoek inzake thema's die in de Nederlandse wetgeving nog niet voorkomen.

Niettemin is het werk, vanuit rechtsvergelijkend perspectief, beslist aanbevolen literatuur voor de Belgische jurist. Elke die geïnteresseerd is in de problematiek van openbare overnamebiedingen, kan in dit boek juridisch goed opgebouwde antwoorden vinden op een groot aantal vragen.

Ingrid De Poorter

A. ALEN, *Jurisprudentie van het Belgisch Staatsrecht*, Leuven, Acco, 2000, 798 p.

De ondertitel van dit boek luidt: «Het Belgisch staatsrecht in 2000 arresteren». De belangrijkste arresteren over staatsrecht van de hoogste rechtscolleges – Arbitragehof, Raad van State, Hof van Cassatie, Hof van Justitie en Europees Hof voor de Rechten van de Mens – zijn hier samengebundeld onder verschillende thema's.

Het eerste deel behandelt de «Instellingen», met als rubrieken de normenhiërarchie, de «gezagsuitoefening in bijzondere omstandigheden» (waaronder o.m. de besluitwetten, de lopende zaken, de bijzondere machtenwetten), de rechtsbescherming tegen de overheid – wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht – en de overheidsaansprakelijkheid.

Het tweede deel gaat over de «Staatshervorming», met als rubrieken het territorialiteitsbeginsel, de bevoegdheidsverdeling en het Arbitragehof.

Het derde deel ten slotte behandelt de «Rechten en vrijheden», met een algemene rubriek, en bijzondere rubrieken over het gelijkheidsbeginsel, de persoonlijke integriteit, vrijheid en veiligheid, het recht op een behoorlijke rechtsbedeling, het recht op eerbiediging van het privé- en gezinsleven, de intellectuele rechten en vrijheden (persvrijheid, vrijheid van meningsuiting, van onderwijs, van vergadering en vereniging, van eredienst, ...), het eigendomsrecht, de politieke rechten en de economische, sociale en culturele rechten.

Uiteraard gaat het telkens om een selectie, maar de belangrijkste arresteren zijn toch terug te vinden in elk hoofdstukje, met onderaan telkens zeer nuttige verwijzingen naar vindplaatsen en commentaren. Verwijzingen naar bijhorende arresteren die ook in de bundel zijn opgenomen, vind je niet onderaan de arresteren, maar via het uitgebreid zakenregister achteraan. Dit alles maakt deze verzameling

tot een uiterst handig werkstuk voor praktijkjuristen en in het onderwijs.

De rechtspraak werd, aldus het «Woord Vooraf», bijgehouden tot 1 november 1999. Onze rechtscolleges – ik denk met name aan het arrest 2001/10 van het Arbitragehof, over de beperkingen van overheidssubsidies aan politieke partijen die «vijandig» staan tegenover het E.V.R.M. – hebben intussen al nieuwe stof bezorgd voor aanvullingen ...

Patricia Popelier

MEDEDELINGEN

De Belgisch-Luxemburgse Unie voor Strafrecht

De Belgisch-Luxemburgse Unie voor Strafrecht (B.L.U.S.), die zelf lid is van de Association internationale de droit pénal (A.I.D.P.), heeft tot doel advocaten, magistraten en academici met een bijzondere interesse voor het strafrecht en de strafprocedure, samen te brengen. De Unie beoogt een nationaal forum te zijn, dat toegankelijk is voor allen.

De B.L.U.S. realiseert deze doelstellingen door de jaarlijkse organisatie van een aantal bijeenkomsten – wat dit jaar (2001-02) betreft werden reeds conferenties te Namen en te Brugge gehouden – en door het opzetten van een tweejaarlijkse nationale studiedag.

De eerstvolgende studiedag zal op 19 april 2002 plaatsvinden te Brussel en zal gewijd zijn aan de problematiek van de extraterritorialiteit in het strafrecht (uitlevering, rechtshulp, ne bis in idem, universele bevoegdheid, ...). Het strafrecht en strafprocesrecht ontsnappen immers niet aan de algemene tendens tot internationalisering van het recht.

De B.L.U.S. wenst bovendien ook zijn stem te laten horen ter gelegenheid van de internationale colloquia van de A.I.D.P.

Het directieteam van de B.L.U.S. nodigt de lezers van onderhavig tijdschrift uit om lid te worden van de Unie, tegen betaling van een bescheiden jaarlijkse bijdrage van 25 €. Deze bijdrage kan worden gestort op het rekeningnummer 240-0772815-20, met vermelding «bijdrage 2002», alsook de naam en hoedanigheid van degene die wenst lid te worden.

Gelieve voor verdere inlichtingen contact te willen nemen met:

– Prof. Dr. Ph. Traest, Vakgroep Strafrecht en Criminologie Universiteitstraat 4, 9000 Gent, tel.: 09/264.69.44, fax: 09/264.69.88, e-mail: philip.traest@rug.ac.be

– Prof. Dr. A. Masset, Ulg, Droit pénal et procédure pénale, bld du Rectorat, 3, Bât. B 33, Sart Tilman, 4000 Liège, tel.: 04/366.31.84, fax: 087/66.06.01, e-mail: A.Masset@ulg.ac.be

– Prof. Dr. A. Jacobs, Ulg, Droit pénal et procédure pénale, bld du Rectorat, 3, Bât. B 33, Sart Tilman, 4000 Liège, tel.: 04/366.31.73, fax: 04/366.45.37, e-mail: Ann.Jacobs@ulg.ac.be

XVe Lustrum V.R.G.

Het Vlaams Rechtsgenootschap Gent viert haar XVe lustrum op maandag 21 januari 2002 met een academische zitting in de aula van de Universiteit Gent.

De volgende sprekers staan op het programma: – prof. dr. A. De Leenheer (rector) – prof. dr. E. Somers (decaan) – prof. dr. em. dr. h. c. M. Storme – prof. dr. H. Bocken – minister L. Vanden Bossche – dhr. T. Van Nieuwerburgh (praeses)

De viering start om 18u. Aansluitend volgt een receptie en diner. Inlichtingen: lustrumvrg@hotmail.com of 09/225.89.42 (secretariaat VRG).

Informatiezitting: Intrusie en intrusietests

Op 21 januari 2002 organiseert BELCLIV te Brussel een informatiezitting over «Intrusie en intrusietests – Hoe zich beschermen tegen indringers».

Inlichtingen: BELCLIV, Stuiversstraat 8, 1000 Brussel, tel. 02/515.09.47, fax. 02/515.09.85 en e-mail ADB@VBO-FEB.BE.

NIEUW!

De deontologie van de advocaat

R.-M. DE PUYDT

- 10%
voorintekenkorting
exclusief
voor abonnees

Versch. feb. 2002 | ISBN 90-5095-206-2 | ca. 230 blz | 58,- EUR

10% voorintekenkorting exclusief voor abonnees op het Rechtskundig Weekblad: zij betalen tot 18 januari slechts 52,20 Euro

De Orde van Vlaamse Balies, de publiciteit, de samenwerkingsvormen, de permanente vorming, de advocaat-syndicus... De deontologie van de Vlaamse advocaten is nog nooit zo fel aan verandering onderhevig geweest als de laatste jaren. Om terug een duidelijk zicht te krijgen op wat moet, wat kan en wat ongeoorloofd is, heeft Mr. R.-M. de Puydt zijn boek over de deontologie geactualiseerd en gevoelig uitgebreid. Dit werk is dan ook het enige up-to-date boek dat een duidelijk en betrouwbaar overzicht biedt van de stand van zaken.

Dit boek over het statuut en de deontologie van de advocaat omschrijft alle aspecten van het beroep. Het stelt klare principes en vult ze aan met de meest recente rechtspraak, zoals die zich in de laatste tien jaar ontwikkelde. Geen enkel probleem wordt uit de weg gegaan, ook niet de aansprakelijkheidsproblematiek zoals

die ontstaat bij het nieuwe management dat bij de balie zijn intrede deed, en evenmin de uitdagingen die de publiciteit kan bieden.

Enerzijds is de oude en overvloedige rechtspraak erin geweerd. Anderzijds zijn de nieuwe structuren van na het debacle van de Nationale Orde erin uitgewerkt.

Kortom, een boek dat zich binnen handbereik van elke rechtspracticus moet bevinden.

Raoul M. de Puydt is doctor in de Rechten (K.U.L.) en licentiaat internationaal recht (V.U.B.). Als advocaat bij de balie te Brussel publiceert hij reeds meer dan tien jaar over deontologie. Thans is hij secretaris van de Tuchtraad van Beroep van de balies van het Nederlandstalige rechtsgebied van het Hof van Beroep in Brussel.

Bestel nu!

Stuur de coupon in een voldoende gefrankeerde envelop terug naar Intersentia Uitgevers nv | Churchilllaan 108 | B-2900 Schoten (Antwerpen) | België

Of fax de coupon naar ++32 (0)3 658 71 21

Of stuur een berichtje naar mail@intersentia.be

ANTWOORDCOUPON

Hebt u vragen? Bel ++32 (0)3 680 15 50

- ☐ Ja, ik bestel ____ ex. van het boek **De deontologie van de advocaat** (ISBN 90-5095-206-2). Ik betaal pas na ontvangst van de factuur, die mij samen met mijn bestelling wordt bezorgd.
- ☐ Ik ben geen abonnee op het Rechtskundig Weekblad, en betaal 58 EUR per exemplaar.
- ☐ Ik ben wel abonnee op het Rechtskundig Weekblad en betaal slechts 52,20 EUR per exemplaar, als ik bestel vóór 18 januari 2002

1-H-A-R

de heer | mevrouw

naam: _____ voornaam: _____
firma: _____
straat: _____ nr.: _____
postnummer: _____ gemeente: _____
land: _____
telefoon: _____ fax: _____
e-mail: _____ btw: _____
datum: _____ handtekening: _____

Intersentia nv respecteert uw privacy. De persoonsgegevens die u doorgeeft, mag het gebruiken om u op de hoogte te houden van zijn uitgaven. Wilt u geen commerciële informatie van Intersentia nv? Kruis dan dit vakje aan: ☐ U kunt uw gegevens ook opvragen en laten verbeteren via fax of per brief.

intersentia

NIEUW!

Handboek Vennootschapsbelasting 2001-2002

P. BEGHIN EN K. FLAMANT

ISBN 90-5095-202-X | 398 blz. | 65 EUR | abonnement: elk jaar ontvangt u een geactualiseerde versie van dit boek.
Dit jaar betaalt u slechts 43 EUR per exemplaar.

Reeks Fiscale Handboeken

Volledig geactualiseerd tot 1 september 2001

Dit handboek benadert gestructureerd en op een originele manier de materie van vennootschapsbelasting waarbij het klassiek juridische uitgangspunt wordt gecombineerd met interessante bedrijfseconomische inzichten. De verbondenheid tussen het boekhoudrecht en het fiscaal recht wordt diepgaand uitgewerkt en treffend geïllustreerd met talloze voorbeelden en verwijzingen naar rechtspraak. Deze unieke benadering maakt het handboek interessant als studieboek voor het hoger onderwijs en als referentiewerk voor praktijkmensen die regelmatig in aanraking komen met de dagelijkse toepassing van vennootschapsbelasting.

Het boek geeft een duidelijk antwoord op de volgende klassieke vragen i.v.m. vennootschapsbelasting: wat is het toepassingsgebied van de vennootschapsbelasting, wat zijn de belastbare inkomsten van vennootschappen, wat zijn beroepskosten en niet-afrekbare beroepskosten, hoe wordt de belastbare grondslag bepaald (de zes bewerkingen), hoe wordt de verschuldigde vennootschapsbelasting berekend. Daarnaast wordt in afzonderlijke hoofdstukken aandacht besteed aan de verrekening van voorheffingen en belastingkrediet, aan de verschillende tarieven en bijzondere aanslagstelsels.

Wat maakt deze uitgave uniek?

- Prijs-kwaliteit het beste handboek dat op een originele manier de werking van de vennootschapsbelasting verduidelijkt;
- Het boek is didactisch opgebouwd en wordt gebruikt op diverse universiteiten, hogescholen en opleidingscentra;
- Ideaal werkinstrument en naslagwerk voor financieel verantwoordelijken en praktijkfiscalisten die regelmatig met de vennootschapsbelasting in aanraking komen.

Over de auteurs

Prof. Dr. Paul Beghin is hoogleraar aan de Rijksuniversiteit Gent. Kurt Flamant is belastingconsulent en als wetenschappelijk medewerker verbonden aan de Rijksuniversiteit Gent.

In de reeks Fiscale Handboeken verscheen reeds:

- Handboek BTW 2001-2002 | P. Wille en F. Borger
ISBN 90-5095-199-6 | 65 EUR | abonnement 45 EUR
- Handboek Douane en Internationale Handel 2000-2001
F. Rutten en A. Serneels | ISBN 90-5095-108-2 |
50 EUR | abonnement 35 EUR
- Handboek Registratie en Successierechten 2001-2002
M. Ghyselen | ISBN 90-5095-169-4 | 75 EUR |
abonnement 53 EUR

Bestel nu!

Stuur de coupon in een voldoende gefrankeerde envelop terug naar Intersentia Uitgevers nv |
Churchilllaan 108 | B-2900 Schoten (Antwerpen) | België

Of fax de coupon naar
++32 (0)3 658 71 21

Of stuur een berichtje naar
mail@intersentia.be

ANTWOORDCOUPON

Hebt u vragen? Bel ++32 (0)3 680 15 50

☐ Ja, ik bestel ____ ex. van
het boek **Handboek Vennootschapsbelasting 2001-2002**
(ISBN 90-5095-202-X).

- ☐ aan de prijs van 65 EUR
per exemplaar
- ☐ aan de prijs van 43 EUR
per exemplaar (abonnement)

Ik betaal pas na ontvangst van de factuur, die mij samen met mijn bestelling wordt bezorgd.
Een abonnement geldt voor minstens 2 jaar en wordt automatisch verlengd. U kunt uw abonnement steeds opzeggen, schriftelijk vóór het verschijnen van de nieuwe editie, in oktober van elk jaar.

1-E-A-R

de heer | mevrouw

naam: _____ voornaam: _____
firma: _____
straat: _____ nr.: _____
postnummer: _____ gemeente: _____
land: _____
telefoon: _____ fax: _____
e-mail: _____ btw: _____
datum: _____ handtekening: _____

Intersentia nv respecteert uw privacy. De persoonsgegevens die u doorgeeft, mag het gebruiken om u op de hoogte te houden van zijn uitgaven. Wilt u geen commerciële informatie van Intersentia nv? Kruis dan dit vakje aan: ☐ U kunt uw gegevens ook opvragen en laten verbeteren via fax of per brief.

intersentia